

Raamatukogu

- * Raamatukonservaatorite atesteerimisest;
- * Eesti Juudi Kogukonna raamatukogust;
- * Vestlus Mart Meriga Eesti riigist ja raamatukogudest;
- * Mai Levin Märt Laarmani mõttevaramust jm.

1/ 2000

RK

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU
EESTI RAAMATUKOGUHOIDJATE ÜHING

1/2000

Toimetuse kolleegium:

AIRA LEPIK
REET OLEVSOO
KALJU TAMMARU
URVE TÖNNOV
TIIU VALM
ANNE VALMAS
MEELI VESKUS

Tegevtoimetaja/Editor ENE RIET
Toimetaja MAIRE LIIVAMETS
Keeletoimetaja ELLEN ARNOVER
Tehniline toimetaja TIIU TALI
Kujundus KERSTI TORMIS
Kaanafotod: TEET MALSROOS
Eesti Kunstiakadeemia Raamatukogu.

Aadress/ Address:

15189 Tallinn
Tõnismägi 2
Eesti Rahvusraamatukogu
«Raamatukogu» toimetus
tel. (372) 6 307 128
faks (372) 6 311 410
elektronpost: enerk@nlib.ee
kodulehekülj:
http://www.nlib.ee/RK_ajak
[http://www.nlib.ee/RK_ajak/
i_index.html](http://www.nlib.ee/RK_ajak/i_index.html)

ISSN 0235 - 0351
Ilmub 6 korda aastas

AS PRINT BEST VILJANDI

Hea lugeja!

Kauaoodatud ja nii mitmelgi põhjusel kardetud nelja numbrilise pööripäev on seljataga, alanud on ka uus, Idamaade kalendri järgi valge draakoni aasta. Siiani on elu läinud suuremate vapustusteta ning neist juba praegu toimivaist protsessidest, mis ühiskonna arengut tervikuna mingis suunas mõjutavad, võib õige pildi saada alles aastate möödudes.

Säästupoliitika tõttu elame varasemast kokkuvõttekindlalt. "Raamatukogu" ilmus möödunud aastal endiselt kuus numbrit, kuigi Kultuuriministerium doteeris ajakirja vähem kui varem. Kultuurkapital andis aga toetust mitte ainult autorihonoraride, vaid ka trükikulude maksmiseks. Pean rõõmuga tõdema, et majanduslikust surutisest hoolimata oli ja on ajakirja tellijate arv jäänud samaks.

Aasta 2000 kuulutamine Eesti Raamatu Aastaks mõjutab oluliselt ka meie ajakirjas käsitletavat. Vastavas rubriigis tutvustasime juba mullu selle tähtsa sündmuse ettevalmistuste käiku ja jätkame toimuvast ülevaate andmist raamatuaasta lõpuni. Tahame igas ajakirjanumbris käsitleda eesti raamatuga seonduvat ning anda välja ka tervenisti sellele pühendatud numbrilise.

Raamatuaasta ei lähe mööda ühestki raamatukogust. Unustagem vaidlused, kas raamat jääb või mitte – ilma teadmisteta pole arengut ja raamatukogul nende vahendajana on jätkuvalt oluline roll. Eriti tihedalt on seotud väikerahvaste iseolemise ja raamatukultuur. Mida paremat saab raamatukoguhoidja eestlasele soovida kui head eesti raamatut. Soovin minagi.

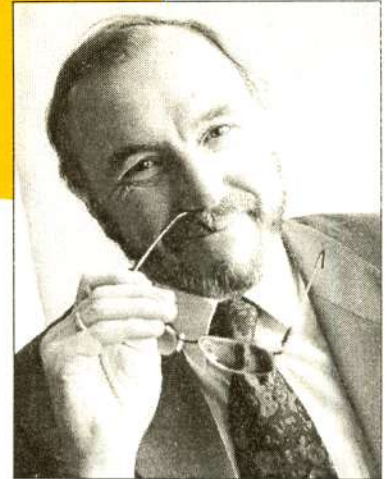
Ene Riet

SISUKORD

■ AVAVEERG			
Kirjandus on surnud! Elagu kirjandus!	Rein Veidemann		4
■ RAHVARAAMATUKOGU			
Ajaga silmitsi	Inga Kuljus		5
85 aastat raamatukogundust Põltsamaal	Vaike Oro		8
■ PÄEVAKORRAL RESTAUREERIMINE			
Konservaatorite atesteerimine – müüt või tegelikkus	Mari Siiner		9
■ ERIRAAMATUKOGU			
Eesti Juudi Kogukonna raamatukogu	Mait Talts		11
Eesti arhiiv Austraalias	Anne Valmas		12
■ STATISTIKA			
Statistiline analüüs aeGRIDade meetodil	Silvi Roomets		14
■ JUTUTUBA			
Eesti riigi poliitika on raamatusõbralik: vestlus Mart Meriga	Maire Liivamets		16
Riik, raamatukogud ja raha	Linda Kask, Reet Olevsoo, Krista Talvi		18
■ RAAMATUKOGUNDUSE UUDISKIRJANDUS			21
■ EESTI MÖTTELUGU			
Kunstniku mõttevaramust	Mai Levin		25
■ RAAMATULUGU			
Haruldasi raamatuid: Ühest 19. sajandi targast tarberaamatust	Kaja Tiisel		27
■ EESTI RAAMATU AASTA			28
■ EESTI RAAMATUKOGUHOIDJATE ÜHING			29
■ KONVERENTSID & SEMINARID			
Uus mõte	Krista Talvi		31
Muutuv ülikooliraamatukogu	Aiki Tibar		33
■ LUGEJA ARVAB			
Piiripunktini 30 meetrit ehk luuseri mõtteid "kadunukesest"	Ingrid Erilaid		35
Tänuavaldus	Laine Peep		36
■ SÕNUMID			
Õnnitleme:			
Missioon olla õpetaja: Kaja Noodla	Maare Kümnik		37
85			38
Endel Annus			39
85			
Mälestame: Ella Kõll			
■ "RAAMATUKOGU" aastasisukord 1999			40
■ SUMMARY			43

KIRJANDUS ON SURNUD! ELAGU KIRJANDUS!

REIN VEIDEMANN

Läinud sajandi – nüüd peab esialgu täpsustama, et selle all peame silmas XX sajandit, mis on alles siinsamas, mõne kuu kaugusel – viimases "Eesti Päevalehes" kirjutab kultuurikriitik ja -guru Linnar Priimägi, "et eksitav on sõna "kirjandus" ise, kui seda samastatakse raamatutega". Kirjandus ei elavat enam raamatutes, sest kirjandusena "loetakse" nüüd ka koomikseid, mida varemalt üksnes "vaadati". Raamat kui niisugune on määratud vananema. Ja vaikimisi võib sellest välja lugeda koguni raamatu kadumist kirjanduse esindajana. Priimägi kuulutab lausa eshatoloogiliselt, et "kirjandusliku realismi, narratiivi kantsid kõiguvad" ja see muudab kirjandusteadlased tegelikkuse palge ees jõuetuks – kui nad just ei päästa end kunstiteadlaseks hakkamisega.

See sõnum on mõeldud kuulutama uue sajandi väljakutseid. Ja kes seda muutustelaviini mõistmast keeldub, see riskib minetada Priimäe arvates ka intelligentsuse. Priimäe manifestis ühinen sellega, mis puudutab kirjandusteadust. Õieti polegi mul selleks tarvidust endas midagi ümber hinnata. Olen kogu aeg, mil olen uurinud eesti kirjandust ja mõtisklenud selle üle, olnud arvamusel, et kirjandusteadust puhtal kujul pole olemas. Pigem võime rääkida kirjandusajaloost, -teooriast, -kriitikast ja kirjandusfilosoofiast. "Kirjandusteadus" ja "kirjandusteadlased" on tulnud meile saksa keele vahendusel (*Literaturwissenschaft*). Kirjandusteadus toimis meie vaimuruumis institutsionaliseerituna ligi pool sajandit (Keele ja Kirjanduse Instituut) ja kujutas endast võitlusvälja totalitarismi ideoloogia ning teaduslikkuse (mida tol ajal tuli võtta õigusena iseseisvalt mõelda) võitlusväljana.

Aga juba siis oli selgeks saamas, et viljakamaid tulemusi kirjanduse uurimisel pakuvad struktuur- ja kultuurisemiootiline lähenemine ja ülepea on teretulnud igasugune interdistsiplinaarsus.

Kuid kõik see ei tähenda vajadust hüljata kirjandus kui "kõnelev olemine" (M. Bahtini määratlus). See ei tähenda, et nüüdsest peaksime hakkama lähtuma pildist ja kunstiteadusest, nagu soovitab Priimägi. "Kirjandus" jääb objektiks, mõtlemise, juurdlemise aluseks nii kirjandusloos, -teoorias kui ka -filosoofias. Pigem vastupidi. Kui

ma loen hiljuti semiootikadoktoriks väidelnud Virve Sarapiku raamatust "Keel ja kunst"(1999) niisugusi peatükke nagu "Kuidas sõnastada maali" või "Kirjutatud maastikku", siis näen, et kunst liigub hoopis kirjandusele lähemale, kõnelemata sellest, et suuremat osa kunstiajaloost pole üldse võimalik mõista, tundmata kirjandust (*resp.* narratiive, müüte).

See "kirjandus", mida nüüd loetakse välja koomiksitest või mida tulevikus ehk hakatakse üles tähendama koguni piltkujundites, ja mis ei pruugi iial raamatuteks vormuda, vaid mis jääbki virtuaalselt hõljuma arvutivõrkudesse või salvestatud diskettidele – jah, seegi "kirjandus" ei saa üle ega ümber oma keelelisest põhjast.

Lugemine on kõnetamine, viimane omakorda eeldab ühise, arusaadava keele (koodi) olemasolu või siis tõlkimist arusaadavasse keelde. Kirjandus on keele ülendamine, taasloomine, olemise pärisnimi. Kui kirjandus sellisena enam raamatu kaante vahele ei mahu, vaid siirdub koomiksitesse, maalidele, muusikasse, filmidesse, teatrisse, siis mina üksnes rõõmustan selle üle. Kirjanduse totaalne ekspansioon annab tunnistust, et vastupidi postmodernismi kuulutusele Logose surmast, on sõna ja sõnakesksus hävimat. Logos üksnes vahetab kesta nii nagu uss, või nukkub nagu liblikas, et kord taas lendu tõusta.

Kirjandus, millele Eesti vaimses ruumiski (ja mitte ainult vaimses, vaid ka Eesti tegelikkuses endas, meenutades raamatute hävitamisi 1940. aastate lõpus) on püütud alates 1980. aastate keskpaigast lõppu teha, seda "kirjutamiseks" või "väikesteks kirjandusteks" taandades või raamatute asemel "projektideks" nimetades – see kirjandus on endale jätkuvalt eluõigust leidnud Jaan Krossi romaanides, Hando Runneli luules ja Jaan Kaplinski esseistikas. See kirjandus loob end uuesti Emil Tode, Peeter Sauteri, Hasso Krulli, Jaan Unduski, Ervin Õunapuu tekstide kaudu. Kuningas on surnud! Elagu kuningas!

AJAGA SILMITSI

INGA KULJUS

Võrumaa KRK direktor

Esimesed Võru raamatukogud tekkisid koolides, aga ka linna jõukamatel kultuurihuvilistel kodanikel leidis kodus huld häid trükiseid. 19. sajandi lõpul hakati üleestilistel rahvuslike organisatsioonide koosolekutel ja ajakirjanduses nõudma avalike raamatukogude asutamist. Võrus seisis liikumise eesotsas Poeglaste Algkooli õpetaja **Toomas Kõpp**. Linna avaliku raamatukogu asutamist nimetati 1909. aasta 28. märtsi "Hääles" haruldaseks nähtuseks Balti linnades: "...tänavuseks määras linn summad rahva raamatukogu hääks. Raamatukogu lugemisetoa ruumid on valmis, tellitavate ajalehtede ja raamatute nimekirja seatakse kokku ja 1. augustist 1909 algab uus maksuta rahvaraamatukogu linna eestvõttel ja kulul oma tegevust." 26. juunil 1909 kinnitas linna volikogu "Määrused Wõru linna maksuta avaliku raamatukogu ja lugemise-toa üle." Määruse järgi sai lugejaks viieteistkümnenaastaselt, samas kinnitati ka ametlikud lahtiolekuajad ja päevad. Õigel ajal tagastamata jäänud raamatu eest tuli maksta "...1 kopik päevas". Võru linna esimene raamatukoguhoidja oligi **Toomas Kõpp** ja tema abiline **Jenny Blum**. Kirjandust osteti aasta jooksul 120 rubla eest. 1913. aastal oli lugemistuppa tellitud kaheksa ajalehte, neist eestikeelsed olid "Meie Aastasada", "Peterburi Teataja", "Postimees" ja "Päevaleht", lisaks ajakirjad "Aiatööleht", "Käsitööleht" ja "Põllutööleht". Aasta lõpuks leidis raamatukogus 824 köidet, neist 473 eesti-, 246 vene-, ja 105 saksakeelset väljaannet. 1920. aastaks oli raamatute arv tõusnud 967-ni, lugejaid oli kirjas 170. 1922. aastast hakati raamatukogus kasutama kümnendliigitust.

1. jaanuarist 1925 jõustunud avalike raamatukogude seadusega tehti teatavasti raamatukogude asutamine ja ülalpidamine kohustuseks kohalikele omavalitsustele, kes pidid raamatukogudele eraldama kaks senti iga piirkonnas elava kodaniku kohta. 16. juunist 1924 kuulus linnaraamatukogu avalike raamatukogude võrku (juhataja **Karl Sirk**). Linnas tegutsenud nelja eraraamatukogu omanikud aga ei tahtnud sellega ühineda. Ajajärgu iseloomustamiseks lisaksin, et raamatukogu nõudis sel perioodil lugejalt tagatiseks kas mõne usaldusväärse isiku kinnitust või 200 marka sularaha. Aruanne näitab, et tagastamata jäänud raamatute eest ei tulnud kellelgi trahvi maksta!

Kui 1920-ndate aastate eestikeelse kogu moodustasid valdavalt hirmu ja õuduse jutud, siis 30-ndatel huvitus lugejaskond väärtteostest. Populaarne oli A. H. Tammisaare looming. Maarahvast köitsid ajaloolised lood. Kümnendi lõpul kasutas Võrumaa raamatukogusid siiski ainult 7,3 protsenti rahvastikust, saja elaniku kohta loeti 76,9 raamatut. Eestis olid vastavad arvud 10,3 protsenti ja 171. Lugemislaua käis 16 ajalehte ja 14 ajakirja. Võru linn toetas raamatukogu 30 sendiga elaniku kohta.

1940-ndad tõid kaasa tõsiseid ühiskondlikke muutusi igal pool ja need olid ideoloogiliselt üsna sarnased. Võrus koondusid kirjanusnimesed rohkem kohaliku poliitmaja raamatukogu ümber, mida juhatas vaimuerk **Karl Siilivask**. Augustis 1944 hävis linnavalitsuse hoone koos seal asunud raamatukoguga. Hädapärased ruumid leiti ühekordsesse majja, kus 15. novembril 1944 avati raamatukogu (juhataja **Roland Onno**).

Järgnesid komplekteerimisraskused, puudusid kataloogid, lugeja- ja raamatukaardid. Ilukirjandust saadi endisest kaitsevääringkonna 7. jalaväerügemendi raamatukogust, samuti Eestist lahkuma sunnitud elanikelt. Tagastati ka varem laenutatud eksemplare. Igal juhul oli 1945. aasta juulis linnaraamatukogus "...ilukirjanduslikke teoseid 500, majandusliku ja poliitilise sisuga 100, loodusteaduslikke 200 ja muid teaduslikke 200", lugejaid 122. Pärast R. Onno lahkumist tegutses raamatukogu eesotsas **Elle Laanoja**, 1946. aastast **Heli Paat** (Koik). Noor ja ettevõtlik raamatukoguhoidja tegi edusamme – kasvasid laenutused ja lugejate arv.

1950. aasta lõpus leidis raamatukogus 8797 trükist, oli tellitud 22 ajalehte ja 38 ajakirja. Tööd oli alustanud rändraamatukogu. Tublilt ja entusiastlikult tegutsesid Võru Rajooniraamatukogu juhataja **Liidia Saks**, rändkogu juhataja **Armilda Kanep**, lugemissaali juhataja **Heli Paat**, lasteraamatukogu raamatukoguhoidja **Emilie Pelju**, ka **Mare Paat**. Suursündmuseks kujunes kolimine suurematesse ruumidesse (üldpind 92,4 m²), kus lugejate käsutusse anti omaette lugemisaal. Aastatega kasvas raamatukogu populaarsus, tihenesid sidemed teiste asutustega. Toimusid ajastu vaimus üritused, kohtuti kirjanikega, töötati vastavalt soovitudele, kohaneti kontrollidega. 1959. aastal ühendati Antsla ja Vastseliina rajoon Võru linnaga – nii tõusis Võru Rajooniraamatukogu 47 raamatukogu metoodiliseks keskuseks. Samal aastal asus tööle esimene kõrgharidusega töötaja **Marja Rei**. 1961. aastal toimus perede kataloogi koostamise kampaania "Igast perest lugeja", raamatukogu lugejaks pandi kirja 1812 peret. 1963 asusid tööle **Liivi Zillmer** ja **Liidia Moke**. Organiseeriti uusi üritusi – näiteks televiisori ühisvaatamist, korraldati raamatuball jne. 1960-ndate keskpaiku alustati uuendustega (1965 valmis metoodikakabinet), ja 1964. aastal tuli raamatukogusse ametisse tänaseni oma erialale truu **Eha Tillmann**, natuke hiljem **Maie Ots**.

27. mail 1971 anti Võru Rajooni-raamatukogule Juhan Smuuli nimi, mis kohustas raamatukogu põhjalikumalt uurima ja talletama kirjaniku elu ja loomingut. Käidi koguni Koguval. 1972. ülemaailmsel raamatuaastal tähistati Smuuli 50. sünniaastapäeva. Toimus kirjandusvõistlus, mis kujunes traditsiooniks. 70-ndatel ja 80-ndatel aastatel hoolitses Võru vaimukultuuri edendamise eest Eha Tillmann, kes korraldas palju huvitavaid kohtumisi kirjanikega. Peeter Olesk meenutab Hando Runneli külaskäiku: "Mul ei olnud kohta, kuhu asetada paberilehte oma küsimustega." 1974. aastal algas ka Võrus üleminek keskselle juhtimis-süsteemile – keskraamatukogu muutus väiksemate juhiks, jagas raha ja muretses raamatuid. See tähendas tollasele keskraamatukogule 43 haruraamatukogu juhendamist ning komplekteerimis- ja töötlus-

1980. aastal kujunes nii, et võeti pärast tsentraliseeritud süsteemile üleminekut esimese raamatukoguna vabariigis ette inventuur. Aasta hiljem tegime ulatusliku remondi, metoodikakabinet vahetas ruume. 1984. aastal tähistasime Võru linna 200. ja raamatukogu 75. aastapäeva. Korraldati ürituste sari "Taas kodupaigas", vanembibliograaf **Matti Russ** koostas temaatilise nimestiku "Võru – 200".

Peagi algas järjekordne muutuste aeg. Lugejaid haaras ajakirjanduspalavik, lugemisaalid olid pilgeni täis. Mäletate, ilmusid Heino Küige "Maria Siberimaal" ja Anatoli Rõbakovi "Arbati lapsed"! 1988. aastal lauldi ka Võrus isamaalisi laule ja meie raamatukoguhoidjadki hoidsid üksteisel kätest kinni. Raamatukogu haaras Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu taasasutamise ideest agaralt kinni. Räägiti eestikeelsete trükiste massi-

liselt hävitamisest nõukogude aastatel. Kirjandussündmused ja -üritused muutsid ilmet iga järgneva aastaga. Kiiresti ilmusid lugejate lauale pagulaskirjanike teosed, kellest Artur Adson, Valev Uibopuu, Raimond Kolk, Bernard Kangro on pärit Võrumaalt. Kodus käis "ütsik täht" Raimond Kolk, kelle isiklik raamatukogu toodi mõned aastad hiljem **Riina Lõhmuse** ja Inno Joonase eestvedamisel Võru Keskraamatukokku. Kohtusime ka paljude teiste väliseestlastega, kes kinkisid meile ekssiilis ilmunud väljaandeid.

Taasiseseisvumine tõi endaga sootuks teistsugused probleemid. Raamatu hind tõusis, algas infotehnoloogia kümnend. Rahvaraamatukogude külastatavus tõusis silmanähtavalt – suuresti küll majanduslikel põhjustel, aga muutustest elvil inimesed janunesid ka uue info järele. Vahetusid direktorid – 1992 siirdus E. Tillmann raamatukoguseisele tööle, 1993 lahkus **Erik Kamberg**, lühemat aega asetäitja kohuseid täitnud R. Lõhmuse kohale asus 1993. aasta oktoobris **Inga Kuljus**. 1995. aastal avatud uutest ja kõrgenenud nõuetele vastavates raamatukoguruumides käivitus infosüsteem *Kirjasto 3000*, mille abil loodud andmebaas võimaldas avada 1999. aasta septembris esimese veebiraamatukogu Eestis. Ja kuigi meie kogul ja raamatukoguhoidjatel on tulnud seista ikka ja jälle ajamuutustega silmitsi, pole me oma lugejaga kunagi kontakti kaotanud.

1909. aastal rajatud võrulaste raamatukogu läheb uude sajandisse uute lootuste, mõtete ja tegusa kollektiiviga.

Järjekordne Võru maakonna rahvaraamatukogutöötajate seminar, mida viib läbi pearaamatukoguhoidja Ere Raag.

osakonna rajamist, kuhu asusid lisaks Liivi Zillmerile tööle **Mare Poll**, **Leili Puustusmaa** ja **Mare Paat**. Maarahva teenindamist alustas raamatukogubuss. 1975. aastal tähistati raamatuaastat. Avaüritusel kinkis Paul Haavaoks meie raamatukogule oma luulekogu "Palumaa pedajad" pühendusega "Võru raamatukoguhaldjatele". Samal aastal anti raamatukogu kasutusse neli uut ruumi ja ka raamatukogupere täienes – oma teadmisi asusid jagama bibliograaf **Ene Vamper**, metoodik **Ele-Mai Nassar**. Järgmisel aastal kolis kultuurimaja juurdeehitisse Võru lasteraamatukogu, eesotsas **Heidi Ratas**.

Konverentsisaalis toimuvad tihti raamatute esitlused: tutvustatakse "head raamatut".

ATP Tarkvara on suurim
raamatukogude automatiseerimisega
tegelev firma Eestis.

Meil on hea meel kutsuda teid väga huvitavale

SEMINARILE

ATP Tarkvara koolitusklassis (Tallinn, Kuhlbari 1-212),
laeval Silja Finnjet, ATP Akadeemias (Soomes) ja
Aura raamatukogus (esimene ORIGO kasutaja).

23.03. – 24.03.2000

RAAMATUKOGUDE AUTOMATISEERIMINE

Seminari kavas:

- * raamatukogu automatiseerimise vajalikkusest;
- * riistvara ja tarkvara hangete korraldamisest;
- * interneti kasutusvõimalustest;
- * arvutiprogrammidest ORIGO ja WEB-Raamatukogu
- * külastame Aura raamatukogu, kus töötab uus ja
kaasaegne programm ORIGO.

Osavõtutasu: 2900. -

Hinnas sõit Tallinnast Tallinnani, koolitus, majutus ja ooperi pilet.

PROGRAMM

Neljapäev, 23. märts

- 10.00–12.00 Seminari I osa ATP Tarkvara auditooriumis
13.00 Silja Finnjet väljub Tallinnast
14.00–17.00 Seminari II osa laeva konverentsisaalis
Kogud, projekti kirjutamise metoodika, eelarve koostamine
17.15–18.00 Saabumine hotelli
19.00 "La Traviata" Soome Rahvusooperis

Reede, 24. märts

- 10.00–12.00 Seminari III osa ATP Akadeemias
ORIGO ja WEB-Raamatukogu tutvustus
13.00–15.00 Aura Raamatukogu külastamine
19.00 Silja Finnjet väljub Helsingist
21.00 *Workshop* ja 1999. a. kliendiküsitluse tulemused
22.30 Laev saabub Tallinna

Registreerimine:

- telefonid: (2) 620 7593 või (2) 620 7614
faks: (2) 620 7594
e-post: inno.atp@trenet.ee
annelik.atp@trenet.ee
aigi.atp@trenet.ee
internet: <http://www.trenet.ee/~atp>
REGISTREERIMINE LÕPEB 15. märtsil 2000. a.

85 AASTAT RAAMATUKOGUNDUST PÕLTSAMAAL

VAIKE ORO

direktor

Oktoobri lõpus, raamatukogupäevade ajal, tähistas Põltsamaa raamatukogu (ametlik nimetus Jõgeva Maakonna Keskraamatukogu) oma 85. sünnipäeva.

18. sajandi teisel poolel haaras valgustustegevus paljusid Euroopa haritlasi. Baltimaade mõisates asutati sel ajal lugemisselts. Teadaolevatel andmetel tegutses üks varasem, 1772. aastal pastor Hupeli asutatud lugemisselts Põltsamaal. Seltsi kuulus 24 inimest ja raamatuid oli ligi 600. Kahjuks tegi Paul I reaktsooniaeg lõpu ka sellele lugemisseltsile.

19. sajandi lõpul tekkisid raamatukaupluste juurde teatavasti raamatukogud ja üks esimesi oli K. Leihbergi rajatud raamatukogu Põltsamaal.

Kuigi oleks kena ütelda, et me oleme vana-vana raamatukogu, arvame, et meile jätkub aastast, mil sai alguse Põltsamaa lugemisringi tegevus. Nimelt ilmus 30. mail 1914 "Sakalas" teade, et Põltsamaa lugemisringi "põhjuskiri" on kinnitatult tagasi tulnud. Ringi põhimääruses oli kirjas, et raamatuid saavad kasutada ainult lugemisringi liikmed, maksu ei ole, üle kahe raamatu korraga ei laenutata ja tagastada tuleb need kahe nädala jooksul.

Raamatukogu elu kulges tõusude ja mõõnadega – kord leidus raha ja siis jälle oli seda väga vähe. Kuid raamatute arv ometi kasvas pidevalt ja kui 1926. aastal Põltsamaa sai linna õigused, siis oli raamatukogus juba ligi 2000 raamatut ning raamatukogule pandi linna avaliku raamatukogu kohustused. Raamatute ostmiseks saadi raha

Meil oli sünnipäev.

nii riigilt kui ka omavalitsuselt. Juba tolel ajal korraldas raamatukogu erialakursusi, mille läbiviijaks oli nimekas raamatukogutöötajate õpetaja – Helene Johani.

Kenasti läks Teise maailmasõjani, mil raamatukoguhuone koos raamatutega ära põles. Uuesti avati raamatukogu 1945. aasta kevadel. Hilisemate aastate jooksul on meil olnud neli kodu. Viimase neist saime 1962. aastal, mil raamatukogu ametlik nimi oli Põltsamaa Rajooniraamatukogu. Järgmisel, 1963. aastal likvideeriti rajoon, aasta olime jällegi linnaraamatukogu ning alates 1964. aasta maist täidame rajooni, hiljem Jõgeva maakonnaraamatukogu ülesandeid.

Kui algul tunti meid kui üht ilusamate ja suuremate ruumidega raamatukogu vabariigis, kuhu kultuuriministridki koos külalistega sisse astusid, siis aastate jooksul oleme jäänud vaeslapse ossa. Lugejate arv on kasvanud mitmekordseks, aga hoone on endise pindala

ja võimalustega. Alati ei olegi kasulik omada *oma maja*, kust keegi sind välja ei tõsta, et saada riigipoolset toetust uue kaasaegsema hoone ehitamiseks. Ja kuna väike Põltsamaa linn on ka väikeste sissetulekutega, siis on raske uskuda, et meile niipea juurdeehitis tehakse, kuigi lasteosakond vajab seda kibedasti.

Kuuldes kolleegide paranenud töötulemustest uutest ja suuremates ruumides, tahame lisada, et ka Põltsamaal on raamatukogu väga populaarne.

Oleme kõvasti pingutanud ning tahame oma kogu sisestada arvutitesse 2000. aasta jooksul. See kergendaks ja parandaks tunduvalt ka meie lugejate teenindust.

Kahjuks pole ruumipuuduse tõttu võimalik sisse seada internetiühendust. Seda oleks aga vaja nii meie töötajatele kui ka lugejatele. Omavalitsusel puudub selleks raha ja fondid pole meie projekti seni veel toetanud.

KONSERVAATORITE ATESTEERIMINE – MÜÜT VÕI TEGELIKKUS?

MARI SIINER

RR-i säilitus- ja ennistusosakonna juhataja

Peale igapäevase tõsise töö oleme aastate jooksul korraldanud kohtumisi kirjanike ja paljude teiste huvitavate inimestega. Kuigi meie töökoormus on kasvanud umbes kolm korda, on töötajate arv jäänud endiseks.

Nagu teada, oleme keskuseks ka kõikidele maakonnas asuvatele raamatukogudele, kes ootavad meilt julgustavat sõna ja erialast abi. Ühtlasi oleme keskkogu, kes ostab juba aastaid raamatuid otse kirjastustelt, kujundab need raamatukogulikult ning viib raamatud ülejäänutele "koju" kätte. Usume, et oleme hoidnud sel moel palju raha kokku ja maakonna raamatukogutöötajad ei ole pidanud ise raskeid raamatupakke tassima.

Võib-olla tundub mu kirjutus veidi kurvameelne, aga positiivne kaalub siiski kehvema poole üles, sest **raamatukogu on väga populaarne**, kasvanud on lugejate ja laenutuste arv. Külalastatavus näitab, et meie majja tullakse meeleldi. Meie maja sai lõpuks uued aknad ja ukсед ning on (eriti talvel) üks soe ja sõbralik oas keset väikest Põltsamaa linna.

Oleme pööranud suurt tähelepanu koduloolisele kirjandusele – meil on sel teemal põhjalikud kartoteegid, mis abistavad kõiki maakonna raamatukogude kasutajaid.

Vaatamata töö kasvule ja töötajate väikesele arvule, **oleme suutnud juba palju ära teha üleminekul arvutitega teenindamisele.**

Meie maakonnas on mõistvad omavalitsused ja kuigi raamatute ostmiseks antavad summad erinevad, tunduvad nad olevat võimaluste piires.

Meil on maailma parim kollektiiv – haritud, targad ja töökad naised.

Ja veel – viis meie maakonna raamatukogutöötajat on suutnud oma tööd nii hästi soovitada, et nende tütardest on koolitatud kõrgharidusega raamatukoguhoidjad.

Niisiis – elame veel!

Iga institutsiooni, sealhulgas raamatukogu edukuse määrab eelkõige seal töötavate inimeste professionaalsus.

Mis on professionaalsuse mõõdupuu? Kas iga tubli töötaja on professionaal?

Atesteerimissüsteemi puudumisel on nendele küsimustele raske vastata.

On ju arvukalt ameteid, kus esimene atesteerimine toimub sisuliselt kooli(kursuse) lõputunnistuse saamisel (näiteks arst, jurist, raamatukogutöötaja, keemik, füüsik, bioloog).

Paberi- ja köitekonservaatori ametit seni Eestis õppida ei saa. Soovitatavalt peaks ka konservaator olema kõrgharidusega, tasakaalus peaks olema nii humanitaarne kui ka reaalaridus. Praegu Eestis töötavast ligi 20 paberi- ja köitekonservaatorist on enamik suurel määral iseõppijad.

Kui aastakümnete jooksul on meil ette valmistatud sadu raamatukoguhoidjaid ja tööandjal on võimalik valida, siis konservaatorite puhul see nii pole. Eestis ei jätku konservaatoreid. Konservatoriameti alahindamine meie ühiskonnas (palk tundub alla vabariigi keskmise) on nende arvu viimastel aastatel veelgi kahanenud.

Sel põhjusel koolitab Eesti Rahvusraamatukogu ise vastavalt vajadustele ja võimalustele konservaatoreid. Nii on RR-i säilitus- ja ennistusosakonnas planeeritud konservaatoritele igaaastane täiend-

koolitus. Kuna konservaatorite hulgas napib kõrgharidusega reaalinete tundjaid, siis on osakonna struktuur ülesehitatud nii, et konservaatoreid abistavad teiste reaalalade spetsialistid. Konserveerimine ja säilitamine on meil meeskonnatöö, ehkki konservaatorite arv moodustab osakonna töötajatest vaid 40%.

Konservaatorite professionaalsuse tõstmise ja ameti tähtsustamise üheks võtmeks on kindlasti atesteerimine. See on eriti oluline praegu, majandusliku surutise ajal, kui kultuuriväärtuste säilitamiseks napib nii riiklikku tähelepanu kui ka ressursse.

Vaatamata probleemi olulisusele on tee ühtse koolitus- ja atesteerimissüsteemini veninud pikale.

Eesti Vabariigi taasiseseisvumisest 1991. aastal kaotas kehtivuse tolleaegne Nõukogude Liidu restauraatorite atesteerimissüsteem.

Õnneks või õnnetuseks ei kannud vilja ka pingutused seda süsteemi taasiseseisvumise esimestel aastatel täiendada ja uuesti kasutusse võtta.

Esimese katse tegi meie osakond 1997. a. jaanuaris, kutsudes kokku ligi kolmkümmend Tallinnas töötavat restauraatorit, et arutleda atesteerimissüsteemi vajalikkuse üle ja kooskõlastada sellealane töö. Selgus, et keegi peale RR-i ei soovinud atesteerimisalast koostööd.

Teiseks, juba tõsisemaks üleskutseks oli detsembris 1997 Tartu Ülikooli Raamatukogu tolleaegse

Mari Siiner

personalijuhi Malle Ermeli ettevalmistatud eelnõu konservaatorete kutsealade ja kutse omistamise kohta, mis esitati raamatukogutöötajate koolitusnõukogu esimehele Aili Normakule. Eelnõu saadeti kõigile asjast huvitatud institutsioonidele arvamuste ja ettepanekute saamiseks. Laekunud ettepanekute kohaselt tulnuks eelnõu muuta ja asi jäi eestvedaja puudumisel pooleli.

1999. aasta alguses töötati RR-i säilitus- ja ennistusosakonnas välja konservaatorete atesteerimise (hindamise) süsteem.

Alates 1997. aastast on RR-i säilitus- ja ennistusosakond Euroopa ühe juhtiva konservaatorete ühingu PCI (*The Paper Conservation Institute*) liige. Väljatöötatud atesteerimissüsteemi puhul võeti aluseks järgmised Euroopas kehtivad dokumendid.

ECCO (*European Confederation of Conservator-Restorers Organization*) kutsealane juhend (I): Kutsele esitatavad nõuded.

ECCO kutsealane juhend (II): Eetikakoodeks.

ECCO kutsealane juhend (III): Haridusele esitatavad nõuded.

FULCO projekt (*A Framework of competence for conservator-restorers in Europe*): professionaalse konservaatore (restauraatori) praktiseerimise raamistik.

Väljatöötatud süsteem on olnud kaks korda arutusel raamatu-

Siiner (RR). Hindamise sisulise külje valmistas ette M. Siiner ja juriidiliselt H. Naeris. Väljatöötatud süsteemi järgi on konservaatoreametes neli kategooriat (neljas madalaim ja esimene kõrgeim kategooria). Iga komisjoniliige hindas eraldi töötaja haridust ja täiendkoolitust, senist erialast tegevust, esitatud praktiliste tööde teostamise ja dokumenteerimise taset, tööde suulise kaitsmise oskust, teoreetilisi teadmisi ja isiku sobivust erialaseks tööks.

Hindamiskomisjoni otsuse põhjal anti neljale konservaatorile olemasolevast kõrgem kategooria: **Vilja Ventselile ja Urve Koldele teine kategooria ning Tiina Aarnale ja Indrek Operile kolmas kategooria.**

Tiina Aarna

koguhoidjate koolituse nõukogus (10.03 ja 02.06. 1999. a.) ja 19. mail 1999. a. toimunud seminaril, millest võtsid osa TÜR, Rahvusarhiiv, Kunstimuseum, EAR, "Kanuti" ennistuskoda ja RR.

Arutluse käigus kiideti süsteem heaks ja avaldati arvamust, et see võib jääda pärast mõningast kohaldamist aluseks paberi- ja köitekonservaatorete riiklikul atesteerimisel.

Ja nii toimuski 9. ja 10. detsembril 1999. a. (20 aastat pärast viimast atesteerimist RR-is) konservaatorete hindamine. Hindamiskomisjoni kuulusid Endel Valk-Falk (esimees, EAR), Heli Naeris (sekretär, RR), Kurmo Konsa (Tartu Ülikool), Jaan Lehtaru (Rahvusarhiiv) ja Mari

Komisjoniliikmed märkisid oma aruandes konservaatorete kõrget taset, hindamise vastastikust kasu ja vajalikkust töötajate professionaalsuse tõstmisel.

Et Rahvusraamatukogu asutusest konservaatorete hindamissüsteemist kasvaks välja riiklik konservaatorete atesteerimine, tuleb 1999. a. detsembris kultuuriministri käskkirjaga loodud ja 2000. aastal kultuuriministeeriumi juures nõuandva organina tegevust alustaval kultuuriväärtuste säilitamise nõukogul veel veidi vaeva näha – et müüt muutuks tegelikkuseks. Aga see on juba järgmine etapp ühtse konservaatorete süsteemi väljatöötamisel Eestis.

EESTI JUUDI KOGUKONNA RAAMATUKOGU

MAIT TALTS

Juudi kogukonna raamatukogu on rajatud eelkõige Eesti juutide vajadusi silmas pidades. Kogukonda kuulub umbes 3000 inimest. Juudi kogukonnale allub Tallinnas tegelikult kaks raamatukogu – juudi kogukonna ja Juudi kooli raamatukogu. Mõlemad asuvad Juudi kooli hoones, Karu t. 16. Lisaks nimetatutele on juutidel ka mõned väiksemad, poolisetegevuslikud raamatukogud Narvas, Sillamäel, Kohtla-Järvel ja Tartus, mis kuuluvad sealsetele aktiivsematele kogukonna liikmetele.

Eesti Juudi Kogukonna raamatukogu asutati 1992. aastal USA juutide heategevusorganisatsioonide liidu *Joint* eestvõttel. Raamatukogu juhataja Svetlana Jatskina on ametis olnud raamatukogu asutamise alates ja töötab suure entusiasmi. Aastate jooksul on raamatukogul õnnestunud komplekteerida väike, kuid üsna unikaalne kogu, mis koosneb põhiliselt trükistest, mida teistes Eesti raamatukogudes ei leidu. Kogutakse mõistagi juudi kultuuri, religiooni, Iisraeli ajaloo, geograafia, juudi diasporaa ajaloo ja tänapäevaga seotud väljaandeid. Kirjandus on valdavalt venekeelne, kuid leidub ka raamatuid jidiši, ivriidi, inglise, saksa ja eesti keeles. Kogud sisaldavad praegu ligikaudu 2000 raamatut, lisaks paljude Iisraelis ilmunud või ilmuvate perioodiliste väljaannete aastakäigud. Registreeritud lugejaid on üle 100, neist paljud on juudi kooli õpilased.

Juudi raamatukogu kogude komplekteerimisel on tõhusalt osalenud rahvusvahelised juudi organisatsioonid, eelkõige juba mainitud *Joint*. Tänu toetusele saadi vahepeal regulaarselt olulisemaid Iisraelis ilmuvaid venekeelseid ajalehti. Ameerika Ühendriikide ja Iisraeli

juudi organisatsioonid on aga muutnud oma abistamispoliitika profiili, suunates varasemast rohkem raha sotsiaalprogrammidesse (eeskätt vanurite hooldamise), mistõttu raamatukogude (teiste seas ka Eesti Juudi Kogukonna raamatukogu) võimalused on mõnevõrra ahenenud. Kohaliku juudi kogukonna enda toetus on olnud küll pidev, aga tagasihoidlike võimaluste tõttu ikkagi ebaapiisav. Svetlana Jatskina käib trükiseid hankimas Venemaa raamatulaatadelt, kust võib leida huvitavat juutlust puudutavat kirjandust, ja enamasti üsna odava hinnaga (sama raamat maksab Eestis keskmiselt kolm korda rohkem). Probleemiks on Iisraelis välja antud kirjandus, mis on Eesti Juudi Kogukonna jaoks esialgu veel liiga kallis, kuigi sisult äärmiselt huvipakkuv.

Eesti suuremaid raamatukogusid ja nende pakutavaid võimalusi teab laiem avalikkus üsna hästi. Kuid paljudel juhtudel võib spetsiifilisemat laadi küsimustele leida vastuse hoopis erialaraamatukogust. Väikestel eriala- ja eriraamatukogudel on täita eriomane, küllaltki tähtis roll.

*Juudi kogukonna raamatukogu juhataja
Svetlana Jatskina*

Kuna S. Jatskina poole pöörduvad tihti ka eesti ja vene rahvusest õpilased ja üliõpilased ning tuntud kultuuritegelasedki (näiteks Hardi Volmer, Reti Saks, Ülo Tuulik), siis on ta veendunud, et raamatukogu vajab laiemat tutvustamist. Kahjuks ei tea enamik eestlastest selle olemasolust midagi. Seetõttu on juudi raamatukogu S. Jatskina eestvedamisel käivitanud huvitavaid projekte. Koostöös Avatud Eesti Fondiga on ostetud arvuti ja modem ning alustatud elektroonilise kataloogi loomist. Andmebaasi rajamiseks on gümnasist Vjatšeslav Jatskin loonud oma originaalse raamatukogusüsteemi *Achbar Aseffer*, mis võimaldab pidada arvet ka lugejate ja laenutuste kohta. Mitmekülgsete omaduste tõttu peaks see süsteem sobima ka teistele väiksematele raamatukogudele. Edaspidi peaks raamatukogu and-

mebaasi pääsema interneti vahendusel. Seejuures võiksid raamatukogu koduleheküljele olla koondatud ka teiste *judaica* materjalide juurde viivad lingid. S. Jatskina lähtub kontseptsioonist, mille kohaselt peaks raamatukogu olema pigem teavet vahendav infokeskus kui raamatute ladustamise paik.

S. Jatskina on hakanud välja andma ka bülletäänilaadset väljaannet, mis kajastab kõige huvitavamaid välismaal ilmunud *judaica*-alaseid väljaandeid. Seni on ilmunud viis numbrit väljaannet *Jero-reiskii virtualnõi mir*, mis tutvustab aga peamiselt internetis leiduvaid *judaica*-alaseid materjale. Kuid ka kogukonna senine kultuurialane töö pole jäänud ajakirjandusliku väljundita. Juudi kogukond Eestis on juba pikemat aega hoidnud käigus oma väljaannet *Hašachar*, mida on soraadiliselt toimetanud ka professionaalsed juudi soost ajakirjanikud (praegu Elhonen Saks). Koostöös ajakirja *Raduga* toimetusega on ilmunud ka juudi kultuurile pühendatud erinumbrid (1992 nr. 7, 1996 nr. 3, 1998 nr. 3).

Üheks probleemiks, mis seisab Kesk- ja Ida-Euroopa maade juutide ees, on Euroopa ja Ameerika juutide kunagise emakeele jidiši taaslustamine. Ajaloolistel põhjustel on enamik Eesti juutidest venekeelsed. Juudi koolis õpitakse ka Iisraeli riigikeelt – ivriiti. Juudid on üldiselt võimelised lugema mitmes keeles, sest haridust (sealhulgas keeleoskust) on nad traditsiooniliselt alati tähtsaks pidanud. Juutidele on iseloomulik väga tugev kultuuriline identiteet (mis ei põhine tavaliselt keelel!) ning samas ka võime integreeruda vajadusel üsna valutult põhirahva kultuuri ja ühiskonnaellu.

Oma raamatukogu on olnud nii selle identiteedi hoidja kui ka juudi kultuuri vahendaja.

EESTI ARHIIV AUSTRALIAS

ANNE VALMAS

EAR-i direktor

Suur eestlaste väljaränne Austraaliasse toimus aastatel 1949–1950, mil alustati ka seal aktiivset kultuurilist tegevust. Kuigi eestlaste kogukond Austraalias oli tekkinud juba sajandi algul ja Eesti Majagi Sydneysse ehitatud 1938, olid nn. vanad eestlased tõepoolest vananenud ja uut verd tõi uus pagulaste põlvkond. Kuigi uuspõgenikke ei võetud esialgu eriti sõbralikult vastu ja nende tegevust kritiseeriti nagu noori ikka, said nad peagi ohjad oma kätte.

Viiekümnendate aastate algul asutati Austraalia Eesti Seltside Liit, mille juhatuse üheks olulisemaks mõtteks oli **rajada oma arhiiv**.^{*} Vastav otsus tehti 20. veebruaril 1952. Arhiivi rajamise idee tuli tollaselt liidu juhatuse esimehelt Aleksander Peelilt. Esialgne mõte oli koguda kokku kõik see, mis oli ilmunud väljaspool Eestit 1944. aastast alates, kuna laias maailmas väikestes trükiarvudes ilmuv eesti-keelne kirjasõna võis väga kergesti kaotsi minna. Peagi otsustati hakata koguma eesti kirjandust ka varasemast ajast ning edaspidi saadeti arhiivi kirjandust ka Nõukogude Eestist.

Esimeseks arhivaariks sai **Oskar Nahe**, kelle töö selles ametis jäi väga lühikeseks. Vähem kui aasta

pärast, **9. jaanuaril 1953 sai arhivaariks dr. Hugo Salasoo**. Juba 1954. aastast hakkas ta Austraalia eestlaste ajalehes "Meie Kodu" avaldama aruandeid selle kohta, mida oli arhiivi saadetud. Peagi läksid üleskutsed eestlaste ajalehtedesse üle maailma saata arhiivi eestlasi ja Eestit puudutavaid materjale. Kuigi sel ajal tegi Hugo Salasoo elatise teenimiseks palgatööd, köitis arhiiv järjest rohkem tema meeli. Kui 1957. aasta oktoobris suri abikaasa Olga, muutus töö arhiivis veelgi enam elu sisuks. Arhivaarina pidas ta rohkearvulist kirjavahetust eestlastega kõigist maailma paigust, vastates kõigile, kes arhiivist andmeid soovisid, ja neid ei olnudki nii vähe. Ainuüksi aastal 1958 sai ta üle 150 kirja. Samal aastal toimus Sydney Eesti Majas ulatuslik raamatunäitus, kus olid väljas kõik 1944. aastast paguluses ilmunud trükised.

Aastal 1967 lahkus Hugo Salasoo riigitöölt ja pühendus täielikult arhiivile. Arhiiv oli selleks ajaks nii palju paisunud, et ei mahtunud enam Eesti Majja ära. Ruumipuuduse leevendamiseks ehitas Hugo Salasoo oma krundile garaaži asemele tulekindla arhiivihooned, kuhu mahutas kogu seni kogutud materjali. Esialgu oli ruumi rohkem, võis olemasolevat paigutada ja korrastada. Kümne aasta pärast oli pool 36-ruutmeetrisest hoonest täis.

^{*} vt. ka RK, 1993, nr. 1.

Regulaarselt ilmusid arhivaari aruanded oma tegevusest eesti ajalehtedes üle maailma, samuti üleskutsed saata arhiivi materjale. Reageeriti innukalt, kuna Salasoo arhiiv oli saavutanud eestlaste hulgas ülemaailmse kuulsuse.

1991. aasta jaanuaris andis Hugo Salasoo teatavale poeg Innole, sest tervis ei lubanud tal enam nii suurt töökoormat kanda. Elutee katkes 12. oktoobril 1991, jõudmata tähistada 27. novembril 90. sünnipäeva. Selleks ajaks oli arhiiv täis. Saadetud oli raamatuid, perioodikat, teadusseparaate paljudes keeltes, isiklikke dokumente ja esemeid. Kõik see vajas süstematiseerimist, kuna polnud enam Hugo Salasoo suurepärasest mälu, mille abil varem vajalik kiiresti üles leiti.

2. märtsil 1994 võeti Sydney Eesti Seltsi ja kooperatiivi Eesti Maja juhatuse koosolekul vastu otsus kolida Eesti Arhiiv Austraalias tagasi Sydney Eesti Majja. Ümberkolimine sai teoks juunis 1994. Sellest ajast on arhivaar **Maie Barrow**, kes on omandanud lisaks keemiku ja prantsuse keele magistrikraadile vastava kraadi ka arhiivinduses. Kogu arhiivitöö korraldus on tema õlul. Tõsiselt on arutatud paberi säilivusprobleeme, arhiivimaterjale on desinfitseeritud, silmas pidades Austraalia mikrofaunat. Abiarhivaarina tegutseb **Reet Simmul**, kes koostab ühtlasi perioodikakataloogi arvutil. **Erik Holm** korrastab teaduslikke separaate ja koostab nende kataloogi, **Lea Holm** korraldab teatri- ja näitekirjandust. **Aino Loit** sorteerib perioodikat, **Toomas Pill** süstematiseerib raamatuid. Eraisikute dokumendid on sorteeritud ja paigutatud kastidesse. Lisaks nimetatutele töötavad arhiivis järjekindlalt **Eili Annuk, Mara Piira, Silvia Silveius**.

Möödunud 1999. aasta kõige tähtsam kingitus tuli New South

Walesi Riigiraamatukogult, kus mikrofilmiti Austraalia eestlaste ajalehe "Meie Kodu" 1948–1999 aastakäigud.

Arhiivi külastavad uudishimulikud kaasmaalased kodumaalt, kui neid Sydneysse satub, kuid kõige sagedamini pöörduakse arhiivi poole Austraalias elanud eestlaste isikandmete saamiseks. Vastus leitakse sel juhul, kui vastav isiklik arhiiv on sinna üle antud. Eestist on küsitud andmeid ja koopiaid raamatutest, mida kusagilt mujalt saada pole, näiteks Vend Vahindra, õige nimega Friedrich Lustig, käsi-kirjade ja raamatute kohta.

Viimastel aastatel on arhiivi jõudnud **Gustav Einisaare arhiiv**, kes saabus Austraaliasse 1895. a. Tema dokumendid leidsid tee arhiivi pärast tütre Elisabeth Mieleni surma. Elisabeth Mieleni abikaasa Arvid Milen oli Eesti Vabariigi aukonsul Austraalias enne Teist maailmasõda. 1998 andis aktiivne ühiskonnategelane **Kristof Kaldma** üle oma **arhiivi**, mis sisaldab kirjavahetust alates aastast 1940. Ta on koostanud neljaosalise ülevaate "**Canberra eestlaste elust ja tegevusest 1947–1994 ja hiljem sõnas ja pildis**", mis on üks põhjalikumaid kroonikaid eestlaste elust Austraalias. Pärast surma (1999) pärandas ta arhiivile oma raamatud, mälestusesemed ja raha arhiivi tegevuse toetamiseks. On alustatud läbirääkimisi Aino Kruminsiga tema isa, **Jakob Lukatsi arhiivi** toomiseks Sydneysse. Jakob Lukats oli Sydney ja Melbourne'i eesti seltsi asutaja ja tema materjalide hulgas leidub palju eesti organisatsioonide ajalugu käsitlevaid dokumente.

Arhiivi on kogutud eestlaste elulugusid nii kirjas kui video- ja helilintidel. 1995–1996 filmiti videoseeria Austraalia eestlaste seltskondlikust ja ühiskondlikust elust.

Arhiivis leiduvate materjalide põhjal on viimastel aastatel koostatud Eesti Majas mitu näitust. Vaidupäevaks 1998 pandi üles näitus Vabadussõja-aegsetest fotodest ja dokumentidest, Eesti Maja kunsti- ja käsitööring korraldas näituse "Mida me kohvris kaasa toime", kus eksponeeriti põgenike kaastoodud esemeid. "Meie Kodu" 50. juubeli puhul toimus näitus selle ajalehe ajaloost, valmistamisest ja kaastöölolistest. Näitusega tähistati ka laulukoori "Vanemuine" 40. aastapäeva. Koos Muinsuskaitse Seltsiga korraldati näitus "Mälestuste radadel".

Töö arhiivis ei lõpe kunagi. Alati tuleb juurde uusi materjale, mis vajavad läbivaatamist ja korrastamist. Hugo Salasoo pani arhiivile aluse, koondades kokku tohutu vaimuvara, mis nüüd vajab süstematiseerimist ja arhiveerimist. Selleks jõudu praegustele arhiivi vabatahtlikele töötajatele, et iga kolmapäevasel tööpäeval jätkuks indu ja rõõmsat meelt!

Küllastasin Eesti Arhiivi Austraalias novembris-detsembris 1999, kogudes materjali doktoritööks, mis käsitleb eesti trükisõna Lääne-Euroopas 1944–1951. Eesti Akadeemilisele Raamatukogule sain dublette arhiivis olevatest raamatutest.

STATISTILINE ANALÜÜS AEGRIDADE MEETODIL

SILVI ROOMETS

TPÜ dotsent

Eelmises artiklis (RK 1999, 3) vaatlesin aegridade mõistet ja põhiparameetreid (absoluutne juurdekasv, kasvutempo, juurdekasvutempo), seekord jätkan aegridade analüüsi meetoditega.

Mingi nähtuse kohta registreeritavad andmed võivad olla pidevalt suurenevad, näiteks kulutused toidule, kommunaalmaksud, bensiini hind. Raamatukogudes on suurenev lugejate arv, sest kodudesse ei osteta enam nii palju raamatuid, kui kümme aastat tagasi, ka kirjanduse hind näitab tõusutendentsi.

Mõningaid nähtusi iseloomustab aga pidev kahanemistendents – eestlaste langev iive, sellest tulenevalt jätkuv põhikoolide ja edaspidi arvatavasti ka rahvaraamatukogude arvu vähenemine.

Kuid mõned näitajad kõiguvad üles-alla, näiteks uue kirjanduse soetamiseks saadavad summad.

Pikemaajaliste tõusu- ja langustendentside kvantitatiivset võrdlemist võimaldab **ridade tasandamine**, st. arengu üldsunnast nii ühele kui teisele poole toimunud kõikumiste elimineerimine.

Ridade tasandamise lihtsaim moodus on **visuaalse trendi meetod**, st. üldist arengusuunda iseloomustava joone määramine silma järgi. See viis pole aga teaduslik, pealegi võivad uurijad

ühesuguseid lähtekõveraaid näha erinevalt ning saada seetõttu ka erinevaid tasandusjooni.

Visuaalne trend on kasutatav tavaliselt ainult **tasanduskõvera** (sirgjoon, parabool jm.) määramiseks.

Teaduslike tasandamisviisidena tulevad kõne alla **libiseva keskmise meetod ja analüütiliste tasandusjoonte leidmine**.

Libisevaks keskmiseks nimetatakse aegrea suhteliselt lühema perioodi keskmist, mille arvutamisel liigutakse edasi nii, et igal järgmisel sammul hõlmatakse üks uus ja jäetakse välja kõige varasema momendi kohta käiv väärtus.

Osaperioodide arvu, mida libisev keskmine haarab, nimetatakse libisemissammu pikkuks.

Soovides vabaneda aastasisesest, kuu- või nädalasisesest kõikumistest, leitakse aasta, kuu jm. libisev keskmine.

Oma näites vaatleme raamatukogu kogu juurdekasvu. Tabelis 1 on kasv tuhandetes ja libisevad keskmised kolme aasta alusel. Näidud algavad aastast 1990, libisevat keskmist saame arvutada alates aastast 1991, selleks tuleb liita 1990, 1991 ja 1992 näitardud ja jagada saadud summa kolmega:

$$\bar{X}_{1991} = \frac{15,6 + 21,3 + 92,9}{3} = 38,6$$

Aasta 1992 libisevaks keskmiseks võetakse aastate 1991, 1992 ja 1993 näitardud ja jagatakse need kolmega.

$$\bar{X}_{1992} = \frac{15,6 + 21,3 + 92,9}{3} = 38,6$$

Tabel 1

Aasta	Kogu kasv tuhandetes	Kolme aasta libisev keskmine
1990	15,6	-
1991	21,3	43,26
1992	92,9	38,6
1993	01,6	33,3
1994	05,5	4,16
1995	05,4	5,4
1996	05,3	7,26
1997	11,1	8,3
1998	08,6	-

Tabel 2

Raamatukogu kogu juurdekasv

1993. a.	1994. a.	1995. a.	1996. a.	1997. a.	1998. a.
1600	5500	5400	5300	11 100	8600

Spetsialistidele on huvipakkuv aegrea tasandamine mingile geomeetrilisele joonele (sirge, parabool vm.) ja vastava funktsiooni kasutamine aegrea analüüsimisel, eriti selle tuleviku prognoosimisel.

Aegrea tasandamine võimaldab hinnata ka aegreast puuduvate elementide arvväärtusi, mida nimetatakse **interpoleerimiseks**.

Ekstrapoleerimiseks nimetatakse vaatlusega hõlmatud osa põhjal tehtud järelduste üldistamist vaatlusega mittehõlmatud osale, kas ajas tagasi-vaatavalt (*retrospektiivne*) või eelseisvatele perioodidele suunatult (*perspektiivne*).

Sotsiaal- ja majandusnähtuste ekstrapoleerimisel eeldatakse nende nähtuste inertsust, st. nende arengu üldtendentsid säilivad tõenäoliselt ka mõnda aega tulevikus.

On täheldatud, et mida suurem on uuritava sotsiaal- või majandusnähtuste maht, seda suurem on ka inertsus.

Lihtsamad prognoosimudelid tuginevad eelneva arengu uurimisele, trendi kindlaksmääramisele ja selle ekstrapoleerimisele tulevikku.

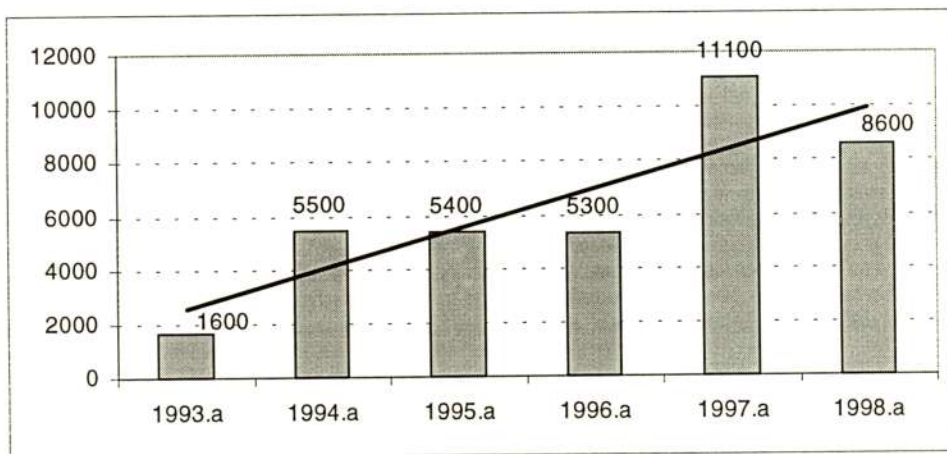
Mingi nähtuse trendi võib arvutil välja joonistada, kasutamata vastavaid valemeid.

Selleks tuleb aegrea andmed esitada Excelis algul tabelina, kasutades "Joonestustarga" (*Chartwizard*) abi, muuta need tulpdiagrammiks.

Teksti redaktoris MS Word 97 pakutakse Chart'i alavõimalust "Lisada trendijoon" (*add trendline*). Avanev dialoogiaken pakub kuut varianti, millest tuleb valida visuaalse hinnangu põhjal kõige sobivam geomeetriline joon, antud näites on selleks lineaarne funktsioon, mis väljendub sirgjoonena.

peab kindlaks tegema iga prognoosija ise.

Nähtuste prognoosimisel peab trendifunktsiooni ühelt poolt hindama oma ala spetsialist, teiselt poolt tuleks hinnata trendifunktsiooni statistilist usaldatavust. Trendifunktsiooni usaldatavust hinnatakse ruutkeskmise veaga (standardhälve),

Pikendades trendijoont aastani 1999, võime graafikust leida vastava väärtuse (ligikaudu 11 000).

Üldiselt soovitatakse, et aegrida, mille alusel tehakse kindlaks trendijoon, peaks olema võimalikult pikk. Praktiliste ülesannete lahendamisel aga selgub, et sotsiaal- ja majandusnähtuste aegread on kohati väga ebaühtlase arenguga. Nende mõju ei ole mõistlik tulevikku üle kanda. Peaks piirduma aegrea selle osaga, milles kajastub arengu põhiolemus. Üldreegline ei anta kindlaid soovitusi lähtere pikkuse kohta, selle

kus aproksimeerimisveaga dispersioonanalüüsi vahendusel arvestatakse aegrea tegelike tunnuste hälvimist taandusjoonest.

Sotsiaalsete nähtuste prognoosimisel kasutatakse ekspert hinnanguid, nende statistilisel töötlemisel aga keskmisi hälbeid, üldise arengutendentsi kindlakstegemist, aga samuti hinnatakse ekstrapolatsioonimudelite sobivust.

Oma raamatukogu tegevuse analüüsimisel ja prognoosimisel võiks julgelt lasta arvutil välja joonistada tegevuse trendi, kas või väikese näpuharjutusena.

EESTI RIIGI POLIITIKA ON RAAMATUSÕBRALIK

Nõnda arvab Riigikogu kultuurikomisjoni esimees ja aja- kirja "Keel ja Kirjandus" peatoimetaja MART MERI, kelle ütlemissi tuleks kolmel järgneval aastal tähelepanelikult jälgida. Meiegi, st. raamatukogude kestmine ja rahaline tugi sõltub paljuski sammudest Toompea lossis.

Kuidas kõrgemalt, mäe pealt, siis eesti kultuurielu paistab? Kaldun arvama, et Roosikrantsi tänavast (KK asukoht) Toompeale tulles pidite oma seisukohti revideerima.

Siin üleval seisad silmitsi ühe paradoksiga – töötad küll kultuurikomisjonis, aga enam ei taju nii vabalt ja vahetult seda ehsat kultuurielu, sest eksled poliitika- koridorides ja oled takerdunud seadustesse, eelarveküsimustesse. Näed, et riigi rahasummad on suured, aga raha on ikka häbemata vähe ja riigitoetusest elatuvad kultuurivaldkonnad on endiselt pidevas rahanappuses. Selles mõttes Toompeal töötamine kainestab. Ometi on ilmselge, et meie kultuurielu pole kunagi olnud nii mitmekülgne ja pulbitsev kui praegu. Ja on täiesti loomulik, et eesti kultuuri kohta kuuleb nii hukkamõistvaid kui heakskiitvaid arvamusi. See kuulub demokraatliku kultuurikeskkonna tunnuste hulka.

Mida Te arvate meie raamatukogudest?

Mu suhted lugejana pole viimasel ajal just eriti tihedad olnud, kõige pidevamalt olen kasutanud

Eesti Akadeemilist Raamatukogu. Peatoimetaja ülesanded olen tõttõelda enam-vähem suutnud täita koduste raamatute ja toimetuse raamatukogu abil. Toompeal on Rahvusraamatukogu filiaal teatmeteoste ja olulisema perioodikaga. Aga saatuse tahtel olen viimase poolaasta jooksul külastanud üsna mitmeid linna- (nt. Rakvere, Türi, Pärnu) maa- ja kooliraamatukogusid üle Eesti. Ja mulje on, et me raamatukogud on astunud tõesti jõudsa sammu edasi. Raamatukogusid külastades meenus mulle kadedus, mida tundsin tosinkond aastat tagasi oma esimestel reisidel Soome, mil tutvusin ka paljude Helsingist kaugemal asuvate raamatukogudega. Need olid tõelised kultuuri- ja haridustemplid, täis avariiluite vahel liikuvaid noori ja vanu. Mu praegune kogemus aga näitab, et ka meie väikesed raamatukogud hakkavad sarnanema Soome omadega. Nad on ehk naabrite omadest pisemad, ent lugejate suhtarvigi on meil ilmselt väiksem. Raamatukogu roll ja ülesanne on ometigi sama nii siin- kui sealpool lahte: võita lugejaid juurde ning suunata neid asjaliku lugemisvara juurde.

Kultuurikomisjonis on mitmel korral olnud põgusalt juttu rahvaraamatukogudest. Lähemas tulevikus on meil erialainimestega kavas tõsine arutelu rahvaraamatukogude kohast tuleviku Eestis. Ja siis puudutame otseselt seda, mida nimetan kultuuriliseks infrastruktuuriks maal – kool, raamatukogu, rahvamaja, kultuuriloo ja koduloo

seltsid. Need peaksid moodustama ühtse võrgustiku ja toetama üksteist nii, et kogu maa ja rahvas oleks hõlmatud.

Kultuuriministerium annab aegajalt mõista, et nemed peavad tippkultuuri toetamist esmaseks ja mõnevõrra olulisemaks kui rahvakultuuri hinges hoidmist. Mida Teie säärasest seisukohast arvate?

See on rohkem tippkultuuri defineerimise küsimus. Ma küll täpselt ei tea, mis see eesti tippkultuur on. Kas see, mille eest tegijad palka saavad? Või see, mida kriitikud kiidavad? Või see, milles kultuuriametnikud kokku lepivad? Tippkultuuri ja rahvakultuuri ei saa üksiku käeviipega vastandada. Nad on ühe nähtuse eri tahud ja seda nähtust, mis moodustab terviku, kutsutakse eesti kultuuriks. Ühe tahu kaotamine viib ka terviku olematusesse. Ma loodan, et tänane kultuuriministerium midagi säärast mõista ei anna ja et nii isegi ei mõelda seal enam. Ootan pikisilmi päeva, mil Eestist sõandataks näiteks Eurovisiooni lauluvõistlusele saata mõni seto naisansambel.

Kas Teil ja loomulikult ka kultuurikomisjonil on tulevikunägemus – vähemalt kolmeks aastaks? Konkreetseuse mõttes sooviksin kuulda kolme asja, millele annate oma õnnistuse, kui nii Riigikogu liikmelt ülepea tohib küsida.

Kõigepealt tuleb meeles pidada, et meie oleme seaduseandjad ja ei saa otseselt sekkuda täidesaatva organi igapäevastesse toimingutesse. Me võime ministeeriumilt aru pärida, miks üht või teist seadust tõlgendatakse nii- või naamoodi või miks mõne Riigikogu otsuse täitmistest püütakse kõrvale hiilida. Me ei saa anda käsku vahetada mõne raamatukogu ukسلukud. On levinud arusaam, et Riigikogu ja tema liikmed suudavad mida iganes, ent Põhiseaduses on seaduseandja ehk parlamendi ja täidesaatja ehk valitsuse funktsioonid väga selgelt piiritletud.

Kas siis Riigikogu liikmed ei saagi näiteks kultuuriministeeriumi otsuseid korrigeerida?

Kui kõnelda riigieelarvest, siis me muidugi arutame asjad koos läbi. Riigieelarve menetlemisel Riigikogus toimub kolm lugemist ja nende lugemiste ajal saab muidugi ühtteist korrigeerida. Just Riigikogu surve suurenes see summa, mille eest ostetakse raamatukogudele uusi trükiseid. See oli meiepoolne poliitiline otsus, sest hoolimata üleüldisest rahanappusest pidasime raamatukogude toetamist millegi muu arvelt õigustatuks. Ent soovitusnimestiku ja jaotusmehhanismi andmine pole meie ülesanne.

Eelmise küsimuse jätkuks – see kultuurikomisjoni tulevikunägemus vähemalt kolmeks aastaks – lisan, et meie komisjon on parlamentaarne koostööorgan, kus pörkuvad erakondade huvid ja loomulikult ilmneb ka koalitsiooni ja opositsiooni erimeelsus. Komisjoni esimehena olen oma ülesandeks võtnud mitte erimeelsuste kinninaelutamise, vaid ühishuvide väljasetitamise ja seega püüan komisjoni juhtida konsensusliku tulemuse suunas. Eesmärgiks Eesti kultuuri-, haridus-, meedia-, spordipoliitika tasakaalustatud areng 21. sajandil. See pole küll konkreetne "asi", aga minu jaoks oluline küll. Lähema kolme aasta jooksul me tegeleme väga tõsiselt haridusreformiga. Teatavasti on uus hariduskontsept-

sioon valmimas, päris küps see veel ei ole, aga loodetavasti saab seda rakendama hakata juba aastal 2001. Tingimusel, et selle raamid – seadused – on kindlalt paigas. Paljud aastate jooksul öeldud ideed on hariduse masinavärgis lahenduseks lahustunud. Näiteks haridusüsteemi haldamine, lihtsamalt öeldes, kooli majandamine, tuleks korraldada teisiti. Koolidirektor ja õpetaja peaksid tegelema ikkagi ainult õppetööga, mitte vaevlema majandusküsimuste käes. Üks suur eesmärk, hoolimata vaidlustest, on meie uus kunstimuuseum. On küsitud, kas Eesti ühiskond kannatab praeguses kitsikuses välja uue hoone ehitamise. On leitud, et projekt pole päris hea ja kohtki vale, aga minu arvates peab ühel endast lugupidaval riigil ja rahval olema koht, kuhu riputada kunsti, mida peetakse omaks. Ja kui ehitamise otsus kord aastate eest vastu võeti, siis ma sooviksin, et kolme aasta pärast oleks maja ka valmis. Paljud nii optimistlikud muidugi ei ole. Peale kunstimuuseumi valmimist on järg Eesti Rahva Muuseumi käes, mida ka pikisilmi oodatakse. Need kaks on omavahel seotud, kui viibib kunstimuuseumi ehitamise alustamine, siis lükkuvad edasi ka kõik järgnevad plaanid.

RK toimetajana klammerdun kohe mureliku mõtte külge, kas raamatukogud jäävad siis kuidagi vaeslapse olukorda. Pealegi on meie erialaajakirja saatus praegu samuti vaekausil. Eesti keeles öeldakse sel puhul – meil ei ole raha. Raha on kõigil vähe ja nurumistaktika ei vii viimasel ajal enam edasi. Äkki pole meiesuguseid väljaandeid vajagi?

Ma loodan, et raamatukogudelt midagi ära ei võeta. Raamatukogul ei saa olla vaeslapse roll ka internetistuva infoühiskonna tingimustes. Raamatukogule kui institutsioonile võib ülesandeid juurde tulla, aga ta on ja jääb kultuurilise infrastruktuuri võtmeasendiks. "Raamatukogu" tüüpi ajakirjade, nagu ka "Keele ja Kirjanduse", "Loomingu", "Akadeemia" vajalikku-

ses ma ei kahtle. Kuid on selge, et ise nad ennast ära ei majanda. Eesti riigi kultuuripoliitika peab tagama taoliste väljaannete ilmumise. See on meie vaimse julgeoleku küsimus.

Kas ma pean siis kultuuriministeeriumile rohkem peale käima?

Jah, kui muidu ei saa, siis tuleb kultuuriministeeriumile rohkem peale käia. Tegelikult võiks ka haridusministeerium teid toetada eeldusel, et oleks võimalik küsimus siduda kooliraamatukogudega. Tulekski mõelda selle peale, kuidas tulevikus kujundada maakoolimajast kultuurikeskus, mis on avatud ka pärast tundide lõppemist. Kus ühinevad kooliraamatukogu ja rahvaraamatukogu, internetipunkt ja kõik muu, mis käib tänapäevaga kaasas.

Kui kõnelda teadusraamatukogudest, siis seegi valdkond vajab olulist korrastamist. Praegu tundub mulle, et teadusraamatukogud vajavad oma seadust. Nad on jäänud justkui kahe tooli vahele. Nad teenindavad ülikoolide õppejõude, doktorante, magistrante, üliõpilasi, kes kõik on väga nõudlikud lugejad ja vajavad spetsiifilist ja kallist lugemisvara. Teiselt poolt peavad nad täitma ka avaliku üldraamatukogu funktsioone, näiteks Tartu Ülikooli Raamatukogu. Kuidas tulla toime teaduskirjanduse kogude komplekteerimisega? Annetuste armust pinnal ei püsi. Juba aastal 2000 tuleks asuda vastava seaduse väljatöötamisele.

Uskuge, hiljuti ütles üks koolitatud inimene, et kui riigil raha ei jätku, siis pole vaja ka raamatuaasta tarvis seda kulutada. Raamatud ilmuvad nagoonii, ja kes loeb, see loeb ka edaspidi.

Fakt on armutu ja just nimelt aastal 2000 saame kokkuvõtteid teha 475 aasta pikkusest eesti raamatu ajaloost. Raamatud, jah, ilmuvad nagoonii, aga miks nad ilmuvad just eesti keeles? Kunagi oli liivlasi sama palju kui eestlasi. Meil on põhjust aru pidada ja seekord ka uhkust tunda. Skeptiku-

tele ütlen, et korrastagu oma väärtuskaalat, see võimaldab oma skeptitsismi täpsemalt suunata sinna, kus see otstarbe täidab. Eestlased on ikkagi väga põline kirja- ja raamaturahvas. Maailma üks esimesi järjekindlalt ilmunud talurahvalehti oli ju meie emakeelne Tartu maarahva nädalaleht aastal 1806. Meie ajalooteadvus ütleb kentsakalt, et eestlased olid tollal pärisorjad. Järelikult ajaleht pärisorise talurahva jaoks! Umbes kolmkümmend aastat hiljem olid ajalehtede kirjasaatjaks juba talupojad ise. Eesti Raamatu Aasta on kahtlemata üks lähiaja tähtsamaid kultuurisündmusi.

Pärast eelmises numbris ilmunud vestlust Hando Runneliga tekkis mul kiusatus järgmiselt küsida – kuidas on Teie meelest seotud sõnapaar raamat ja poliitika?

Praegu, siin raamatule mõeldes ei tule mul kohe poliitika meelde. Võib-olla Toompea kammitseb mõttelendu. Kultuurikomisjon saab küll kaudselt aidata raamatusõbraliku keskkonna loomisel, näiteks raamatute käibemaksu kaudu või raamatukogusid toetades, aga raamat ise on üsna suveräänne nähtus. Ta elab oma elu, meil siin tuleb vaid luua talle soodne keskkond, et ta saaks lugejate palge ette ilmuda. Raamatute põletamine või mitteraamatuteks kuulutamine kui poliitika on juba teine teema.

Kas Eesti riigi poliitika on raamatusõbralik?

Jah on. Peab olema! Kõigest hoolimata oleme suutnud säilitada oma raamatukoguvõrgu ja raamatuid ilmub praegu nimetuste järgi rohkem kui kunagi varem. Tänu Gutenbergile on raamat muutunud inimesele nii lähedaseks, et ka globaalne netistumine ei suuda teda sellest võõrutada. Eluterve ühiskond vajab raamatut ja Eesti riigi poliitika taotleb elutervet ühiskonda.

*15. detsembril 1999 Toompeal
Juttu ajas Maire Liivamets*

RIIK, RAAMATUKOGUD JA RAHA

6. jaanuari Vikerraadio "Argipäeva" saates oli külaliseks kultuuriminister Signe Kivi. Vastates reporteri küsimustele kõikide kultuurivaldkondade seisukorra ja probleemide kohta, rääkis ta ka raamatukogudest. Ülivõrdes ja väga vähe – Eesti raamatukogud on viimaste aastate jooksul läbi teinud suure arengu. Iga maa-, linna- ja vallavanem tahab ministrile oma raamatukogusid näidata, need asutused on kõik hiljaaegu remonditud, seal töötavad koolitatud ja avarapilgulised inimesed. Muredest rääkimisel läks minister raamatukogudest mööda.

Jäägem aga objektiivseks ja ärge mure laskugem eufooriasse. See, et viimase viie-kuue aasta jooksul on enam kui paarisajal rahvaraamatukogul (1998. a. oli 579 üldkasutatavat rahvaraamatukogu) õnnestunud tohutu pressingu tulemusena parandada oma olmetingimusi, ei tähenda veel seda, et järgmised viiskümmend aastat võib jälle raamatukogude vajadused kinni külmutada. See on niisama absurdne mõte kui 90-ndate alguse arvamus, et Rahvusraamatukogu uus hoone lahendab kui mitte kogu Eesti, siis vähemalt Tallinna raamatukoguteenuse vajaduse.

Nõuetekohane ruum on ainult üks osa raamatukogust. Samavõrra tähtsad tegurid on optimaalselt kujundatud ja regulaarselt täiendatav kogu, tänapäevane tehnoloogia (arvutid ja paljundustehnika, paljudes rahvaraamatukogudes ka veel telefon) ning loomulikult haritud raamatukoguhoidja.

Kahjuks on rahvaraamatukogude võimalused kogude kujundamiseks ja infotehnoloogia rakendamiseks ahenenud. Kultuuriminister pidas 2000. aasta riigieelarve koostamisel võimalikuks raamatukogude raha oluliselt vähendada (riigieelarve seaduses vähendati kultuuriministeriumi haldusalas

oleva kolme teadusraamatukogu raha veidi üle 3 miljoni, rahvaraamatukogude oma sisuliselt samuti umbes 3 miljonit). Vähendamise oleks olnud veelgi suurem, kui nende kavade üle ei oleks saanud õigeaegselt protestida.

Et senisest rohkem toetada tippkultuuri, vähendas ministeriumi juhtkond 2000. aasta riigieelarve **esialgses projektis** rahvaraamatukogude komplekteerimisraha 7,5 miljoni, st. peaaegu kolmandiku võrra. Õnneks oli ministeriumis ametnikke (need ei olnud raamatukogunduse huvide kaitsmiseks seatud isikud), kes rahvakultuurile ettenähtud raha vähendamisse ei suhtunud ükskõikseks ja ministeriumi juhtkonna kavade avalikus tasid. Rahvaraamatukogude komplekteerimise tööühma liikmed, kes mitmeaastase andmete kogumise ja analüüsimise tulemusena olid jõudnud selgusele, et maakogudesse jõuab uusi raamatuid lubamatult vähe, koostasid kiiresti **avaliku kirja** valitsusele ja Riigikogule ning saatsid selle 21. septembril tööühma esinaine **Mare Ektermanni** ja ERÜ esinaine **Krista Talvi** allkirjadega ka kultuuriminister Signe Kivile, Riigikogu esimees Toomas Savile, riigisekretär Aino Lepik von Wirénile, Riigikogu kultuurikomisjoni esimehele Mart Merile. Et vältida märgukirja avaldamist, leidis ministerium võimaluse kärpeid vähendada, määrates rahvaraamatukogudele teavikute hankimiseks 23 864 000, seega ikkagi 2 586 000 vähem kui 1999. aastal. Seda olukorras, kus raamatu hind iga päevaga kasvab ning elanikkonna lugemis- ja teadmishimu rahuldamiseks tuleks vahendeid raamatute hankimiseks hoopiski suurendada.

ERÜ saatis Riigikogu kultuuri- ja rahanduskomisjonidele 5. oktoobril **uue märgukirja**, milles paluti

2000. aasta eelarves jätta trükiste ostusumma vähemalt 1999. aasta tasemele. Vastuseks teatas kultuurikomisjoni esimees **Mart Meri**: "Rahvaraamatukogude nigel seis trükiste muretsemisel teeb kultuurikomisjonile tõsist muret: komisjoni kõik liikmed olid seisukohal, et lahendus tuleb leida. Paraku polnud komisjonil ka kõige parema tahtmise juures võimalust leida Kultuuriministeeriumi summadest puuduvad 2 586 000 krooni..." Vastuseks meie eelmisele kirjale teatas rahandusminister **Siim Kallas**, et "...on tehtud kärpeid pea kõikides kultuurivaldkondade kuludes" ja avaldas lootust, et "...Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu rahvaraamatukogude töörühm arvestab tekkinud situatsiooni ja koostab vastavalt kogude komplekteerimise soovituslikud põhimõtted."

Lootusetuna näivast olukorrast leidis siiski väljapääs tänu mõne Riigikogu liikme (**Ivi Eenmaa**, **Sirje Endre** jt.) tegutsemisele, kultuurikomisjoni, koalitsiooni ja peaminister **Mart Laari** toetusele. 2000. aasta riigieelarve seaduses on rahvaraamatukogudele teavikute hankimiseks ettenähtud raha peaaegu 1999. aasta tasemel (1999 – 26 450 000, 2000 – 26 364 000 krooni).

Kuigi ERÜ juhtis oma kirjades tähelepanu asjaolule, et **ERA üritusteks** planeeritav 4 miljonit krooni peaks olema tegelikult kultuuriministeeriumi toetuste, mitte rahvaraamatukogude all, ei suutnud/tahtnud keegi otsustajatest (ka ERA Peakomitee esimees S. Kivi!) mõista, et Eesti Raamatu Aasta on kogu eesti rahva, mitte ainult rahvaraamatukogude üritus. Küllap taheti ERA toetuse jätmisega rahvaraamatukogude alla varjata viimastele ettenähtud summade vähendamist. Kui riigieelarvet kasutatakse nii nagu eelarveseaduses sätestatud ja Eesti riigis on seadused täitmiseks, jääb üle rahvaraamatukogudele ainult õnne soovida – nad saavad Eesti Raamatu Aasta tähistamiseks nii palju raha, millest nad ei oleks osanud unistadagi. Kindlusetunnet selleks annab ka minister Siim Kallase kiri nr. 30-4-1/6554, kus ta teatab: "2000. aasta on kuulutatud Eesti Raamatu Aastaks ning Kultuuriministeeriumi eelarve projektis on **rahvaraamatukogudele** (meie paksendus) nende ürituste tarbeks ette nähtud toetusena 4 000 000 krooni." Ainult – millisest allikast kaetakse muud ERA tähistamiseks vajalikud kulutused? Ka **ERA Peakomitee** aseesimeeste **Peeter Tulviste** ja **Hando Runneli** pöördumine Riigikogu kultuurikomisjoni ja rahanduskomisjoni poole 5. novembrist 1999, milles paluti tungivalt paigutada ERA toetus kultuuriministeeriumi eelarves muude kultuurikulude alla, jäeti tähelepanuta. Raamatukoguhoidjail tasuks teada sedagi, et pöördumise autorid väljendasid arusaamatust ka rahvaraamatukogudele ettenähtud toetussummade vähendamise üle.

Infotehnoloogia rakendamiseks on riigieelarvest kultuuriministeeriumi vahendusel alates 1997. aastast rahvaraamatukogudele raha eraldatud. Koos kohalike omavalitsuste poolt eraldatuga ja Kultuurkapitali, Avatud Eesti Fondi, Avatud Ühiskonna Instituudi (Ungari) toetustega on nüüdseks ligi 300 rahvaraamatukokku suudetud hankida arvutid, rakendada tarkvara ja umbes 50 neist seada sisse internetiühendus. Mis, arvestades rahvaraamatukogude arvu,

ei ole veel piisav. Ollakse ju alles pooltel teel. Rääkimata sellest, et integreeruda teadusraamatukogude infosüsteemiga INNOPAC.

Riik on toetanud infotehnoloogia rakendamist/arendamist raamatukogudes järgmiselt: (tuhandetes kroonides)

	1997	1998	1999	2000
Rahvaraamatukogud	900,0	2000,0	2100,0	1000,0
Teadusraamatukogude				
Konsortsium	3000,0	3000,0	2500,0	1000,0

Eesti on teel infoühiskonda. Kuidas küll suudavad raamatukogud oma rolli täita, kui raha infotehnoloogia rakendamiseks/arendamiseks väheneb?!

Kultuuriministeeriumi suhtumisest raamatukogudesse kõneleb ka fakt, et **Kultuurkapitali** nõukogude uute liikmete määramisel ei peetud võimalikuks arvata rahvakultuuri sihtkapitali nõukogusse raamatukogude esindajat (muuseumidest on neid koguni kaks). Kuigi meil pole andmeid, kui palju ja milliseid toetusteaotlusi raamatukogud esitasid, leiab Kultuurkapitali 1999. aasta toetuse IV jaotusest ainult Kaljo-Olev Veskimägi ja E.-L. Jaanson (TÜR). Ka rahvakultuuri sihtkapitalist 25 jõulupremia saanu hulgas ei ole ühtki raamatukogutöötajat. Siinkohal tahaksime raamatukoguhoidjaid õhutada julgemalt oma toetusteaotlusi esitada, pidades seejuures silmas, et infotehnoloogia jaoks raha ei anta – selleks on raha eelarves. Eelistatakse kõikvõimalikke muid projekte.

Raamatukoguhoidjad on loomult leplikud ega ole eriti agarad oma õiguste eest seisma. Ometigi, kui tahame osutada elanikkonnale kvaliteetseid raamatukoguteenuseid, on meil vaja raha. Viimased kuud kinnitavad, et peame enda eest seisma koos ja, kui vaja, ka võitlema. Raamatukogude rahastamise puudujääkidele 2000. aasta eelarve projektis on osutanud ka kultuuriministeeriumi juures tegutsev rahvaraamatukogude nõukogu, Rahvusraamatukogu peadirektor **Tiiu Valm**, Lääne Maakonna Keskraamatukogu direktor **Ilme Sepp**, Võrumaa Keskraamatukogu töötajad ja paljud teised, keda me ei teagi.

UNESCO rahvaraamatukogude manifestis öeldakse: "Rahvaraamatukogude olemasolu ja toimetuleku eest vastutavad võimuorganid nii kohalikul kui riiklikul tasandil. Raamatukogude tegevust peavad toetama vastavad õigusaktid ja nende finantseerimine peab toimuma nii riigi- kui kohalike omavalitsuste eelarvest. Rahvaraamatukogudel peab olema kindel osa kõigis pikaajalistes programmides, mis on suunatud kultuuri, infolevi, kirjaoskuse ja hariduse edendamisele." Raamatukoguhoidjate ülesanne on selgitada neid põhitõdesid iga tasandi võimuesindajatele. Eestis on raamatukogude finantseerimine seadustega tagatud, need seadused on saanud ka rahvusvaheliselt kõrge tunnustuse. Peame ainult kandma hoolt selle eest, et meid puudutavaid seadusi täidetaks.

Linda Kask, Reet Olevsoo, Krista Talvi

VILJANDI KULTUURIKOLLEDŽI TÄIENDUSKOOLITUSE OSAKOND

pakub 2000. a. I poolaastal raamatukogutöötajatele
KURSUSI

❖ **Rahva- ja kooliraamatukogude töötajatele**

19.–20. veebr., 4.–5. märts, 8.–9. aprillil;

Teemad:

- ⇒ Infootsing Internetis algajatele
- ⇒ Teeninduspsühholoogia
- ⇒ Biblioteraapia
- ⇒ Autoriõigused

Lektorid:

- ⇒ Aivi Sepp
- ⇒ Maria Teiverlaur
- ⇒ Kalev Rattus

Kursuse kestus 36 t., hind 1000.-

Lisaks on võimalik registreeruda järgmistele 1–2-päevastele kursustele, märtsis, aprillis ja mais:

Kursuse kestus 6 t., hind 200.- ja 12 t., hind 350.-

- ❖ **Infootsing Internetis algajatele 6 t., A. Sepp**
- ❖ **Infootsing Internetis algajatele 12 t., A. Sepp**
- ❖ **Lugemispsühholoogia 12 t., M. Teiverlaur**
- ❖ **Teeninduspsühholoogia 12 t., M. Teiverlaur**
- ❖ **Ajakirjade ja raamatute parandamine ja köitmine 12 t., A. Mätlik**
- ❖ **Autoriõigused 6 t.,**
- ❖ **Kuidas taotleda raha? 6 t.**

Soovijatel registreerida 1. märtsiks.

Täpsem kursuste toimumise aeg teatatakse pärast 1. märtsi.

Informatsioon ja registreerimine:

Viljandi Kultuurikolledži täienduskoolituse osakond
tel. 8 243 55 248

Aivi Sepp, raamatukogunduse ja infoteaduse kateeder
e-post: aivi@vkco.vil.ee

RAAMATUKOGUNDUSE UUDISKIRJANDUS

2000/1

Koostanud ENE SAHKAI

RAAMATUKOGUNDUSE ÜLDKÜSIMUSED

1. **Raamatukogud** avatud ühiskonnas = Libraries in an open society : Eesti Raamatukoguhoidjate VII kongress 22.-23. oktoobril 1998 Tartus. - Tartu, 1999. - 199 lk. - Kokkuvõtted inglise keeles. RR.

*

2. **Cottrell, J. R.** Ethics in an age of changing technology : familiar territory or new frontiers? // *Libr. Hi Tech.* Vol. 17 (1999) no. 1, p. 107-103. EAR.

3. **Cramond, S.** Efforts to formalise international collaboration in scholarly information infrastructure // *Libr. Hi Tech.* Vol. 17 (1999) no. 2, p. 272-282. EAR.

4. **Darch, C. ; Underwood, P. G.** Dirt road or yellow brick superhighway? Information and communication technology in academic libraries of South Africa // *Libr. Hi Tech.* Vol. 17 (1999) no. 2, p. 285-297. EAR.

5. **Dempsey, L.** Library places and digital information spaces : reflections on emerging network services // *Alexandria.* Vol. 11 (1999) no. 1, p. 51-58. RR.

6. **Elsmann, T.** Die Neue Hanse Interregio - De nieuwe Hanze Interregio (NHI) : Grenzüberschreitende Bibliothekskooperation im historischen Rahmen // *Bibliothek : Forschung und Praxis.* Jg. 23 (1999) H. 2, S. 151-153. TÜ.

7. **Hoadley, I. B.** Reflections : management morphology - how we got to be who we are // *Journal of Academic Librarianship.* Vol. 25 (1999) no. 4, p. 267-273. RR, TTÜ.

8. **Häkli, E.** Exploiting the potential of an advanced computer network // *Helsinki University Library Bulletin* (1999), p. 5-6. RR.

9. **Jauhiainen, A.** Selecting a new library system for the National Library network // *Helsinki University Library Bulletin* (1999), p. 7-9. RR.

10. **Kathmann, D.** Wege und Schicksale jüdischer Kunst- und Büchersammlungen : aufgezeigt am Beispiel der Sammlung Silberberg aus Breslau // *Z. für Bibl.-wes. und Bibliogr.* Jg. 46 (1999) H. 5, S. 363-374. EAR, RR, TTÜ, TÜ.

11. **Kirchgässner, A.** Datenbank-Konsortium für ReDI : Regionale Datenbankinformation Baden-Württemberg - ein kooperativer Unternehmen der wissenschaftlichen Bibliotheken in Baden-Württemberg // *Bibliothek : Forschung und Praxis.* Jg. 23 (1999) H. 2, S. 153-156. TÜ.

12. **Leutemann, C. ; Reim, B.** Sechs Jahre grenzüberschreitende Zusammenarbeit mit polnischen und tschechischen Bibliotheken der Euroregion Neisse // *Bibliothek : Forschung und Praxis.* Jg. 23 (1999) H. 2, S. 148-150. TÜ.

13. **Marley, J. L.** Guidelines favouring fair use : an analysis of legal interpretations affecting higher education // *J. of Academic Librarianship.* Vol. 25 (1999) no. 5, p.367-371. RR, TTÜ.

14. **Moore, N.** Is the European information society working? : a review of progress in the member states of the European Union // *Alexandria.* Vol. 11 (1999) no. 1, p. 39-50. RR.

15. **O'Connor, S.** Beyond cooperation in Australia // *Libr. Hi Tech.* Vol. 17 (1999) no. 2, p. 265-271. EAR.

16. **Salonharju, I.** Country licensing by the Finnish Electronic Library Program // *Helsinki University Library Bulletin* (1999), p. 10-12. RR.

17. **Schmidt, M.** Öffentlichkeitsarbeit bleibt! Besonders, wenn sich alles ändert // *Bibliothek : Forschung und Praxis.* Jg. 22 (1999) H. 2, S. 221-225. TÜ.

18. **Steele, C.** Issues for Australian libraries : an introduction // *Libr. Hi Tech.* Vol. 17 (1999) no. 2, p. 236-239. EAR.

TEATMEKIRJANDUS

19. **Dejgaard, N. ; Vejlsgaard, S.** Dansk - Engelsk BDI-Ordbog : bibliotek - dokumentation - information. - 1995. - 144 p. RR.

RAAMATU JA RAAMATUKOGUNDUSE AJALUGU

20. **Strzolka, R.** Bibliotheken in Afrika : eine historische Annäherung // *Bibliothek : Forschung und Praxis.* Jg. 23 (1999) H. 2, S. 157-194. TÜ.

RAAMATUKOGUTÜÜBID

21. **Eesti Rahvusraamatukogu** - 80 : artiklite kogumik = National Library of Estonia - 80 : collection of articles. - Tallinn, 1998. - 133 lk. RR.

22. **Rahvus** ja raamatukogu : Eesti Rahvusraamatukogu 80. aastapäeva teaduskonverents, 18. detsember 1998 : ettekannete teesid = A Nation and Library : the Scientific Conference dedicated to the 80th anniversary of the National Library of Estonia, 18 December 1998 : abstracts. - Tallinn, 1998. - 72 lk. RR.

23. **Annual** report of the Librarian of Congress : for the fiscal year ending 30 September 1998. - Washington, 1999. - 188 p. RR.

24. **Bibliothèque** nationale de France : Into the twenty-first century. - Paris, 1998. - 70 p. RR.

25. **Hekrdlová, K. ; Franc, Z.** Klementinská knihovna : bibliotheca semper viva : k 220. výročí zveřejnění = The Clementinum Library : 220th anniversary of serving the public. - Praha, 1997. - 57 p. - Tekst ka inglise keeles. RR.

26. **Jahresbericht** 1998 / Die Deutsche Bibliothek. - Frankfurt am Main, 1999. - 123 S. RR.

27. **Okkels, S.** Indtil Diamanten : En skildring af Det kongelige Bibliotek = A picture of the Royal Library. - [Århus], 1999. - 68 p. RR.

28. **Voit, P.** Pražské Klementinum. - Praha, 1990. - 183 p. RR.

*

29. **Beer, J. F. de.** National libraries around the world 1997-1998 : a review of the literature // *Alexandria.* Vol. 11 (1999) no. 1, p. 3-37. RR.

30. **Bell, A.** The London Library // *Alexandria.* Vol. 11 (1999) no. 3, p. 181-190. RR.

31. **Cole, J. Y.** Planning the Library of Congress's bicentennial commemoration in 2000 // *Alexandria.* Vol. 11 (1999) no. 3, p. 203-207. RR.

32. **Eich, U. ; Happel, H.-G.** Grenzüberschreitende Zusammenarbeit in Frankfurt (Oder) // Bibliothek : Forschung und Praxis. Jg. 23 (1999) H. 2, S. 143-148. TÜ.
33. **Graf, A.** 100 Jahre sind genug? Polemische Bemerkungen zu den Hamburger Planungen für den Niedergang seiner öffentlichen Bücherhallen // Bibliothek : Forschung und Praxis. Jg. 23 (1999) H. 2, S. 216-221. TÜ.
34. **Jakac-Bizjak, V.** Narodna in Univerzitetna Knjižnica, Ljubljana : the Slovenian National Library // Alexandria. Vol. 11 (1999) no. 1, p. 59-71. RR.
35. **Keller, A. ; Neubauer, W.** Hochschulbibliotheken der Schweiz : Position und Ausrichtung // Bibliothek : Forschung und Praxis. Jg. 23 (1999) H. 2, S. 133-142. TÜ.
36. **Kontio, T.** Tietoa, tahtoa ja sivistystä : Oulun yliopiston kirjasto 40 vuotta // Signum. Vsk. 32 (1999) nro 8, s. 169-170. EAR, RR, TTÜ, TÜ.
37. **Kujanpää, L.** Ajankohtaista tietoa Yhdysvalloista // Helsingin yliopiston kirjaston tiedotuslehti. Vsk. 41 (1999) nro 7, s. 3-5. EAR, RR, TTÜ, TÜ.
38. **Perttula, S.** Taidekirjastojen yhteistyö - toimintaa taiteen tähden // Signum. Vol. 32 (1999) nro 7, s. 122-123. EAR, RR, TTÜ, TÜ.
39. **Raber, D.** Everything old is new again // American Libraries. Vol. 30 (1999) no. 8, p. 52-54. RR.
40. **Rämö, E.** Taidekirjastot ja Baltia // Signum. Vsk. 32 (1999) nro 7, s. 124-126. EAR, RR, TTÜ, TÜ.
41. **Starr, M. J.** Building bridges // National Libr. News. Vol. 31 (1999) no. 9, p. 2-4. RR.
42. **Tiainen, K.** Lapin yliopiston taidekirjasto // Signum. Vsk. 32 (1999) nro 7, s. 130-131. EAR, RR, TTÜ, TÜ.
43. **Turpeinen, M.** ARALIS - yhdessä kohti ensi vuosituhatosen kirjastoa // Signum. Vsk. 32 (1999) nro 7, s. 128-129. EAR, RR, TTÜ, TÜ.
44. **Wright, L. A.** Public library circulation dips as spending continues to climb // American Libraries. Vol. 30 (1999) no. 8, p. 69-70. RR.
45. **Vähäpassi, K.** Mitä kuuluu pohjosmaiseen taidekirjastokokoukseen? ARLIS/Nordenin vuosikokous Trondheimissa 2.-6.6.1999 // Signum. Vsk. 32 (1999) nro 7, s. 139-142. EAR, RR, TTÜ, TÜ.
46. **Yli-Hallila, T.** Kiasman kirjasto - nykyaikaiseen erikoistunut tutkijakirjasto // Signum. Vsk. 32 (1999) nro 7, s. 132-133. EAR, RR, TTÜ, TÜ.

RAAMATUKOGUHOIDJA. HARIDUS JA TÄIENDUSKOOLITUS

47. **Raamatukogu-** ja infotöötaja kutse-etiika : seminari ettekanded : Tallinn, Eesti Rahvusraamatukogu, 28.-29. oktoobri 1999. - Tallinn, 1999. - 54 lk. RR.

*

48. **Rowbotham, J.** Librarians - architects of future? // ASLIB Proceedings. Vol. 51 (1999) no. 2, p. 59-63. TTÜ.
49. **Budd, J. M. ; Miller, L. K.** Teaching for technology : current practice and future direction // Inform. Technol. and Libr. Vol. 18 (1999) no. 2, p. 78-83. EAR.
50. **Dewald, N. H.** Web-based library instruction : what is good pedagogy? // Inform. Technol. and Libr. Vol. 18 (1999) no. 1, p. 26-31. EAR.
51. **Gollop, C. J.** Library and information science education : preparing librarians for a multicultural society // College & Research Libraries. Vol. 60 (1999) no. 4, p. 385-395. TTÜ.
52. **Järvenpää, M.** Hyväksi yhteisöksi kehittyminen // Helsingin yliopiston kirjaston tiedotuslehti. Vsk. 41 (1999) nro 6, s. 14-15. EAR, RR, TTÜ, TÜ.

53. **Mendelsohn, J.** Learning electronic reference resources : a term-learning project for reference staff // College & Research Libraries. Vol. 60 (1999) no. 4, p. 372-383. TTÜ.

54. **Olson, J. A.** What academic librarians should know about creative thinking // J. of Academic Librarianship. Vol. 25 (1999) no. 5, p. 383-389. RR, TTÜ.

55. A **research** review for librarians working with electronic serials and licensing in the age of the Internet and distance education // The Bottom Line : Managing Library Finances. Vol. 12 (1999) no. 4, p. 113-119. TTÜ.

56. **Tremblay-McGaw, R.** Part of solution : librarians work to stop gun violence // American Libraries. Vol. 30 (1999) no. 8, p. 56-58. RR.

57. **White, G. W.** Academic subject specialist positions in the United States : a content analysis of announcements from 1990 through 1998 // J. of Academic Librarianship. Vol. 25 (1999) no. 5, p. 372-382. RR, TTÜ.

RAAMATUKOGU TÖÖKORRALDUS

58. **Dale, P. W.** CoBRA+ : a review, with a look to the future // Alexandria. Vol. 11 (1999) no. 3, p. 161-166. RR.

59. **Hildén, K.** Budgeting and cost accounting in library management // Helsinki University Library Bulletin (1999), p. 13-15. RR.

60. **Kotter, W. R.** Bridging the great divide : improving relations between librarians and classroom faculty // J. of Academic Librarianship. Vol. 25 (1999) no. 4, p. 294-303. RR, TTÜ.

61. **Li, X.** Library Web page usage : a statistical analysis // The Bottom Line : Managing Library Finances. Vol. 12 (1999) no. 4, p. 153-159. TTÜ.

62. **Ramsdale, P. ; Fuegi, D.** LIBECON 2000 and the future of international library statistics // The Bottom Line : Managing Library Finances. Vol. 12 (1999) no. 4, p. 160-162. TTÜ.

63. **Randall, E.** Revolving fund budgeting : eliminating the spend it or lose it mentality // The Bottom Line : Managing Library Finances. Vol. 12 (1999) no. 4, p. 141-145. TTÜ.

64. **Senkevitch, J. J.** Seeking extramural funds to improve services : is it worth the effort? // The Bottom Line : Managing Library Finances. Vol. 12 (1999) no. 3, p. 101-107. TTÜ.

65. **Smethurst, M.** The Consortium of European Research Libraries (CERL) // Alexandria. Vol. 11 (1999) no. 3, p. 149-160. RR.

STANDARDISEERIMINE

66. **Hakala, J.** The URN system and its use in libraries // Helsinki University Library Bulletin (1999), p. 17-19. RR.

67. **Kark, G.** ISSN und die Revision des ISSN-Regelwerks // Dialog mit Bibliotheken. Jg. 11 (1999) H. 3, S. 28-32. RR.

KOMPLEKTEERIMINE

68. **Mattlage, A.** Networked scholarly publication // J. of Academic Librarianship. Vol. 25 (1999) no. 4, p. 313-321. RR, TTÜ.

KIRJELDAMINE

69. **McDonnell, J. P. ; Koehler, W. C. Jr. ; Carroll, B. C.** Cataloging challenges in a Area Studies Virtual Library Catalog (ASVLC) : results of a case study // Journal of Internet Cataloging. Vol. 2 (1999) no. 2, p. 15-42. RR.

70. **Taylor, A. G.** Where does AACR2 fall short for Internet resources? // *Journal of Internet Cataloging*. Vol. 2 (1999) no. 2, p. 43-50. RR.

71. **Weber, M. B.** Factors to be considered in the selection and cataloging of Internet resources // *Libr. Hi Tech*. Vol. 17 (1999) no. 2, p. 298-303. EAR.

LIIGITAMINE

72. **Becht, M.** Der Aufwand für die kooperative Sacherschliessung nach den RSWK in der Universitätsbibliothek Tübingen 1995-1998 // *Z. für Bibl-wes. und Bibliogr.* Jg. 46 (1999) H. 5, S. 375-388. EAR, RR, TTÜ, TÜ.

73. **Saarti, J.** Lukijan näkemys mukaan sisällönkuvaukseen // *Kirjastolehti*. Vsk. 92 (1999) nro 10, s. 10-11. EAR, ERÜ, RR, TTÜ, TÜ.

KATALOOGID

74. **Ortiz-Repiso, V. ; Moscoso, P.** Web-based OPACs : between tradition and innovation // *Inform. Technol. and Libr.* Vol. 18 (1999) no. 2, p. 68-77. EAR.

KOGUD

75. **Summers, A.** How to find source materials : British Library collections on the history and culture of science, technology and medicine. - London, 1996. - 37 p. RR.

*

76. **Cawkell, T.** Electronic books // *ASLIB Proceedings*. Vol. 51 (1999) no. 2, p. 54-58. TTÜ.

77. The **effects** of high median age on currency of resources in community college library collections // *College & Research Libraries*. Vol. 60 (1999) no. 4, p. 316-339. TTÜ.

78. **Havu, S.** 1700-luvun taidehistoriallinen kokonaisuus - Monrepos'n kartanon kirjasto Helsingin yliopiston kirjastossa // *Signum*. Vsk. 32 (1999) nro 7, s. 134-136. EAR, RR, TTÜ, TÜ.

79. **Haynes, D.** Electronic publications : an agenda for national libraries and publishers // *Alexandria*. Vol. 11 (1999) no. 3, p. 167-179. RR.

KOGUDE HOID

80. **Konsa, K. ; Tiidus, M.** Säilitusjuht raamatukogudele ja arhiividele. - Tallinn, 1999. - 140 lk. RR.

*

81. **Bicchieri, M. ; Bella, M. ; Semetilli, F.** A quantitative measure of borane tert-butylamine complex effectiveness in carbonyl reduction of aged papers // *Restaurator*. Vol. 20 (1999) no. 1, p. 22-29. EAR, TÜ.

82. **Bremer-Laamanen, M.** Preservation now and in the future : microfilming at Helsinki University Library // *Helsinki University Library Bulletin* (1999), p. 20-23. RR.

83. **Bukovský, V.** Is deacidification a step to the rescue of historic newspapers // *Restaurator*. Vol. 20 (1999) no. 2, p. 77-96. EAR, TÜ.

84. **Caverhill, J. ; Stanley, J. ; Singer, B ; Latimer, I.** The effected of ageing, on paper irradiated by laser as a conservation technique // *Restaurator*. Vol. 20 (1999) no. 2, p. 57-76. EAR, TÜ.

85. The **effect** of air pollutants on paper stability // *Restaurator*. Vol. 20 (1999) no. 1, p. 1-21. EAR, TÜ.

86. **Florian, M.-L. E. ; Manning, L.** The ecology of the fungal fox spots in a book published in 1854 // *Restaurator*. Vol. 20 (1999) no. 3+4, p. 137-150. EAR, TÜ.

87. **Hodges, D.** Digitization at the National Library : some lessons and outcomes // *National Libr. News*. Vol. 31 (1999) no. 11, p. 14-16. RR.

88. **Liers, J.** Determination of the content af alkalis and acidis in paper // *Restaurator*. Vol. 20 (1999) no. 3+4, p. 126-136. EAR, TÜ.

89. **Marshall, V.** The National Preservation Office : raising preservation avareness in the UK now - planning for the future of our past // *Alexandria*. Vol. 11 (1999) no. 3, p. 191-201. RR.

90. **Nada, A. M. A. ; Abd El-Hakim ; Badran, A. S.** Treatment of deteriorated paper with emulsified copolymer // *Restaurator*. Vol. 20 (1999) no. 1, p. 30-38. EAR, TÜ.

91. **Ricelli, A. et al.** Fungal growth on sample of paper : inhibition by new antifungals // *Restaurator*. Vol. 20 (1999) no. 2, p. 97-107. EAR, TÜ.

LUGEJATEENINDUS

92. **Hyman, K.** Customer service and the "Rule of 1965" // *American Libraries*. Vol. 30 (1999) no. 9, p. 54-58. RR.

93. **Kuusinen, I. ; Nurminen, M.** Tehokkuutta ja laatua kirjaston asiakaspalveluun benchmarking-menetelmällä // *Signum*. Vsk. 32 (1999) nro 8, s. 154-157. EAR, RR, TTÜ, TÜ.

94. **Linnovaara, K.** Kirjaston käyttö helpommaksi // *Helsingin yliopiston kirjaston tiedotuslehti*. Vsk. 41 (1999) nro 6, s. 7-9. EAR, RR, TTÜ, TÜ.

95. **Maughan, P. D.** Library resources and services : a cross-disciplinary survey of faculty and graduate student use and satisfaction // *J. of Academic Librarianship*. Vol. 25 (1999) no. 5, p.354-366. RR, TTÜ.

96. **Townley, C. T. ; Murray, L.** Use-based criteria for selecting and retaining electronic information : a case study // *Inform. Technol. and Libr.* Vol. 18 (1999) no. 1, p. 32-39. EAR.

97. **Verho, S.** Hävikki hallinnassa // *Kirjastolehti*. Vsk. 92 (1999) nro 10, s. 14. EAR, ERÜ, RR, TTÜ, TÜ.

BIBLIOGRAAFIA- JA INFOTÖÖ

98. **Kovacs, D.** The Internet trainer's total solution guide. - New York [etc.], 1997. - XIII, 224 p. TTÜ.

*

99. **Cinnamon, M.** New FirstSearch is here // *OCLC Newsletter* (1999) no. 241, p. 4-5. RR, TÜ.

100. **Hakala, N. ; Vakkari, P.** Relevanssikriteerien muutokset ja ongelman jäsentymisen tehtäväprosessissa // *Informaatiotutkimus*. Vsk. 18 (1999) nro 2, s. 39-50. RR.

101. **Iivonen, M. ; Halttunen, K.** Web-tiedonhaun tarkastelua // *Informaatiotutkimus*. Vsk. 18 (1999) nro 2, s. 31-38. RR.

102. **Pietilä, A.-M.** ABHB (Annual Bibliography of the History of the Printed Books and Libraries) : kohta 30 vuotta kansainvälistä kirjan- ja kirjahistorian bibliografiaa // *Bibliophilos*. Vsk. 58 (1999) nro 3, s. 42-45. RR.

103. **Snyder, H ; Rosenbaum, H.** Can search engines be used as tools for web-link analysis? : a critical view // *J. of Documentation*. Vol. 55 (1999) no. 4, p 375-384. TTÜ.

104. **Young, C. L. ; Diaz, K. R.** E-reference : incorporating electronic publications into reference // *Libr. Hi Tech*. Vol. 17 (1999) no. 1, p. 55-62. EAR.

INFORMAATIKA. INFOTEADUS

105. **Poel, K. G. van der.** Theory and practice of information strategy : a study of contemporary practice in six large organisations and development of a typology of information strategies. - Tilburg, 1995. - 239 p. RR.

*

106. **Bates, M. J.** The invisible substrate of information science // J. of the Amer. Soc. for Inform. Sci. Vol. 50 (1999) no. 12, p. 1043-1050. TTÜ.

107. **Black, A. ; Blunt, R.** Information management in business, libraries and British military intelligence : towards a history of information management // J. of Documentation. Vol. 55 (1999) no. 4, p. 361-374. TTÜ.

108. **Chalmers, M.** Comparing information access approaches // J. of the Amer. Soc. for Inform. Sci. Vol. 50 (1999) no. 12, p. 1108-1118. TTÜ.

109. **Church, G. M.** The human - computer interface and information literacy : some basics and beyond // Inform. Technol. and Libr. Vol. 18 (1999) no. 1, p. 3-21. EAR.

110. **Cronin, B. ; Shaw, D.** Citation, funding acknowledgement and author nationality relationships in four information science journals // J. of Documentation. Vol. 55 (1999) no. 4, p. 402-408. TTÜ.

111. **Ellis, D. ; Allen, D. ; Wilson, T.** Information science and information systems : conjunct subjects disjunct disciplines // J. of the Amer. Soc. for Inform. Sci. Vol. 50 (1999) no. 12, p. 1095-1107. TTÜ.

112. **Ford, N.** The growth of understanding in information science : towards a developmental model // J. of the Amer. Soc. for Inform. Sci. Vol. 50 (1999) no. 12, p. 1141-1152. TTÜ.

113. **Godby, J.** Wordsmith project moving toward an organized terminology base of Web documents // OCLC Newsletter (1999) no. 241, p. 22-23. RR, Tü.

114. **Information science in 2010 : a Loughborough University view** // J. of the Amer. Soc. for Inform. Sci. Vol. 50 (1999) no. 12, p. 1153-1162. TTÜ.

115. **Sarasevic, T.** Information science // J. of the Amer. Soc. for Inform. Sci. Vol. 50 (1999) no. 12, p. 1051-1063. TTÜ.

AUTOMATISEERIMINE JA INFOTEHNOLOOGIA

116. **Mayo, D. ; Nelson, S.** Wired for the future : developing your library technology plan. - Chicago ; London, 1999. - 261 p. RR.

*

117. **Becker, F.** Internet-Suchmaschinen : Funktionsweise und Beurteilung // Bibliothek : Forschung und Praxis. Jg. 23 (1999) H. 2, S. 205-211. Tü.

118. **Berkemeyer, J. ; Weiß, B.** Metadaten für Online-Dissertationen // Dialog mit Bibliotheken. Jg. 11 (1999) H. 3, S. 34-38. RR.

119. **Burrows, T.** Electronic texts, digital libraries, and the humanites in Australia // Libr. Hi Tech. Vol. 17 (1999) no. 2, p.248-255. EAR.

120. **Casey, C.** Accessibility in the virtual library : creating equal opportunity Web sites // Inform. Technol. and Libr. Vol. 18 (1999) no. 1, p. 22-25. EAR.

121. **Chan, L.** Electronic journals and academic libraries // Libr. Hi Tech. Vol. 17 (1999) no. 1, p. 10-16. EAR.

122. **Cremer, M.** Das Image von Bibliotheken im Internet // Bibliothek : Forschung und Praxis. Jg. 23 (1999) H. 2, S. 197-204. Tü.

123. **Fedder, T.** Anwendungstips zur Erstellung von Internetseiten für öffentliche Bibliotheken // Bibliothek : Forschung und Praxis. Jg. 23 (1999) H. 2, S. 212-215. Tü.

124. **Gilheany, S.** The meaning of publishing, speed, capacity and processing power : creating a local reference tool // Libr. Hi Tech. Vol. 17 (1999) no. 1, p. 75-88. EAR.

125. **Heckart, R. J.** Imagining the digital library in a commercialized Internet // Journal of Academic Librarianship. Vol. 25 (1999) no. 4, p. 274-280. RR, TTÜ.

126. **Hollis, D. R. ; Jobe, M. M.** Publishing on the Web : creating a local reference tool // Libr. Hi Tech. Vol. 17 (1999) no. 1, p. 63-74. EAR.

127. **Miller, R. G. ; Zhou, P. X.** Global resource sharing : a gateway model // J. of Academic Librarianship. Vol. 25 (1999) no. 4, p. 281-287. RR, TTÜ.

128. **Mogge, D.** Seven years of tracking electronic publishing : the ARL Directory of Electronic Journals, Newsletters and Academic Discussion lists // Libr. Hi Tech. Vol. 17 (1999) no. 1, p. 17-25. EAR.

129. **Ortwein, A.** Dokumentbestellung in Kopie // Dialog mit Bibliotheken. Jg. 11 (1999) H. 3, S. 7-10. RR.

130. **Porter, M. G. ; Bayard, L.** Including Web sites in the online catalog : implications for cataloging, collection development, and access // J. of Academic Librarianship. Vol. 25 (1999) no. 5, p. 390-394. RR, TTÜ.

131. **Shemberg, M. ; Grossman, C.** Electronic journals in academic libraries : a comparison of ARL and non-ARL libraries // Libr. Hi Tech. Vol. 17 (1999) no. 1, p. 26-45. EAR.

132. **Tuominen, K.** Digitaalisten kirjastotyökalujen mahdollisuudet // Signum. Vsk. 32 (1999) nro 8, s. 159-162. EAR, RR, TTÜ, Tü.

133. **Töteberg, I. ; Haage, U.** Die Digitale Bibliothek NRW // Z. für Bibl-wes. und Bibliogr. Jg. 46 (1999) H. 5, S. 443-453. EAR, RR, TTÜ, Tü.

134. **Vaughan, J.** Considerations in the choice of an Internet search tool // Libr. Hi Tech. Vol. 17 (1999) no. 1, p. 89-106. EAR.

135. **Weiß, B.** Kooperative Erschließung von Netzpublikationen // Dialog mit Bibliotheken. Jg. 11 (1999) H. 3, S. 41-44. RR.

136. **Weissinger, T.** Defining black studies on the World Wide Web // J. of Academic Librarianship. Vol. 25 (1999) no. 4, p. 288-293. RR, TTÜ.

HOONED JA SISUSTUS

137. **Det Kongelige** Bibliotek : arkitektur i billeder = The Royal Library : architectural images. - Gyldendal, 1999. - 124 p. - Tekst taani ja inglise keeles. RR.

*

138. **Gustafsson, D.** Tilat hyvän palvelun edellytys? // Helsingin yliopiston kirjaston tiedotuslehti. Vsk. 41 (1999) nro 6, s. 3-6. EAR, RR, TTÜ, Tü.

139. **Rahikainen, E.** Kansalliskirjaston rotunda : purkutuomiosta palvelukeskukseksi // Helsingin yliopiston kirjaston tiedotuslehti. Vsk. 41 (1999). nro 6, s. 10-13. EAR, RR, TTÜ, Tü.

RAAMATUKOGUNDUSLIKUD ORGANISATSIOONID

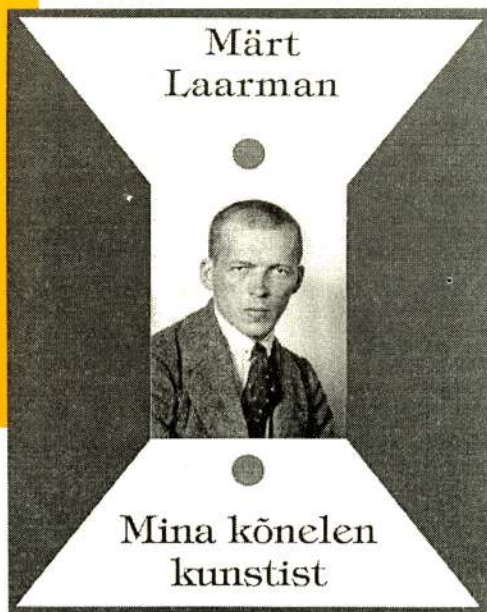
140. **Lollesgaard, A.** ARLIS/Norden ja kansainvälinen taidekirjastoyhteistyö // Signum. Vsk. 32 (1999) nro 7, s. 137-138. EAR, RR, TTÜ, Tü.

KUNSTNIKU MÖTTEVARAMUST

MAI LEVIN

kunstiteadlane

Märt Laarman. Mina kõnelen kunstist / Koostanud Eeva Laarman ja Hando Runnel. – Tartu : Ilmamaa, 1998. 424 lk. – (Eesti mõttelugu. 24).

Märt Laarmani artiklite, esseede, aforismide kogumiku "Mina kõnelen kunstist" ilmumine on väga teretulnud. Eesti kunstnike hulgas leidub rohkesti mõtterikkaid ja sõnakaid kirjutajaid, kuid Märt Laarman on neist viljakamaid. Vahest seetõttu, et ta oli pärast Rakvere Õpetajate Seminari lõpetamist 1916. a. kuni 1945. aastani tegev ka õpetajana, sealjuures keele ja kirjanduse õpetajana. Laarmanil oli pedagoogisoont, ta tundis vajadust inimesi harida. Tema lai üldkultuuriline silmaring aitas orienteeruda teisteski kultuurivaldkondades peale kujutava kunsti. Suurima tähtsusega on muidugi tema kunstialased kirjutised, eelkõige sissejuhatus "Uuest kunstist" tema enda toimetusel 1928. a. ilmunud "Uue kunsti raamatule"* – kubistlik-konstruktivistliku Eesti Kunstnikkude Ryhma programmeerimisele, mis valmis 1926–1927. a., pärast 1926. aastal Rakveres korraldatud Arnold Akbergi, Märt Laarmani ja Henrik Olvi näituse "3" programmilise iseloomuga kataloogi. Kuigi "Uue kunsti raamatul" on ühisjooni sajandi algkümneendite radikaalsete rühmituste manifestide ja propagandistlike väljaannetega Lääne-Euroopast Venemaani, ei ole see kompilatsioon, vaid läbitunnetatud ja eestipäraselt mõjuv dokument.

* autor märgib teksti algallikad

See raamat lubab meil oma konstruktivismiga uhkustada Põhja-maades ja mujalgi.

Eesti Kunstnikkude Ryhma loomepraktika oli tähelepanuväärne. Kuigi selle 1923. a. asutanud kunstnikest mitu – Jaan Vahtra, Eduard Ole, Felix Randel – geomeetrilisele kunstile õige varsti selja pööras, liikus Ryhma Tallinna tuumik 1920. aastate teisel poolel üha abstraktsemas suunas. Tänu neile püsis Ryhm kuni 1930. aastate alguseni ideoloogiliselt ja loominguliselt võrdlemisi selgeilmelise grupina – tavaliselt sellised ühendused nii kaua vastu ei pidanud. Kahtlemata oli üheks olulisemaks põhjuseks Märt Laarmani kui Ryhma teoreetiku põhimõttekindlus, mis pidi küll 1930. aastatel ajastu realistlikule üldtendentsile pikapeale alla vanduma.

Ka kunsti päevaprobleemidele pühendatud üldistavamates kirjutistes on M. Laarman 1920.–30. aastatel järjekindlalt uuenduslikku kunsti kaitsnud, näiteks, artiklis "Klassikuist ja reedesest pirukast". Viimane ilmus 1932. a. "Kunsti ja Kirjanduse" 17. numbris. Nimetatud väljaandes avaldas ta aastail 1932–34 terve seeria häid artikleid eri teemadel, muu hulgas ka fašistliku kunstipoliitika eest hoiatava "Kunst vardas" (1932, nr. 21).

Laarmani kannustas kirjutama rahulolematust kunstielu peegeldusega tolleaegses kriitikas. Eba-pädevaid kriitikuid parodeeris ta

H. Heine aforismiga: "Auffenbergi pole ma lugenud – arvan, ta on umbes nagu Arlincourt, keda ma ka lugenud pole." Sealsamas, s.o. "Märkmetes publikust, kriitikust, kunstnikust" (ilmunud raamatus "Eesti Kujutavate Kunstnikkude Keskühingu viis aastat", 1927) hakkab silma fraas: "Kui kunstielu oleks kriitiku juhtida, poleks üldse olemas kunsti elu." Huvitav, kuidas ta oleks suhtunud praegusesse usku kuraatori juhtivasse rolli kunstielus?

Üldisemad probleemid kajastusid ka tema jooksvate näituste kriitikas. "Tarvitseb ainult vähegi jälgida näituselkäijate huvide suundi, kui võime kohe märgata, et enamiku pilgud on pööratud alati õlimaalingute poole, graafika ja skulptuur huvitavad palju vähem," tõdeb ta artiklis "Kunstihoone avamisnäitus" ("Päevaleht", 22.09.1934), millega võime nõustuda praegugi, vaatamata muutustele kunstis ja selle väärtushinnanguis. Tema kriitilised artiklid on huvitavad ka konkreetsete kunstnike käsitlemise aspektist. Suurt osa neist tänapäeva lugeja ei tunne, ei tunne professionaalgi, rääkimata "Mittekunstnike kunstist" ("Postimees", 24.08.1929), sest Laarman ei jätnud amatööregi tähelepanuta. Monograafilisi artikleid kirjutas ta suuremal hulgal aastail 1926–28 ajakirja "Noorusmaa" jaoks, mille kunstiline toimetaja ta oli. Ervin Pütsep on meenu-

tanud "Noorusmaad" kui oma noorpõlve head seltsilist ning sisukuse poolest võiks see eeskujuks olla praegugi. Laarman kirjutas noortele nii minevikusuurustest kui ka moodsa kunsti silmapaistvamatest esindajatest – lihtsalt ja ometi mitte lihtsustatult, mis on ise suur kunst.

Tema kirjutistest Eestis eksponeeritud väliskunsti näituste kohta on näha, et ta tundis teiste maade kunsti piisavalt suutmaks näituste taset ja kasutegurit adekvaatselt hinnata. Ta märkas positiivsete külgede kõrval ka soome, rootsi, poola ja vene kunsti näituste ebakohti. Mage viisakus oli talle võõras, nagu ka mõõdutundetu ülistamine.

Muidugi olid mõned kunstnikud tema loomenatuurile lähedasemad ja nendest on ta haruldaselt soojalt kirjutanud. Üks vähestest oli varalahkunud maalija Kuno Veeber, kelle loomingule on ta pühendanud põhjaliku ülevaate oma toimetatud ajakirjas "Taie" (nr. 4–5, 1929). Teisena nimetaksin Jaan Koorti, kes köitis teda nii kunstniku kui ka isiksusena ning kelle surma puhul on ta kirjutanud suurepärase "Avaliku kirja Jaan Koortile" ("Looming" 1935, nr. 9) ning järelehüüe ("Tänapäev" 1935, nr. 9), mille Roman Nyman kandis ette kujurimatusel. Need ei kõnele üksnes Koortist, vaid suurest kunstnikust üldse, selle elust ja surmast. "Tõeliselt suure elava austamine on raske ja tülikas. Elav inimene võib kõnelda alati vastu, mängida austajaile igasuguseid vempe ja ajada süsteemi segi. Surnute austamine on mugav ja praktiline." Samas leiab ta selle olevat "elu targima sääduse", sest "kunstniku tunnustamine ja kõrgeletõstmine on olnud alati kindlaim abinõu tema loomingu kahjutukstegemiseks."

Laarmani esseedest muudel teemadel on kahtlemata köitvaim "Orirahvas", mis ilmus "Olionis" (1930, nr. 7) ja uuemal ajal taas "Vikerkaares". Siingi on Laarman armutu tõearmastaja, nagu ta enamasti kipub olema, ning annab hea õppetunni sellest, kui alandav on oma õnnetu ajaloo pidev toonitamine teiste rahvaste ees, kui huku-

tav rahvusele individualism ning kius kõigi ja igaühe vastu. Lõpuks jõuab ta "kardinaalküsimusteni", millest üldse ei tahaks mõelda: sisimas olemuses ei olegi eestlasel rahvustunnet; eestlasel pole usku tulevikku; eestlane pole sigiv. Ta leiab sellele tõenduse eesti keeleski. Laarmani seisukohtadele võib vastu vaielda, küllap muutusid need vanemas eas mingil määral, ometi on see valus kirjutis mõjuv, sest pärineb oma rahvust ja selle kultuuri sügavalt armastava ja tundva inimese sulest.

Seda armastust ja tundmist õhkub kogu raamatust, alates esimesest populaarsest kirjutisest "'Kalevipoeg" ja "Kalevala"', mis ilmus 1922. a. õppevahendina M. Salaku pseudonüümi all, kuni M. Pukitsale ning J. Leokesele adresseeritud kirjadeni, mis on seotud Laarmani huviga eesti puugravüüri ning kodukandi – Viljandi-maa – vastu. Tulihingelisele uuenudlasele oli iga kild selles kultuuris tähtis. "Luuletaja on ka siis midagi väärt, kui ta üheainukesegi laulu on loonud. Näiteks Adamson oma "Mulgimaaga"', ütleb ta ilusasti ühes aforismis.

Eeva Laarmani ja Hando Runneli koostatud raamatus puudub kokkuvõtte Märt Laarmani (1896–1979) elust ja loomingust. Seda asendavad edukalt tema õdede Linda Viidingu ja Leili Sarve, tema poja-tütred Eeva Laarmani ning õetütred Mari Tarandi mälestused. Pääaegu uurimuse iseloomuga on Jüri Haini mälestused. See on kasvava väärtusega materjal.

Tundub, et Tartus oleks võinud leida Laarmani loomingut ja tema-aegset kunsti hästi tundva toimetaja, näiteks Tiiu Talvistu. Kogumikus "Mina kõnelen kunstist" on silmatorkavaid nimevigu, näiteks on vene juhtivaid puugravööre Vladimir Favorski (mitte Javorski, lk. 295), saksa maalija ja luuletaja John Höxter (mitte John Hörter), on Berliini *Romanisches Café* (mitte *Romanische Café*, lk. 165) alalisi kundesid 1920. aastatel. Isegi kui autor originaalis eksis, tuleks veale vähemalt viidata. Aga üleolek korrektuurist on juba muutunud tavaliseks. Kuid need märkused on vaid paar tõkatitilka meepotis.

2000. aastal möödub 250 aastat saksa päritolu kirjamehe ja kultuuritegelase **Johann Wilhelm Ludwig von Luce**, kes eestikeelsetes raamatutes nimetas end Johann Willem Luddi Ludse, sünnist.

Luce sündis 5. septembril 1750. aastal Saksamaal Braunschweigi. Kõrgema hariduse omandas ta Helmstedti ülikoolis teoloogia alal. 1781. aastal tuli ta Saaremaale koduõpetajaks ja sai 1783. aastal Püha pastoriks. 1785. aastal loobus Luce aga vaimulikuametist ning ostis Lahetaguse mõisa. 1789–1792 õppis ta Göttingenis arstiteadust ning Saaremaale naastes võttis rendile suurema, Pilguse mõisa. 1801. aastal loobus J. W. L. von Luce mõisapidamisest ning asus elama Kuressaarde, kus tegutses hospitali kuraatorina ning mitmes linnaametis. Aastail 1804–1820 oli ta Kuressaare kooliringkonna inspektor ja tegi mõningaid katseid ka talulaste hariduse edendamiseks. Luce hoolitses eestikeelse kirjanduse levitamise eest, kogudes Saaremaal Arveliuse, Masingu, Rosenplänteri jt. raamatuile ette-tellimusi. 1818. aastal asutas ta Kuressaares põllumajandusliku seltsi. Ühtlasi oli Luce ise mitme välismaa ja vene teadusliku seltsi liige. Ta suri Kaarmal 4. juunil 1842.

Johann Wilhelm Ludwig von Luce sulest on ilmunud üle 20 raamatu. Lisaks neile on ta avaldanud lühemaid ja pikemaid kirjutisi ajakirjades ja seltside aastaraamatutes. Enamik tema kirjutistest on saksakeelsed ja käsitlevad Saaremaa ajalugu, etnograafiat ja rahvaluulet.

Juba 1788. aastal avaldas Luce ühe usulise brošüüri, tema ülejäänud eestikeelsed raamatud ja kirjutised ilmusid aastatel 1807–1818, kui autor pidas koolide inspektori ametit. 1807–1808 koostas Luce oma "**Sarema Jutto ramatu**", mis ilmus kahes osas (I – 1807, II – 1812). Sellele järgnesid praktilised nõuanded – 1812. aastal Minuthi kalendris "**Mihkli**

ÜHEST 19. SAJANDI TARGAST TARBE- RAAMATUST

EAR-i HARULDASI RAAMATUID

KAJA TIISEL

EAR-i baltikaosakond

**Marti maenitsus Eesti-Ma tallo-
rahvale, ne rubbide ehk Rougede
pannemisse pärrast**" ja eri raama-
tutena **"Nou ja abbi kui waesus ja
nälg käe on"** (1818) ja **"Terwisse
Katekismusse Ramat"** (1816).

Viimati nimetatul tahaksingi
peatuda pisut lähemalt. Seoses
autori juubeliaastaga tehakse tema
muudest töödest ehk ka veel edas-
pidi juttu.

"Terwisse Katekismusse Ramat"
on trükitud 1816. aastal Tallinnas
J. H. Gresseli kirjadega. Tiitellehel
seisev pealkiri on tegelikult
tunduvalt pikem: "Terwisse
Katekismusse Ramat, se on
nisuggune ramat, kus sees
küssid ja kostes õppetakse,
kuida innimenne woib ja peab
omma ihho terwist hoidma ja
selle pärrast hoolt kandma.
Selle ramato on esmalt Saksa
kele, Ma rahwa heaks, kirjo-
tanud Johan Willem Luddi
Ludse, arst ja kolide ülle-
waatja Kuresare linnas.
Pärrast on selle ramato ma
kele ümberkirjotanud Kusto
Hinrik Schmidt, Waljalla
koggodusse õppetaja ning
kirriko kohto Wannem Sare-
maal."

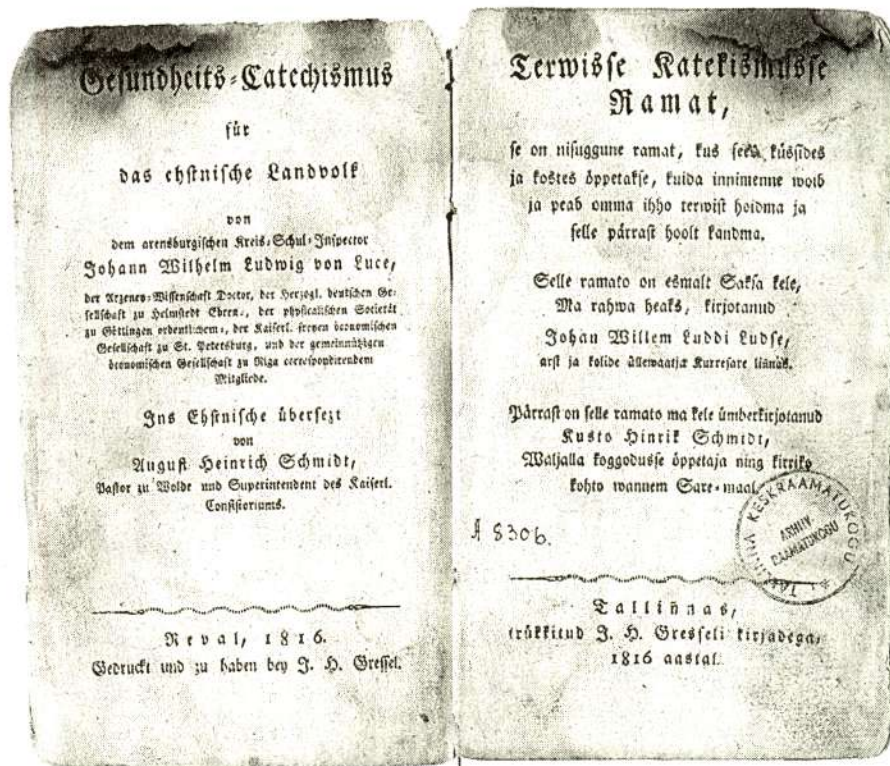
Nagu 19. sajandi alguses
veel kombeks oli, sisaldas
raamatu tiitelleht küllaltki
palju informatsiooni. Sealt
saame andmeid autori ameti-
test, samuti sellest, et raamat

oli algselt kirjutatud saksa keeles
ning selle tõlkis eesti keelde August
Heinrich Schmidt.

"Terwisse Katekismusse Ramat"
sisaldab saksakeelset paralleel-
tiitellehte. Samuti on autori eessõna
trükitud kõigepealt originaalis
ning seejärel tõlkena. Luce pöördub
lugejate poole sõnadega: "Armas
ma rahwas!". Ta manitseb talu-
poegi oma tervise eest hoolt
kandma, aga pöördub veel eraldi
lapsevanemate poole, et need järele-
tuleva põlve eest hästi hoolitseksid
ning neist tublid ja terved töö-

inimesed kasvataksid. Ka raamatu
esimesed kaks peatükki on pühen-
datud lastekasvatamisele. Seega on
Luce lähenenud asjale ka täna-
päeva mõistes igati loogiliselt ning
alustanud õpetustega lapse sündi-
misest. "Terwisse Katekismusse
Ramat" on kirjutatud küsimuste ja
vastuste vormis (pealkirjas "küsi-
sides ja kostes"). Siit tuleneb ka
tema nimetamine katekismuseks.
Kokku sisaldab raamatuke 269
küsimust koos pikema või lühema
vastusega. Küsimused ja vastused
on jaotatud vastavalt sisule pea-
tükidesse, mida on kokku 44.
Siinkohal näiteks mõned peatük-
kide pealkirjad: "Kuida pissos-
kessed lapsed peawad hoitud ning
harritud sama"; "Toidusse monast";
"Sest, kui ihho wägga pallawaks
sanud ja ekkitselt jälle külmaks
läinud"; "Wõllujast ehk noidjast
ning sola puhhajast".

Terve teine jagu (peatükid 12-44)
on pühendatud haigustele: "Soja
többest"; "Kurgo többest"; "Roos
ehk illiting ehk felt"; "Sest, kui tallo
rahwa seas ööldakse nabba on
assemelt ärra"; "Rawwandussest,
ehk sest, kui innimenne isse, ehk
üks temma liikmist, äkkitselt
hingeto jääb"; "Neist, kes ennast
üllesponud on"; "Neist, kes aurust
ehk wingust on lämmatand".

Johann Wilhelm Ludwig von Luce "Terwisse Katekismusse Ramat" ilmus 1816. aastal.

Kui vaadata lähemalt mõnda õpetust, mida Luce maarahvale annab, selgub, et tegemist on igati mõistlike soovitustega. Kirjeldatakse enamlevinud haiguste sümptomeid ning seejärel ka ravivahendeid ja -meetodeid. Ei olnud ju Luce arstiteaduses diletant, vaid oli omandanud vastava hariduse Göttingenis. Paljude haiguste puhul soovitab ta pärast esmaabi andmist siiski arstilt abi otsida. Peatükis, mis räägib nõidadest ja soolapuhujatest, selgitab Luce pikalt ja kannatlikult, et nii nagu nõiad ei suuda inimesele haigust "peale panna", nii ei või nad seda ka parandada. Küsimusele "Kas hea olleks rides maggama?" kõlab vastus "Ei mitte! Ka woiwad sest, kui innimenne riddes maggab, täid, kirpud ning sadda jalgsed innimesse ihho ja ridede ümber sündida."

"Missugust kasso sadab tubbako suitsetamine ehk pipo jominne?" "Ei mingisuggust kasso, waid enneminne kahho ihho terwissele." "Kas woib nisuggune haige innimenne, kennel soe tõbbi on, sauna witud sada? – Ei, Jummala pärrast, mitte!"

"Terwisse Katekismusse Ramatu" lõppu on pandud ka "Mihkli Marti maenitsus Eesti-Ma tallo-rahwale, ne rubbide ehk Rougedede pannemisse pärrast", mis esmakordselt ilmus 1812. aastal Minuthi kalendris.

Kokkuvõttes on väliselt väikese ja tagasihoidliku raamatukese puhul tegemist tarkade õpetustega, millest talupojad 19. sajandil võisid küllaltki palju kasu saada, kui nad seda lugesid ja nõuandeid ka järgisid.

"Terwisse Katekismusse Ramat" algab ja lõpeb luulevormis.

*Ka ihho eest hoolt tulleb kanda,
Se lähhäb tarwis minnule.
Ei sünni sedda temmal' anda,
Mis kahjuks tulleb temmale.
Ka sedda, Jummal, käsksid sa.
Seks sinnult tarkust pallun ma.*

*Sepärrast hoia puhtaks sa
Ni meelt, kui ihho, katted ka,
Ja olle kassin, aggar, hä;
Siis saad sa hopis terwem ollema,
Siis rõmo julgus on so kä.*

Enne jõule, 20. detsembril 1999. a. kuulutas Hando Runnel ERA Peakomitee koosolekul välja raamatuaasta rahu.

Erinevalt jõulurahust on raamatuaasta rahu püsivam – vähemalt raamatuaasta lõpuni 23. aprillil 2001. aastal.

Hando Runnel põhjendas raamatuaasta rahu sellega, et raamatu kirjutamine ja lugemine saabki toimuda ainult rahulikus keskkonnas. Ülo Matjus arvas, et raamatuaasta korraldajate hulgas on eri vaatenurgaga inimesi, kel on ühine eesmärk, mille nimel sõlmitakse rahu.

Tegelikult on raamatuaasta üritused juba alanud.

– 1. detsembril kutsus Eesti Lastekirjanduse Teabekeskus kokku kolleege teadusraamatukogudest ning kõik pidid kaasa võtma oma lapsepõlve lemmikraamatu, millest saab Eesti Lastekirjanduse Teabekeskuse peatse raamatunäituse "Sajandi sada" ilus hakatus.

– Eesti Rahvusraamatukogus avati 14. detsembril näitus "Raamatuaasta kajastusi perioodikas 1935–1936".

– Eesti Akadeemiline Raamatukogu avas 20. detsembril näituse "Eesti raamatu paremik 1935. Esimene Eesti Raamatu Aasta";

– Eesti Rahvusraamatukogu, Eesti Kultuuriministeeriumi ja Eesti Välisministeeriumi koostööna on valminud ja ilmus detsembris Eesti Raamatu Aasta kalender "Eesti bibliofiilne raamat".

– ERA Peakomitee liige Kalju Tammaru esines 2000. aasta jaanuaris kodu-uurijate ja noorgiidide huvipäevadel loenguga "Eesti raamat 475. Raamatutarkus ja uus aastatuhat" ning tutvustas lähemalt raamatuaasta üritusi.

Käesolevaga avaldame Eesti Raamatu Aasta Peakomitee, Tartu Linna Keskraamatukogu, Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu ühise üleskutse, millele võivad vastata kõik raamatusõbrad.

Hea raamatusõber!

2000. a. aprillist 2001. a. aprillini kestab Eesti Raamatu Aasta. Möödub 475 aastat esimese teadaoleva eestikeelse raamatu ilmumisest.

Kutsume üles lugejaid avaldama arvamusi teemal:

XX sajandi hea eestikeelne raamat

Palume teil loetleda 20. sajandi eesti keeles ilmunud raamatuid, mis on andnud teile kauakestva elamuse või teid enim mõjutanud.

Teie arvamusi võtavad vastu raamatukogud. Virtuaalselt võite jätta enda eelistused arvutiposti aadressil: era@ilmamaa.ee

Soovi korral võite lisada andmed enda kohta.

Aitäh!

Miks me seda teeme? Ligi 500-aastane eesti raamat lihtsalt väärib seda. Me tahame teada, millised raamatud on olnud olulised XX sajandi lõpul eesti keeles lugevale inimesele.

EESTI RAAMATUKOGUHOIDJATE ÜHINGU AASTAKOOSOLEK TOIMUB 29. VEEBRUARIL

ERÜ JUHATUS pidas oma töökoosolekud **22. novembril** ja **13. detsembril**. Viimane oli **laiendatud koosolek**, milles osalesid toimkondade, töörühmade ja seksioonide juhid. Vastastikune infovahetus osutus kasulikuks nii juhatusel liikmetele kui töörühmade juhtidele. Ettekannetest selgus, et ERÜ tiiva all tegutsevad kooslused teevad entusiasmist ja armastusest oma eriala vastu raamatukogunduse arendamiseks hiiglasuurt tööd. Lähemalt saab sellest lugeda ERÜ aastakoosoleku materjalidest.

Seminaril "Raamatukogu- ja info-töötaja kutse-eetika" moodustatud **KUTSE-EETIKA TÖÖRÜHMA** (Malle Ermel, Tiina Feldmanis, Anu Iho, Anne Kelnik, Leida Olszak, Eda Pihu, Mai Põldaas, Irma Raatma, Evi Rannap (juht), Aivi Sepp, Vaiko Sepper, Marju Tarve) esimene koosolek oli **19. novembril** 1999. aastal. Vaeti seminaril esitatud arvamusi/sõnastusi raamatukoguhoidja eetikakoodeksist. Koodeksi sätete formuleerimiseks jaotati valdkonnad töörühma liikmete vahel alljärgnevalt:

suhted kasutajaga – Eda Pihu, Anne Kelnik; *teadmised (kogud, kultuuripärand)* – Anu Iho, Mai Põldaas; *elukutse* – Malle Ermel, Aivi Sepp; *suhted kolleegidega* – Eda Pihu, Tiina Feldmanis; *raamatukogu, keskkond* – Leida Olszak, Irma

Raatma; *ühiskond, seadusandlus* – Marju Tarve, Anne Kelnik.

Otsustati, et iga töörühma liige sõnastab eetikakoodeksi jaoks oma valdkonda puudutava ja lisab ka kommentaarid. Töörühma juht kirjutab pärast materjalide laekumist valdkondade kohta preambula. Töörühma järgmine koosolek toimus 12. jaanuaril 2000.

Eetikaküsimustesse oli kollektiivselt süvenenud Eesti Laste- kirjanduse Teabekeskus, kelle koostatud Eesti raamatukoguhoidjate eetikakoodeksi ELT-poolse katsetusega oli osalejatel võimalik tutvuda.

RAHVARAAMATUKOGUDE KOMPLEKTEERIMISE TÖÖRÜHM kogunes järjekordsele töökoosolekule **2. detsembril 1999**. Osalesid: Mare Ektermann, Helle Kaljusaar, Elle Tarik, Aive Alamaa, Ere Raag, Kaja Hõimoja, Kaja Kivisaar ja Linda Kask.

Elle Tarik esitas töörühmale "**Soovitusi kogude kujundamiseks külaraamatukogudele**" parandatud variandi. Otsustati, et ERÜ büroo annab "Soovitused..." kõigile maakonnaraamatukogudele 17. detsembri nõupidamisel koos palvega see dokument külaraamatukoguhoidjatega läbi arutada ja esitada oma parandus/täiendusettepanekud ERÜ büroole 1. veebruariks 2000. Parandused ja täiendused vaadatakse läbi töörühma koosolekul 2. märtsil 2000.

Vastu tulles maaraamatukoguhoidjate soovidele lubas Elle Tarik koos Tiiu Pihlakase ja Külli Otsaga koostada **soovitusnimestiku 1999. aastal ilmunud ilu- ja teabekirjanduse paremikust**. Edaspidi, kui jõud kannab, võiks nimestikku välja anda kaks korda aastas. Nimestikus olevatest trükistest on

kavas koostada näitus maaraamatukogude seminarlaagris Võrumaal Kiidil 25.–28. juulini 2000.

Arutelude käigus tõstatati probleeme, mille lahendamine ei kuulu rahvaraamatukogude komplekteerimise töörühma ülesannetes (arvati, et nendega võiks tegelda kultuuriministeeriumi juures töötav rahvaraamatukogude nõukogu). Selliste hulka kuulub kooli- ja külaraamatukogude ühendamine (hinnangud praktikale ja soovitusel), millest esmainfo saamiseks tuleks kokku kutsuda ühendatud raamatukogude töötajate nõupidamine.

Osavõtjad esitasid arvamusi **keskraamatukogude komplekteerimispõhimõtete ja -praktika kohta** oma raamatukogus. Põhimõtete fikseerimiseks moodustati töörühm **Ere Raagi** juhtimisel, töörühma projekti arutatakse 2. märtsil.

Aive Alamaa lubas 2. märtsi koosolekul **selgitada venekeelse kirjanduse tellimise võimalusi** (Raamat Postiga, internet jm.), hinnataset ning anda ülevaate, kuidas siiani vene kirjandust on tellitud.

ERÜ büroo

KOOLITUSE TOIMKOND

Toimkonna 1999. a. kokkuvõttev koosolek toimus **14. detsembril** Viljandi Kultuurikolledžis.

Viljandi Kultuurikolledži raamatukogunduse ja infoteaduse kateedri juhataja Ilmar Vaaro tutvustas toimkonna liikmetele 1999. aastast kehtivat uut neljakaastast õppekava. Ülevaatele järgnenud arutelul toodi esile kateedri tööaktuaalsemad probleemid. Toimkonna liikmete küsimused ja ettepanekud andsid mõtteid edasiseks tegevuseks. Lisaks tutvuti ka õppimistingimustega Viljandi

Kultuurikolledži uues, 1999. aasta sügisel valminud õppehoones.

2000. a. tööplaanis on lähim ülesanne kutseeksami programmi arutelu ja muudatusettepanekute tegemine. Samuti planeerime tutvuda TPÜ infoteaduste osakonna õppekavaga ja arutada täiendkoolitusega seonduvaid küsimusi.

Kavas on maakonna seminar Valga Keskraamatukogus, kaugkoolituse teabepäev ning raamatukogupäevade ajal seminar raamatukoguhoidja elukutsest 21. sajandil.

Koolituse toimikonna raames tegutseva **kutse-etiika töörühma** ülesanne on koostada ERÜ aasta-koosolekuks 29. veebruaril raamatukoguhoidja eetikakoodeksi projekt, millele järgneb projekti avalik arutelu, täiendamine ja parandamine.

Loodame, et 1999. a. algatud kaugkoolituse töörühma moodustamine teostub 2000. aastal, sest huvi kaugkoolituse vastu meie erialal on tõusnud.

Aivi Sepp, koolituse toimikonna juhataja

ERIALARAAMATUKOGUDE SEKTSIOON on tegutsenud aktiivselt. Asutamiskoosoleku järgse paari kuu jooksul on suurenenud sektsiooni liikmete arv, ulatudes juba **üle viiekümne**. Sektsiooni liikmed on ühendatud postiloendis, mille kaudu edastatakse erialast informatsiooni. Vaiko Sepper on kahel korral tutvustanud sektsiooni liikmetele Ameerika Infokeskuse infoallikaid ja teenu-seid.

11. detsembril toimus Eesti Akadeemilise Raamatukogu kohvikus **EKS-klubi jõulupidu**, millest võttis osa enamik klubi liikmeid. Tehti kokkuvõtteid möödunud aastast, õnnitleti juubilare, kavandati 2000. aasta tegevust. Meeleolu löid naisansambel ja päkapikud.

13. detsembril toimus ERÜ **raamatukogu- ja arhiivimaterjalide säilitamise toimikonna TRÜKISE "Säilitusjuht raamatukogudele ja arhiividele" ESITLUS**. Väljaande autorid Marge Tiidus ja Kurmo Konsa rõhutavad sissejuhatuses, et raamat on pühendatud seni varju jäänud raamatukogu- ja arhiivitöö osale – säilitamisele. Kogude säilitamine on kõige kindlam meetod vajalike ja nõutavate teavikute olemasolu tagamiseks, sest võimatu on ennustada, milliseid teavikuid vajatakse tulevikus.

"Säilitusjuht" sisaldab vähe teooriat ning rohkesti praktilist abi ja nõuandeid arhivaaridele ja raamatukogude töötajatele. Tegemist on süstemaatilise ülevaatega säilitamisest kui erivaldkonnast. Käsiraamatu kasutamine ei nõua erialaseid eelteadmisi, probleemide sügavamaks käsitlemiseks on lisatud kirjanduse nimekiri ja olulismate terminite sõnastik. Raamatu koostamist ja väljaandmist on toetanud Avatud Eesti Fond, Avatud Ühiskonna Instituut (Ungari) ja European Cultural Foundation.

Raamatu autorid tänavad toetuse ja abi eest Eesti Riigiarhiivi ja Eesti Postimuuseumi.

Väljaanne jaotati Eesti raamatukogudele ja arhiividele tasuta.

19. novembriks valmis ERÜ **koolituse toimikonna ja Concordia Rahvusvahelise Ülikooli Eestis väljaandel seminaritekkannete KOGUMIK "Raamatukogu- ja infotöötaja kutse-etiika"**. 75 eksemplari spiraalköites valguskoopiat jaotati samateemalise seminari ettekandjatele, töörühma liikmetele ja raamatukogudele. Nagu seminari korraldamine, sai ka ettekannete kogumiku väljaandmine teoks tänu Avatud Ühiskonna Instituudi (Ungari) toetusele.

ERÜ liikmetele telliti 2000. aasta kalender-märkmik, kuhu on juurde pandud lisalehed ERÜ tegevuskavade, töörühmade jm. tähtsa teabega.

ERÜ büroo

EKS-klubi juhatus jõulupeol 11. detsembril 1999. Vasakult: Milvi Raamat, Maara Üksti, Evi Ratassepp, Ester Lepik, Aita Karjatse, Ivi Tingre. Esiplaanil kinke jaganud päkapikud Meeli ja Mikk. Foto: R. Olevsoo

RAAMATUKOGUHOIDJA PÄEV

Raamatukoguhoidjad on mõelnud, rääkinud ja arutanud, et võiks Eestiski tähistada oma **eriala kutsepäeva – raamatukoguhoidja päeva**. Raamatukoguhoidjad haarasid kinni võimalusest, et internetis pakutakse raamatukoguhoidja päevana 14. aprilli ja saatsid sel puhul üksteisele elektroonilisi õnnitlusi, kuigi päev ei ole ametlikult välja kuulutatud.

Eri tüüpi raamatukogude raamatukoguhoidjad paljudes maailma maades tähistavad oma elukutse väärtustamiseks raamatukoguhoidja päeva. Nii tähistatakse Erialaraamatukogude Ühingu eestvedamisel alates 1991. aastast rahvusvahelist erialaraamatukoguhoidja päeva 15. aprillil. Rahvusvahelise kooliraamatukoguhoidjate ühingu algatusel tähistati esmakordselt 1999. aasta 18. oktoobril rahvusvahelist kooliraamatukogu päeva ja otsustati seda edaspidi teha iga aasta oktoobrikuu kolmandal esmaspäeval.

Lähtuvalt eelöeldust on ERÜ juhatus otsustanud pöörduda Rahvusvahelise Raamatukoguühingute ja Institutsioonide Liidu (IFLA) presidendi Christine Deschamps'i poole ettepanekuga kuulutada 25. oktoober rahvusvaheliseks raamatukoguhoidjate päevaks. Valikut mõjutas fakt, et siis toimuvad meil traditsiooniks kujunenud raamatukogupäevad.

Esitame alljärgnevalt kavandatud pöördumise teksti, mille kohta ootame teie arvamusi ja parandusi/täiendusi.

Lp. IFLA president!

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu teeb kõigi Eesti raamatukoguhoidjate nimel ettepaneku, et Rahvusvaheline Raamatukoguühingute ja Institutsioonide Liit (IFLA) kuulutaks 25. oktoobri 2000. aastal esimeseks rahvusvaheliseks raamatukoguhoidjate päevaks, kutsudes kõiki raamatukoguhoidjaid üle maailma seda päeva aktiivselt tähistama. Rahvusvaheline raamatukoguhoidjate päev võiks olla kõigile eri tüüpi raamatukogude raamatukoguhoidjatele ja infotöötajatele ühine, mis suurendaks selle päeva tähtsust üldsuse, omanike ja raamatukoguhoidjate endi silmis. See võimaldaks väärtustada oma professiooni ja tegevust ning reklaamida raamatukogude poolt pakutavaid teenuseid. Rahvusvaheline raamatukoguhoidjate päev võiks olla pärast aastat 2000 iga aasta oktoobri viimase nädala kolmapäeval. Päeva tähistamiseks võiks Internetis IFLA kodulehekülgedel olla Rahvusvahelise raamatukoguhoidjate päeva kodulehekülg, kuhu saabuksid ettepanekud ja informatsioon selle päeva kohta kõikjalt üle maailma.

Loodame, et meie ettepanek leiab IFLA poolt toetust ning kogu maailma raamatukoguhoidjad saavad uhkust tunda neid kõiki ühendavast tähtpäevast.

Lugupeetud kolleegid! **Ootame teie arvamusi ja ettepanekuid** pöördumisele telefonil (2) 450 929, e-post: ela@nlib.ee

Lõpliku seisukoha kujundame ERÜ aastakoosolekul 29. veebruaril k. a.

ERÜ juhatus

UUS MÕTE

Erivajadustega inimeste raamatukoguteenindust on kajastatud ka üleriigilistel seminaridel. Oleme arutanud nii puudega inimeste kui ka vähemusrahvuste teenindamist, vähem aga käsitletud vanurite teenindamist. Kuna Eestist on kujunenud paljurahvuseline riik, siis on päevakorral ka küsimus raamatukogude valmisolekust teenindada kõiki siin elavaid rahvusi.

Meenutame, et 1997. aastal toimus Eesti Rahvusraamatukogu, Eesti Kultuuriministeeriumi ja paljude kultuuriseltside ühissetevõtmisel esimene üleriigiline seminar "Vähemusrahvuste raamatukoguteenindus", kus esinesid Klara Hallik, Rein Ruutsoo, Lidia Kõlvart, Olga Bunder jt. Tookord tõstatatud kõige tähtsam küsimus, kas raamatukogud peaksid Eestis elavate rahvuste emakeelset kirjandust komplekteerima, on tänaseni lahendamata. Aga kasu oli nimetatud seminarist küll – raamatukoguhoidjad ja kultuuriseltside esindajad said üksteise olemasolust teada ning samal aastal korraldatud kultuuriseltside ja -ühenduste festivalil eksponeerisid raamatukogud juba vastavateemalisi näitusi.

1998. aastal korraldasid RR ja Narva Keskraamatukogu järgmise seminari. Organiseerimise põhivastutuse kandis Narva Keskraamatukogu direktor Ingrid Erilaid. Ida-Virumaal moodustavad vene- lased elanikkonna rahvusenamuse, Narvas elab vaid 4% eestlasi. Seega on selles piirkonnas eestlased vähemuses. Ühelt poolt püüab Ingrid Erilaid oma raamatukogu lugejaid sobitada Eesti ühiskonda, korraldades neile suurepäraseid üritusi, teiselt poolt üritab integreerida kolleege, õpetades neid ise ja suunates ka eesti keele kursustele. Kuigi oleme ajakirja veergudel sellest varemgi juttu teinud, püsib keeleprobleem edasi. Vaatamata üleriigilistel täienduskoolituse kursustel käimisest ja maakondades/linnades ka Rahvusraamatukogus stažeerimisest ning Ida-Virumaa raamatukoguhoidjate püüdlikkusest, keeleasjad ei arene.

1998. aasta seminaril esinesid Ida-Virumaa keskraamatukogude direktorid ettekannetega raamatukoguteenindusest ja lugejanõudlusest. Külalislektoriks oli

kutsutud Riitta Hämäläinen Helsingi Linnaraamatukogust, kes kõneles multikultuuralse raamatukogu funktsioonidest ja ülesannetest. Nende raamatukogu saab riiklikku toetust enamloetavates keeltes väljaannete komplekteerimiseks.

10.–11. novembrini 1999. a. toimus taas Narva Keskraamatukogus **vähemusrahvuste raamatukoguteeninduse seminar**. Seminarile oli kutsutud prominentseid isikuid. Nii nagu eelnevatel kordadel, avas seminari Narva abilinnapea **Galina Moldon**. Rahvastikuministri nõunik **Eduard Odinets** kõneles ka teiste vähemusrahvuste probleemidest Eestis. Need moodustavad elanikkonnast 8%. Aastakümneid kestnud venestamispoliitika tagajärjel on paljud rahvused oma põliskultuurist võõrdunud, mida kinnitab ka asjaolu, et rajatud emakeelsetesse koolidesse pole eriti soovijaid, tahetakse hoopis eesti koolis õppida. Kultuuriministri nõunik **Meeli Veskus** andis aga osavõtjatele ülevaate raamatukogude hetkeolukorrast ja materiaalsest baasist. Eesti Hoiuraamatukogu peavarahoidja **Kalju Tammaru** kõneles Euroopa Liidu raamatu-

koguprojektidest ja autoriõigusest. Seminari külalisesineja oli rootslanna **Barbro Ejendal**, kes kõneles immigrantide teenindamisest Rootsi raamatukogudes. Kuna riik toetab immigratsioonipoliitikat, siis on 20% Rootsi elanikkonnast sisse-rändajad. Praegu ehitatakse Stockholmis rahvusvahelist keskust, kuhu sisustatakse ka raamatukogu, millest kujuneb tõeline rahvuste kultuurikeskus, kus on võimalik lugeda ja suhelda paljudes keeltes. Sinna on tellitud ka rootsikeelsed ajakirjad ja ajalehed. Eestis kahjuks niisugust keskust veel ei ole. Ettekande tegid Ida-Virumaa rahva- ja kooliraamatukoguhoidjad, kirjastuste esindajad, Sillamäe haridusosakonna juhataja **Svetlana Medvedeva**, Haridusministeeriumi peaspetsialist **Natalja Lapikova**. Suureks mureks on rahva- ja kooliraamatukogu koostöö, eriti mis puudutab kogude komplekteerimist. Sillamäe haridusosakond on uurinud, mida õpilased loevad ja kas nad on rahul raamatuvalikuga raamatukogudes. Paraku taandub kõik jälle rahale. Riigieelarvest õpikute soetamiseks eraldatud summa ei kata juba ammu tegelikke vajadusi. Kooli-

raamatukogud ootavad aga metoodilist keskust, et koordineerida oma tegevust ning korraldada täienduskoostutust. Kuna ERÜ juures tegutseb kooliraamatukogude sektion, siis peaksid kooliraamatukoguhoidjad kõigepealt sinna pöörduma ning nendega omi asju arutama.

Ingrid Erilaiu kiituseks tuleb öelda, et Ida-Virumaa seminaridele kutsus ta alati ka kooliraamatukoguhoidjaid, kes on muidu kuidagi omaette jäetud. Seminari toetasid Eesti Kultuuriministeerium, Eesti Rahvusraamatukogu, Eesti Kultuurkapital, Põhjamaade Ministrite Nõukogu, Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing.

Seminarist kokkuvõtet tehes pakkusin raamatukoguhoidjatele **uue mõtte hakata korraldama vene rahvusest raamatukoguhoidjatele täienduskoostutust eesti kirjandusest, kultuurist, raamatukogude ja raamatukogunduse ajaloost, raamatukoguhoidja oskussõnavarast jne. eesti keeles**. Plaan ongi teostumas – kursused toimuvad kindla programmi alusel 3.–4. veebruarini, 4.–5. aprillini, 27.–28. septembrini Eesti Rahvusraamatukogus.

Loenguid peavad seekord RR-i oma ala väga head spetsialistid. Maire Liivamets, kelle kirjandusloengud on väga nõutavad, kõneleb eesti kirjandusest ja kultuuriloost; Piret Lotman, tuntud raamatuajaloolane, eesti ajaloost, meie kirjakuultuuri arengust, Eesti Raamatu Aasta tähistamise tähtsusest; Hans Jürman keskendub raamatukogu terminoloogiale; Tiiu Valm räägib Eesti Rahvusraamatukogust ning tema ülesannetest ja funktsioonidest. Kursusest osavõtjad peavad soovitatud kirjandusteost hiljem analüüsima.

Kursustega loodame vene rahvusest raamatukoguhoidjaid abistada Eesti ühiskonda integreerimisel. Juba praegu oleme uue mõtte algatusel tubli toetajaskonna leidnud.

*Krista Talvi
Eesti Rahvusraamatukogu
peaspetsialist*

Krista Talvi esinemas seminaril Narva Keskraamatukogus, kus ta pakkus välja mõtte korraldada venekeelsetele raamatukoguhoidjatele täienduskoostutust eesti kirjandusest, kultuurist, raamatukogude ja raamatukogunduse ajaloost, raamatukoguhoidja oskussõnavarast jne. eesti keeles. Täna on esimene osa sellest kursusest juba toimunud.

MUUTUV ÜLIKOOLIRAAMATUKOGU

Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu tähistas 11. novembril 1999. 80. aastapäeva teaduskonverentsiga "Muutuv ülikooliraamatukogu". Konverentsi kava oli väga tihe, esitati 16 ettekannet. Esinejaid oli ka teistest teadusraamatukogudest.*

Konverentsi avaettekande pidas TTÜ prorektor **Rein Küttner** teemal "**Raamatukogu uue aastatuhande lävel: väljakutsed ja kohustused**", kes rõhutas, et raamatukogu arengu eesmärgiks peaks olema nn. hübriidraamatukogu, mis lisaks tänastele funktsioonidele võtab enda kanda globaalse infovahendaja (s.o. virtuaalraamatukogu) ülesandeid. Ta märkis, et raamatukogude uus tehnoloogia seab nii infotarbijate kui ka teenindajate professionaalsetele oskustele suuremad nõuded. Sealjuures muutub aina tähtsamaks raamatukoguhoidja roll õpetajana/nõustajana. Küttner oli seisukohal, et raamatukogu tulevik on kindlustatud, kui ta suudab olla efektiivne ülemaailmse ja kohaliku info vahendaja ning teha seda kvaliteetsemalt ja tarbijasõbralikumalt kui teised raamatukogud/infokeskused.

TTÜ Raamatukogu direktor **Jüri Järs** andis oma ettekandes "**Muutuv Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu**" ülevaate raamatukogu arengust perioodide kaupa, mis on sõltunud teatud ressursidest – sobivatest ruumidest või muudest tingimustest. Valitsuse otsusega 16. septembrist 1992 anti raamatukogule Eesti tehnikakeskraamatukogu staatus. Neid ülesandeid on aga raske täita, sest selleks otstarbeks ei ole raamatukogule eraldatud komplekteerimissummasid ja raamatukoguhuone II järk on endiselt välja ehitamata. Edusammud arvutivõrgu ja infosüsteemi arendamisel ei kompenseeri korraliku hoone puudumist, mis on muutunud teeninduse ja töökorralduse väga keeruliseks. Võimaluste piires on järjekindlalt laiendatud juurdepääsu tähtsamatele tehnikaalastele

ja rakendusteaduslikele andmebaasidele ning muudele elektroonilistele ressurssidele.

Tartu Ülikooli Raamatukogu direktor **Toomas Liivamägi** kõneles teemal "**Raamatukogu ülikooli infrastruktuuris**". Ülikooli infrastruktuuri osana peab raamatukogu tagama minimaalsete ressurssidega võimalikult hea raamatukogu- ja infoteenuse. Peakogu ja erialakogude vahetuleb lähendada nii, et lugeja saaks hõlpsasti teaviku kätte. Oluline on laiendada juurdepääsu teadusajakirjadele ülikooli arvutivõrgus.

Helsingi Tehnikaülikooli Raamatukogu esindaja **Irma Pasanen-Tuomainen** märkis oma ettekandes "**Networked learning materials – issues and challenges for an academic library**", et info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kiire areng mõjutab nii infokeskkonda kui kogu ühiskonda tervikuna, mis omakorda avaldab mõju haridussüsteemile. Õpetamisel ja õppimisel rakendatakse uusi kontseptsioone ja uusi vorme. Milline koht on aga ülikooli raamatukogul selles keskkonnas? Soomes on käivitunud mitu projekti, mis on seotud virtuaalse ülikooli küsimuste ja õppematerjalide vahendamisega arvutivõrgu kaudu. Raamatukogu seisukohalt on need küsimused seotud personali, seadmete jm. ressurssidega. Raamatukogud peavad omandama uusi teadmisi autoriõiguse ja litsentsikorralduse, tehnilise oskusteabe ja elektroonilise kirjastamise valdkonnas. Lisaks kvalifitseeritud töötajatele on vajalik ka sobiv riist- ja tarkvara.

Jüri Järs ja Mihkel Ütt (TTÜR) tõdesid ettekandes "**TTÜ Raamatukogu infotehnoloogia: eile, täna ja homme**", et IT arendusprojektide realiseerimist on pidevalt häirinud finantseerimisküsimused. Olemasoleva infrastruktuuri loomine on saanud teoks tänu grantidele ja riigieelarvest saadud sihtotstarbelistele toetustele. Lähitulevikus tuleb kasutusele võtta INNOPAC-i komplekteerimis- ja laenusmoo-

Tartu Linna Keskraamatukogu töi TTÜ Raamatukogule uue välislugeja – Lõuna-Eesti noormehe, kes eelistab kohalikumist ja kohallugemist ning on seega igati usaldusväärne infohoolik.

Foto: Meida Jalast

dulid, leida tööjõudu raamatu- ja perioodikakirjete retrospektiivseks sisestamiseks ning lugejate andmebaasi loomiseks. Kavas on tegelda ka digitaalraamatukogu projektiga (täistekstandmebaasid WWW kaudu) ja temaatilise metaandmebaasi (virtuaalraamatukogu) loomisega hajusressursside kaudu.

Taimi Nurmiste (TTÜR) ettekanne "**Uued meediad infoteeninduses**" käsitles elektroonilisi infoallikaid ja nende kasutamist. Arvutite ja andmebaaside kasutamise kohta on alates 1996. aastast läbi viidud kolm lugejaküsitlust, viimane neist 1999. a. märtsis. T. Nurmiste rõhutas – selleks et elektroonilisi infoteenuseid ja -allikaid maksimaalselt kasutataks, on vaja pöörata suuremat rõhku nii raamatukogutöötajate kui ka infotarbijate jätkukoolitusele.

Marika Meltsas (TÜR) tutvustas oma ettekandes "**Elektroonilise raamatukogu väljaarendamisest Tartu Ülikoolis**" elektroonilisele informatsioonile juurdepääsu tagamisel tekkinud probleeme, infoturul valitsevaid trende, litsentseerimise põhimõtteid ja raamatukogude ühistegevuse võimalusi.

Gerda Koidla (TTÜR) ettekanne "**Kaugkoolitusprojekt DEDICATE**

* Konverentsi ettekannete täistekstide kogumik on ettevalmistamisel.

infotöötaja koolituseks" andis ülevaate TTÜR-i osalemisest Euroopa Komisjoni projektis DEDICATE. Raamatukogu ainespetsialistid läbisid kuus kuud kestnud kaugkoolituskursuse "Infokirjaoskuse koolitus", mille baasil töötati välja TTÜ informaatika, arvuti- ja süsteemitehnika õppesuuna magistrantidele valikaine erialainfo otsing. See on võetud uue õppeainena ülikooli õppekavva, mille eest kursuselased saavad ainepunkte. Õpetamisega alustatakse 2000. a. kevadsemestril. Kursuse käigus on võimalik kasutada projekti DEDICATE Into Info koolitusprogramme elektroonikas ja elektrotehnikas.

Viivi Kuuspere ja **Aiki Tibari** (TTÜR) ettekanne "**TTÜ Raamatukogu lugejate hinnanguis**" tutvustas raamatukogus korraldatud lugejaküsitluse (15.–19.03.1999) tulemusi. Uuriti, millega lugejad raamatukogus tegelesid ja kas nad jäid oma tegevuse tulemusega rahule. Lugejad hindasid ka raamatukogu kasutamise keerulisust/lihtsust ja üldist rahulolu vastava päeva raamatukogukülastusega. Hinnanguid anti viie palli süsteemis. Tegevuste tulemuste keskmiseks hindeks kujunes 4,0. Lugejate arvamused kogude, teenuste ja töökeskkonna kohta juhtisid tähelepanu probleemsetele valdkondadele.

Aiki Tibar tutvustas veel teistki raamatukogu uuringut ettekandes "**Tööstusspetsialistide infokäitumine**". Tööstusspetsialistid moodustavad TTÜR-i lugejateeninduses kindla sihtrühma. Uuringu käigus selgitatakse välja tööstusspetsialistide infovajadus ja infootsikäitumine ning teavitatakse spetsialiste raamatukogu infoteenustest ja erialainfo allikatest. Tulemusi kasutatakse tööstuse infoteeninduse arendamiseks raamatukogus.

Anu Nuut (RR) kõneles ettekandes "**Akadeemiliste raamatukogude arengusuundadest Euroopas ja Eestis**" ülikooliraamatukogu rollist ühiskonnas ja kohanemisest muutuva keskkonnaga: vajadusest luua avaramad võimalused informatsiooni kättesaamiseks, töötada välja uutel alustel komplek-

teerimispoliitika, korraldada raamatukoguhoidja täienduskoolitust, pakkuda koolitust infotarbijale, analüüsida finantside otstarbekat kasutust ja paigutust. Mõtlemisainet pakkusid esitatud graafikud, kus oli võrreldud ülikooliraamatukogude kulusid, komplekteerimisallikaid jm. 1998. aastal.

Anne Veinberg (EAR) peatus oma ettekandes "**Muutustest Eesti Akadeemilise Raamatukogu tegevussuundades ja lugejakoosseisus**" uutel suundadel ja eesmärkidel EAR-i tegevuses seoses muudatustega Eesti teaduskorralduses. 1996. a. põhimääruse kohaselt täidab EAR universaalse üldkasutatava teadusraamatukogu, loodusteaduste keskraamatukogu, rahvusraamatukogu ja TA raamatukogu ülesandeid. Põhitähelepanu pööratakse teadlaste ja õppejõudude infovajaduste rahuldamisele, akadeemilise hariduse toetamisele ja spetsialistide täiendõppele kaasaaitamisele.

Konrad Kikas (TTÜR) esitas ettekandes "**Teaduslike keskraamatukogude teavikute komplekteerimise finantseerimisprintsiibid**" järgmised põhiseisukohad: ülikooliteaduse info ja kirjandusega varustamiseks võetakse aluseks konkreetse ülikoolis eri teadusvaldkondades töötavate õppejõudude ja teadurite arv; ülikoolivälise teaduse kirjandusvajaduse finantseerimine jaotatakse teaduslike keskraamatukogude vahel, arvestades väljaspool ülikooli töötavate teadlaste osakaalu Tallinnas ja Tartus; teaduslike keskraamatukogude poolt majanduse, kultuuri ja hariduse alal töötavatele spetsialistidele osutatavate teenuste finantseerimisel arvestatakse spetsialistide osakaalu Tallinnas, Tartus ja mujal Eestis; üliõpilaste õppekirjandusega varustamisel arvestatakse üliõpilaste arvu; teaduslikele universaal- ja erialaraamatukogudele nähakse ette baasfinantseerimine.

Meelis Ideon (TTÜR) tutvustas ettekandes "**1997. aastal saabunud võorkeelne raamat ja selle kasutamine Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogus**" raamatute kasutamise analüüsi tulemusi, milles peatähelepanu on pööratud kahele

aspektile: 1) kogumi koostis ja kasutamine soetusviisi järgi; 2) kogumi koostis ja kasutamine asukoha järgi. Mõlemal puhul on oluliseks peetud raamatu keelt, UDK liiki, hinda ja ilmumisaastat. Analüüs näitab, et annetatud ja vahetuse teel saadud raamatute hulgest tuleb enne kogudesse suunamist teha hoolikam valik. Ka õppejõudude tellitud raamatud ei leia pärast raamatukokku saabumist mõnikord kasutamist.

Ene Uustal (TTÜR) märkis ettekandes "**Õpikute osakonna areng ja probleemid**", et nõudlus õppekirjanduse järele kasvab, eriti majanduserialadel. Püüdes kasvavat nõudlust rahuldada, on raamatukogu võtnud abinõudena tarvitusele erinevad laenutustähtajad, viivise rakendamise, järelkomplekteerimise. Raamatukogu komplekteerimisega seotud küsimusi on arutatud ka ülikooli tasandil: TTÜ nõukogu otsustas 1999. aasta aprillis, et raamatute komplekteerimissummadest tuleb pool kulutada õppekirjandusele. Probleemiks on ja jääb raamatukokku tellitava õppekirjanduse eksemplaarsus.

Helje Riives (TTÜR) käsitles ettekandes "**Jooksvast kollektiivbibliograafias**" mitut probleemi, mis on seotud TTÜ publikatsioonide andmebaasi ja trükinimestike koostamisega. Näiteks, TTÜ bibliograafia objekti määramine, välismaa teavikute ja halli kirjanduse kättesaadavus, seos rahvusbibliograafiaga, bibliograafiakirje ühiste seisukohtade väljatöötamine.

Konverentsil kuulud kokku võttes võib öelda, et raamatukogu tänased tegemised õnnestuvad seda paremini, mida selgemini kujutame ette oma rolli ja tegevust tulevikus. Kohanemiseks peab raamatukogu keskkonnas toimuvaid muutusi iga päev oma tegevuses arvestama. Samas takistavad meie soove ja plaane piiratud ressursid. Raamatukogu peab tegema end rohkem nähtavaks nii ülikoolis kui kogu ühiskonnas. Mitte vähem tähtis ei ole koostöö raamatukogude vahel, et tagada infotarbijale juurdepääs infoallikatele.

*Aiki Tibar
TTÜR*

PIIRIPUNKTINI 30 MEETRIT EHK LUUSERI MÕTTEID "KADUNUKESEST"

Vt.: Maire Liivamets. Ülestähendusi Narva teekonnalt. RK, 1999, nr. 1.

Piirini on meie raamatukogust tõesti vaid 30 meetrit – momendil Eesti-Vene, varsti (?) Euroopa Liidu piirini. Kusagilt läheb piir ka mõistete "absoluutne" ja "suhteline" vahel. Arvan, et see tõde Narva Keskraamatukogu kohta, mida püüab M. Liivamets oma "ülestähendustes" absoluutse pähe välja pakkuda, on ikka ääretult suhteline, kuigi piir nende mõistete vahel kulgeb meie jaoks täiesti erinevatel tasapindadel.

Iga konkreetse raamatukogu töö tulemuslikkus sõltub sellest, kui hästi ta tunnetab kohalikku elu ja vajadusi, mitte pealinna ajakirjaniku eelarvamustega juhuvisiidi hinnangust raamatukogu "õhustiku" fastsineermisvõime (aitäh mu eestikeelset sõnavara täiendamast) kohta. Kuna meie raamatukogu lugejate arv muudkui suureneb, siis "õhustik" ilmselt kohalikke ei tapa.

Ei tasu seda nõukogude baasharidust ka väga halvaks pidada. Omal ajal, kui veel ise Leningradi Kultuuriinstituudis õppisin, siis õppisid seal (oh, õudust) aspirantuuris isegi Tallinna peda õppejõud, milleks küll? Loomulikult on läänelik täiendkoolitus neid viinud sellisele tasemele, et vaatan toda teoreetikut nagu traktorist pilvebaleriini ja kõrvus kajab isamaaline lauluviis "Minge üles mägedele..."

Ons nõukogude kõrgem baasharidus tõesti halvem, kui Eesti iseseisvusaja raamatukogunduslik mitteharidus? Meil töötavad ju siiani ka ilma erihariduseta "spetsialistid".

Keeleprobleemidele vaatamata ikka täiendame ja koolitame ka endid, sest 13 500 krooni lähetusraha on siseriiklikel õppereisidel kasutatud.

Täienduskoolitus Tallinnas ei ole imerohi – ma ei taha siinjuures kuidagi ta osatähtsust alahinnata. Kõik on ikka siin ilmas suhteline... Ei ole ju olnud ühtegi seminari, millest osa võtmata Narva Keskraamatukogu peaks oma ukseid sulgema ja ei ühtegi RK numbrit, mille sisu mitteteadmise sunniks mind oma valdavalt kõrgharidusega kaadrit vallandama.

Muide, me töötame ju raamatukogus, mitte tellisettehases. Räägitakse isegi, et raamat kui selline olevat ka teadmiste allikas.

Raamatukogus (meil küll) toimuvad mitmesugused üritused, mille ettevalmistamine ja osavõtt on ka omalaadne täienduskoolitus. Näiteks ühe nädala jooksul võtsin osa A. Puškinile pähendatud teaduslikust konverentsist (kaks päeva), J. Oleša loominguga seotud viktoriini žürii tööst ja vaatasin Saint-Exupéry "Väikese printsi" instseneeringut – ja seda jalgagi oma majast välja tõstmata.

Kuulates veel Narva Kolledži baasil töötavas avatud ülikoolis ingliskeelset loengut Euroopa Liidust tundsin end lausa... Tallinnas olevat.

Üheks täienduskoolituse ajeks on lugejad ise, kes raamatukoguhoidjat järjest raskenevate päringutega iga päev "harivad". Kõige rohkem meeldivad mulle

lugejad, kes üldse vene keelt ei valda. Kolleegid on ka vaimustuses, kui neil õnnestub teenindada eestlast, kes oskab võõrkeeles öelda vaid "njet" ja kui nad talle kõik vajalikud raamatud üles leiavad.

Täiendõppes on oluline roll ka regionaalfaktoril. Ida-Virumaal on 89% õpilastest venekeelsed – see omakorda toob kaasa hulga probleeme raamatukogutöös, mis on iseloomulikud just meile. Ei saa ju ometi Tallinna koolitusel kõiki peensusi arvestada. Sellepärast pean väga tähtsaks kohtadel n.-ö. rohujuure tasandil läbiviidud seminare.

Novembris 1999 sai teoks II Narva seminar – seekord kahepäevane. Ju see I seminar nii sant, nagu M. Liivamets oma üllitises arvab, välja ei kukkunudki, sest peale Ida-Virumaa raamatukoguhoidjate avaldasid osavõtusoovi seminarist ka kolleegid Tartust, Maardust ja Paldiskist. Seminar oli edukas: meie Kreenholmi Linnaraamatukogu juhataja L. Hahhajeva ütles, et oleks nagu... peol käinud. Minu jaoks oli kõige meeldivam tõdemus, et küll on meil targad, huvitavad ja töökad raamatukoguhoidjad. Ning et mõnigi pealinna esindaja võiks kasutada senisest hoolsamalt... täienduskoolitust avalike esinemiste tarvis! Tallinnas ei peaks sellega ju probleemi olema – keel ka selge!

Võtaksin muidugi hea meelega tööle eesti raamatukogundusliku haridusega põhirahvusest neiu. Suvel üks kena Viljandi Kultuurikolledži lõpetaja helistaski töökoha suhtes, aga õnn oli üürrike – kuna ta arvas palga (keskeltläbi 3500 kr.) väikse olevat äraelamiseks?!

Nii ta eelistaski veel väiksemat palka mitteerialasel töö ja vanemate juures elamist – tulevat odavam, aga kas on riigile odavam sellise sündides "surnud" spetsialisti koolitamine?

Viljandi Kultuurikolledž võiks enne sisseastumiseksameid palganumbrid nähtavale kohale riputada ehk hoiab see mõne taolise üllatuse ära. ...Aga aitäh helistamastki – ikkagi "juba" (12 aasta jooksul) esimene kõne. Nagu öeldakse: lootus sureb viimasena.

Muide, kuhu küll kõik neiud jäid, kes end nii agarasti RK-s välja pakkusid? Oleks huvitav teada, kuuldavasti Valga polnud neile ka südame järgi olnud.

Mis puutub M. Liivametsa reisikirjas äratoodud meie piiriraamatukogu "tavarelvastusse", siis need mänguautomaatide püssid ei ole mõeldud eesti kultuuri hävitavate killerite ettevalmistamiseks. Kui Narva töötute lapsed 20 sendi eest saavad meelt lahutada, siis proua Liivametsale ma küll ei mõtle. Mida saakski veel laps tänapäeval 20 sendi eest teha – pakkuge välja, targad inimesed?

Sellest kohast kirjutises, kus ajakirjanik arvab end tunnetavat minu lootusetust (?) ja mõistab mingit minu mängu, mida tema alateadvus talle maalib, ei saa mina provintslasena üldse aru.

Tunnen end Narvas normaalselt. Meie raamatukogus töötavad targad, energilised ja vaimukad inimesed. Maja ise on perspektiivne – meil on, kuhu kasvada ja mida remontida: lugemissaal juba sai sel suvel kaasaegse näo ja 20 lisakohta.

Ma ei mängi, ma teen tööd. Ma ei aja siin mingit mõistatuslikku eesti asja (nagu mõni arvab, sest *sic transit gloria mundi*) – olen Eesti venekeelse raamatukogu eestlasest direktor. Ja selle kirjatükiga lõpetan oma arvamustevahetuse tulinhangelise eesti patrioodi M. Liivametsaga RK lehekülgedel.

Ingrid Erilaid
Narva Keskraamatukogu direktor

P.S. Pr. M. Liivamesta artiklit lugedes tuli mulle ka üks teos meelde – nimelt L. Tolstoi "Elav laip" – ärge nähkegi vaeva tema sisu meeldetuletamisega, süvenege vaid pealkirja süngusesse!

TÄNUAVALDUS

"Raamatukogule" väarika võimuluse eest Eesti raamatukoguüldsusele teada anda, et mina, Laine Peep, ei olnud "Sõnumilehes" avaldatud Ivi Eenmaaga seotud teksti näinud ega selle autoritega kohtunud. Telefonitsi tehtud ettepanekule vastasin kategoorilise eiega. Sellele tõsiasjale osutavad karmi kujundlikkusega minust avaldatud vanad noorpõlvefotod Ivi Eenmaa kaunite kaasaegsete kujutuste kõrval.

Emotsionaalne mälu ja elukogemused sunnivad vältima igasugust kõrvutamist, võrdlemist või vastandamist Ivi Eenmaaga. Asjakohane oleks teada, kus veetis aega ja millega tegeles praegune parlamendisaadik need aastad, mis jäid Tartu Ülikoolis õpingute katkestamise ning Venemaalt diplomeeritud bibliotekaarina Tallinnasse saabumise vahepeale. See selgitaks hiljem toimunut.

Ühteaegu ütlen, et Piret Lotman on rajanud oma ülistussõnad Ivi Eenmaa rollist Eesti rahvusliku raamatukoguasjanduse ning nn.

Eesti Rahvusraamatukogu rajamisel vassingutele. Ilmselt ei väärinud minu aastail 1988–1990 avaldatud vastavasisulised kirjutised tähelepanu või vajusid mäluauku.

Siinkohal tsiteerin teisi, natuke hilisemaid autoreid:

"Üheks räigemaks kultuuristruktuuride jätkuva lammutamise näiteks oli see, kuidas põlistati järjekordne nõukogulik ettevõtmine – ENSV Riiklikule Raamatukogule rahvusraamatukogu staatuse andmine (teatavasti oli Eesti Vabariigis kuni 1940. aastani rahvusraamatukogu staatuse saatus 1909. aastal Tartus asutatud Eesti Rahva Muuseumi Arhiivraamatukogul)." Andres Jaeger, Tartu Ülikooli arvutuskeskuse teadur "Tallinna vaimust ja ülikoolist", Postimees 20. aug. 1994. Või Rutt Hindrikus artiklis "Häda võidetuile", Hommikuleht 18. märts 1994. "On aga vaimustav ja hämmastav, kuidas meie ärilisel ajal võib raamatukogu probleemide ümber põimuda nii palju erimeelsusi, kirgi ja ilukõnet. Ka selget sinisilmsust ja demagoogiat. Hoopis ettevaatlikumalt on juttu nõukogudeaegse järjepidevust säilitamisest... Me kõik oleme kaotajad."

Pean väarituks ja valeks Piret Lotmani väidet nagu rajanuks Ivi Eenmaaga sama astme juhid nõukogudeaegses raamatukogunduses oma karjääri püüdlile võimuorganite kuuletumisele. Sellega solvatakse tervet põlvkonda bibliotekaare. Isiklikult võtsin seda südamesse ja sain haiget ka järgmisest tekstiosast: "Laine Peep juhatas aastaid (tõsi küll, mitte kõige kuulsusrikkamaid) sajanditevanuste traditsioonidega raamatukogu, kuni oli sunnitud oma alluvate usaldamatuse tõttu sellest ametikohast loobuma." Loen neid väiteid laimavaiks ja Tartu Ülikooli Raamatukogu mainet kahjustavaiks.

Vae victis! Kuid igäuhe mälu ei ole manipuleeritav. Ajupesule, isikukultusele, enesereklaamile ning edevusele rajatud ajalik kuulsus ei paku pikka ja püsivat rahuldust.

Aitäh avaldamise eest!
Laine Peep

* * *

Kultuuriministri käskkirjaga nr. 203, 23.12.1999. a. **moodustati** Kultuuriministeeriumi juurde nõuandva organina **Raamatukogude, Muuseumide ja Arhiivide Kultuuriväärtuste Säilitamise Nõukogu**. Kinnitati nõukogu põhimäärus ja koosseis: Endel Valk-Falk (EAR), Krista Aru (EKMAR), Helje Vernomasing (Kunstimuuseum), Tiina Pikamäe (Muinsuskaitseinspeksioon), Mari Siiner (RR), Tannar Ruuben (Ennistuskoda KANUT), Ülle Reimets ja Meeli Veskus (Kultuuriministeerium), Ruth Tiidor (Rahvusarhiiv), Kurmo Konsa ja Reet Sonn (TÜ).

19.01.2000. a. toimus nõukogu esimene istungjärg. Nõukogu **esimeheks** valiti **Mari Siiner**, aseesimeheks Kurmo Konsa ja sekretäriks Meeli Veskus. Võeti vastu nõukogu kodukord ja aastaplaan. Aastaplaanis ette nähtud ülesannete lahendamiseks moodustati **kolm töögruppi**:

1. Kultuuriväärtuste säilitamise strateegia (tegevuskava) Eestis (juhatab Mari Siiner).

2. Koolitus- ja atesteerimissüsteemi väljatöötamine Eestis (juhatab Tannar Ruuben).

3. Eestikeelse säilitus- ja konserveerimisalase terminoloogia väljatöötamine (juhatab Kurmo Konsa).

Mari Siiner

* * *

Läti Rahvusraamatukogu ja Läti Raamatukoguhoidjate Ühing korraldavad oma raamatuaasta puhul 8.–11. novembrini 2000 Riias **rahvusvahelise konverentsi "Läti raamat ja raamatukogud 1525–2000"**.

Info ERÜ büroost tel. 450 929
e-post: ela@nlib.ee

MISSION OLLA ÕPETAJA

Aastad on järgnenud üksteisele, ajad on vaheldunud, on toimunud suuri muutusi, vapustusigi, tehtud ka keerdkäike. Kuidas aga on lood inimesega, **kes on sündinud 85 aastat tagasi** – s. o. 11. jaanuaril 1915? Ametid ja tegevused on teisenenud, kuid **KAJA NOODLA kui avara mõistuse ja südamega inimese missioon olla Õpetaja ei ole muutunud. Ta on alati õpetanud. Ta on sündinud Õpetaja!**

Kaja Noodla õppis Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonnas (1933–1941) ajalugu ja klassikalist filoloogiat, eriaineiks Eesti ja üldine ajalugu, ladina ja kreeka keel. Bibliograafia ja raamatukogunduse kursuse läbis ta ülikooli raamatukogu juhataja Friedrich Puksoo käe all, sooritades alamastme eksami 1941. aastal. Bibliograafi kutsetunnistuse sai ta Tartu Riiklikust Ülikoolist 1946. aastal.

Kaja Noodlat teavad ja tunnevad paljud inimesed. Temast on rääkinud ja kirjutanud kolleegid ja õpilased. Toredasti kommenteerides loetleb Hans Jürman sünnipäevalapse ameteid ja omadusi:

raamatukoguhoidja, bibliograaf, ajaloolane, toimetaja, pedagoog, entsüklopedist, klassikaline filoloog-latinist, tore kolleeg ja väärt inimene. H. Jürmani meelest peaks K. Noodla pälvima kogu Eesti raamatukogurahva austuse, hoolimata sellest, kas temaga on koos töötatud või kokku puutunud. /1/ Nii arvab ka Kalju Tammaru, kes üliõpilasena ei ole auditooriumis lektor Kaja kunagi kuulanud.

Kaja Noodla tegemiste tunnistajaks on konkreetsed asjad: näiteks õppejõutöö, kus tuli ette valmistada loengute konspekte, juhendada kursuse- ja diplomitöid. Paljust aga, mis on nõudnud aega ja energiat, ei olegi enam reaalset tunnustajat. Osutan siinkohal mõtleja, kavandaja, algataja, nõuandja, selgitaja, muretseja, suunaja ja kasvataja rollile.

Olulisim, milles põimuvad nimetatud ja nimetamata tahud, on kindlasti õpetamine, õpetajaks olemine.

Oma ülikooli õppejõuks saamisest on ta ise mõnusalalt kirjutanud. /2/ Otsus rajanes põhimõttel – kui

on vaja, siis tuleb teha! Keegi peab ju ära tegema! Tema õpetamistegvus algas 1946. a. üldkursusega, 1947. a. esines juba üldise välismaa bibliograafia loengutega. Ka on ta lugenud raamatukogunduse, raamatu- ja bibliograafia ajaloo kursust. Oma erialakäsitlustes arvestas ta tegelikke vajadusi, mitmest tööst kasvasid välja väärt bibliograafiad – "Tartu Ülikooli arstiteaduskonnas kaitstud väitekirjad 1892–1917" (koost. V. Leek, 1965), "Õpetatud Eesti Seltsi perioodiliste ja jätkväljaannete koondregistrid" (koost. H. Vares, 1977) ja "Tartu Ülikooli perioodikaväljaanded 1802–1940" (koost. L. Trikkant, 1983).

Kaja Noodla on õppejõuna kujundanud mitu põlvkonda raamatukoguhoidjaid – statsionaarselt ja kaugõppes ning individuaalkavade järgi õppinud üliõpilastest rajanud peaaegu oma koolkonna. /3/ Kokkuvõtvalt on ta nentinud: "Tagasivaates oli üliõpilaste õpetamine kõigile raskustele vaatamata ikkagi huvitav. Kordagi ei tulnud tüdimust. Toredate noortega töötades õppisin ja arenesin ise rohkem, kui algaja õppejõuna neile suutsin ja oskasin edasi anda." /3/

*Kaja Noodla õpilaste keskel vilistlaspäeval Tartus 25. sept. 1997, (vasakult): Arda-Maria Kirsal, Ellen Aare (Aun), Virve Kaints, Ingrid Loosme, Õpetaja, Eela Pajupuu (Köster), Laine Pärloja (Svirgsden), Eva Aaver (Loosme), Elli Lipstok (Siiva).
Foto: Aldo Luud*

Ei tohi aga unustada, et õppejõu (ajuti ka kuraatori) ameti kõrval töötas ta ka ülikooli raamatukogus Toomemäel. Raamatukogunduse õpetamine Tartu Ülikooli Raamatukogus ei alanud juhuslikult. Raamatukogu- ja bibliograafiateaduste andmist **igale kõrgharidust taotlevale inimesele** peeti vajalikuks juba Puksoo aegadest (1927). See nõue tingis erialainimeste koolitamise ülikoolis ja pideva enesetäiendamise ülikooli raamatukogus. Täpselt sama tugevat vundamenti vajab ka infoajastu raamatukogu töötaja.

Kaja Noodla oli üks omaaegse Tartu bibliograafiaseminari töö ja ülikooli raamatukogu eriala- ja ajaloo päevade ning erikursuste (näiteks kataloogide kasutamise harjutused, gooti kiri, raamatukultuurialased loengud) algatajatest. Ta kutsus ja julgustas noori osalema raamatukogu ajalooalases uurimistöös, sest pidas loomulikuks töötajate pidevat silmaringi avardamist. Energiliselt alustas ta kõigi erialade üliõpilastele raamatukogu- ehk bibliograafiaõppuste korraldamise ja läbiviimisega 1960-ndatel aastatel.

Õpetamine ja kasvatamine toimus aga märkamatu. Näiteks, üht seminari protokollituli algajal kirjutada kolm korda, enne kui see "küpsiks" tunnistati, oma uurimistööd tuli osata kaitsta ja keelt oskamata tuli koostada vastus saksa-keelsele päringule – väljapääsu leidmine oli/on su enda mure. Need ei olnud käsud-keelud, igaüks meist pidi ise tegema korrektiivid ja järeldused.

Õpetajalgi on oma autoriteedid, kellest eeskuju võttis ja kellele toetus: Friedrich Puksoo, Hans Kruus, Peeter Tarvel, August Palm. Omaaegses Tartu üliõpilaselus köitis ta mõtteid ja meeli üliõpilasorganisatsioon "Veljesto", kuhu olid koondunud näiteks Bernard Kangro, Karl Ristikivi, August Annist, Vaime Kabur. "Veljestosse" kuulub Kaja Noodla praegugi.

Varasematest sünnipäevakirjutistest ja meenutusridadest väljapõlvunud väljendid iseloomustavad hästi tema töö- ja tegevusstiili, ka elustiili: erudeeritus ja vaimu-

erksus; süvenemine probleemi- desse, mõistetes; kahtlemine ja kontrollimine; järeldesteni jõudmine põhjaliku uurimise teel ja ajaloolise meetodi rakendamisel; täpsus (ka terminites) ja kontsentreeritud tähelepanelikkus; süsteemsus; praktika nägemine ka teoreetiku pilguga (vahel vastupidigi); üks parimatest oma ala tundjaist; selge ja asjatundlik sulg; arukas nõudlikkus (ta enda väljendusena "vanamoeliselt nõudlik"); tasakaalukus ja heatahtlikkus, delikaatsus, daamilikkus, nooruslikkus, sportlikkus.

Kaja Noodla on Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu liige (1988), auliige (1989) ja teenetepreemia laureaat (1994). Ta kuulub Õpetatud Eesti Seltsi liikmeskonda. Oma uurimistöoga on ta pälvinud Friedrich Puksoo auhinna (1990) ja kogu mitmekülgse tegevuse eest Eesti Kultuurkapitali elutöötoetuse (1996).

Kaja Noodla on pidanud sidet õpilaste, kolleegide ja oma õpetajatega väga tähtsaks. Temalt pärineski mõte Tartu Ülikoolis raamatukogundust ja bibliograafiat õppinute vilistlaspäevadest, mis 1997. a. Tartus teoks said. Ta on tähelepanuga suhtunud ka kursuste kokkutulekutesse, neist osa võtnud või humoorikaid tervitusi saatnud.

Kõik ei ole olnud kerge ja selge, kuid kiindumus õpitusse, raamatusse, raamatukogusse, lugejasse, õpilastesse, kolleegidesse on andnud südikust täita missiooni olla Õpetaja.

Palju õnne ja tänu tegijale, kes jaksab muretseda rohkem, kui vaid oma töö jaoks tarvis!

*Kolleegide ja õpilaste nimel
Maare Kümmik*

VIITED

1. H. Jürman. Kes on Kaja Noodla? // Raamatukogu (1990) 1, 55-56 : ill.
2. K. Noodla. Kuidas minust sai bibliograafia õppejõud // Meie õppisime raamatukogundust Tartu Ülikoolis. Tartu, 1998, 69-72 : portr.
3. Kaja Noodla ja Elsa Kudu // Tartu Riiklik Ülikool 25.01.85, 2 : portr.

ENDEL ANNUS 85

ÕNNITLEMINE!

16. veebruaril 2000 tähistati Eesti Akadeemilises Raamatukogus raamatuteadlase, teeneka bibliograafi ja eesti retrospektiivse rahvusbibliograafia alusepanija Endel Annuse juubelit bibliograafia päevaga. Ühistöös ERÜ-ga korraldatud üritusel peeti ettekandeid, anti üle bibliograafiaauhind ning esitleti Endel Annuse vastset raamatut "Eesti kalendrikirjandus 1720–1900".

Endel Annus on sündinud 16. veebruaril 1915 Tartumaal Jõgeva vallas, 1940 lõpetas TÜ filosoofiateaduskonna eesti keele ja kirjanduse alal. Aastail 1945–1948 oli Kirjandusmuuseumi Arhiivraamatukogu juhataja, 1948–1949 EAR-i direktor. 1949. aastast töötas Eesti Rahvusraamatukogus, kus tema initsiatiivil loodi 1968 rahvusbibliograafia osakond. 1975 kaitses ta kandidaadiväitekirja "Eesti kalendrikirjandus 1720–1860". 1978 asus Endel Annus Eesti Akadeemilises Raamatukogus juhtima laiaulatuslikku rahvusbibliograafia programmi. Tema juhendamisel, koostamisel ja toimetamisel ilmusid "Eestis ilmunud saksa-, vene- ja muukeelne perioodika 1675–1940" (1993), "Eestikeelne raamat 1901–1917" I-II (1993), "Eestikeelne raamat 1851–1900" I-II (1995). Augustis 1999 siirdus EAR-i auväärseim töötaja vanaduspuhkusele. Retrospektiivse rahvusbibliograafia koostamise mahukat tööd jätkavad tema poolt välja õpetatud kolleegid.

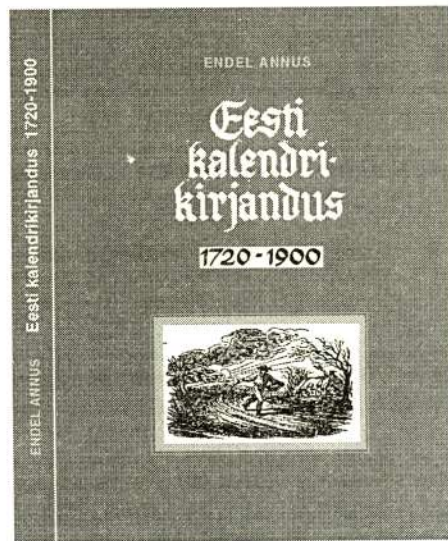
Head tervist, jätkuvat energiat ja erksat vaimu!

*Kolleegid Eesti Akadeemilisest
Raamatukogust*

Eesti kalendrikirjandus 1720-1900 / Endel Annus. - Tallinn : Eesti Akadeemiline Raamatukogu, 1999. - 200 lk.: ill. ISBN 9985-50-278-7

Kalendrid on kaua aega olnud eestlaste oluline lugemisvara – teadmiste allikas, silmaringi avardaja ja kirjaoskuse süvendaja. Raamatus kirjeldatakse eesti kalendrikirjanduse arengut detailsemalt 1860. aastani. Alates rahvusliku liikumise tõusuperioidist kalendrite arv küll mitmekordistus, kuid osatähtsus eestikeelse ajakirjanduse leviku tõttu hakkas vähenema, seetõttu piirduakse tähtsamate sarjade (1861–1900) kirjeldamisega. Ülevaatlikkuse huvides on kalendrikirjanduse ajalugu jaotatud kuueks perioodiks, arvestades ilmunud kalendrite arvu ning nende lisades toimunud ühiskondlik-kultuuriliste ja majanduslike arusaamade avardamist. Tervikliku pildi saamiseks antakse ülevaade ka 17. ja 18. sajandi saksakeelseist kalendrest.

Raamat on müügil EAR-i, RR-i ja Tartu Ülikooli raamatupoes.

* * *

Ella Kõll (Haapsal) sündis ja kasvas Läänemaal. Risti 7-klassilise kooli lõpetamisele järgnesid kooliaastad Tallinnas. Kohe pärast keskkooli lõpetamist, 1955. a. juulist sai temast Risti raamatukogu juhataja. Kuni 1968. aastani oli Ella Kõll oma kodukoha raamatukogu juhataja ja aktiivne kaasalööja kohalikus elus. Töö kõrvalt omandas ta 1967. a. keskkooliõppes raamatukoguhoidja diplomi Viljandi Kultuurikoolist. Järgmisel aastal asus Ella Kõll tööle Tallinna Keskrajooni I Raamatukogu juhatajana. 1968. a. alustas ta õpinguid Tallinna Pedagoogilise Instituudi kaugõppes, diplomi sai 1973. aastal tollaegse Fr. Kreutzwaldi nim. Riikliku Raamatukogu komplekteerimisosakonna vanemraamatukoguhoidjana. Töö tänases Rahvusraamatukogus algas 1971. aastal ja jätkus Rahvusraamatukogust eraldunud Eesti Hoiuraamatukogus surmani. Aastakümneid olid Ella Kõlli hoole all vabariiklik vahetuskogu ja selle kataloog, tema juhendada olid ka keskraamatukogude vahetuskogud. 1976. a. tegutses Ella Kõll depoo vahetuskogu osakonna juhatajana. Selle töö kaudu teadsid ja teavad teda paljud raamatukoguhoidjad üle Eesti. Ella Kõll oli Eesti Hoiuraamatukogule alusepanijaid.

Kolleegid mäletavad Ellat alati abivalmis, sooja südamega inimesena. Mitte kõigile meist pole antud annet kuulata teisi, neist aru saada ja ka oma soojal moel mõjutada. Tasa ja targu, rahulikult ja teisi säästvalt lahendas ta kõik mured ja teetas abivajajaid. Lisaks oma igapäevatööle, mille eest teda korduvalt kiideti, oli ta ka ühiskondlikult tegev. Olgu see siis kodukohas või hiljem Rahvusraamatukogus. Iseenesestmõistetavalt astus ta ka taasasutatud Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu liikmeks.

* * *

Vigade parandus

Vaime Kaburi "Mälestustes" on toimetaja tähelepanematuse tõttu kahetsusväärselt kirjas, et 1950. aastal toimunud kurikuulus pleenum oli VII, tegelikult ikka VIII. Leetbergi eesnimi oli eestipärane Kaarel.

ELLA KÕLL

10. märts 1936 – 26. november 1999

MÄLESTAME

Ella Kõlli eluring sai täis liiga vara, kuid Elul on omad seadused. Tema viimane puhkepaik on armastatud Läänemaal, Kullamaa kalmistu määndide all.

Kolleegid Eesti Hoiuraamatukogust

RAAMATUKOGU

AASTASISUKORD 1999

Koostanud Margit Stamm

Aarma, Liivi ; Randma, Maia. [Raamatuteaduse konverents "Kirjaliku kommunikatsiooni probleemid" Tallinna Pedagoogikaülikoolis, millega tähistati professor Mare Loti 65. sünnipäeva : sõnum]. Nr. 3, lk. 40.

Ainz, Anne. Oskar Kallase päev - XVII Eesti raamatuteaduse konverents Eesti Kirjandusmuuseumis 24. 10. 1998. Nr. 1, lk. 40-41.

Allik, Jaak ; Tulviste, Peeter ; Runnel, Hando. Armas eesti rahvas maal ja linnas, kodumaal ja võõrsil! Nr. 4, lk. 29-30.

[**Ameerika** Infokeskus kolis uutesse ruumidesse : sõnum]. Nr. 5, lk. 43.

Andla, Saima. Kilde Pärnust : [keskraamatukogust]. Nr. 5, lk. 7-9. Kokkuvõte inglise keeles.

Avatud Eesti Fond jagas stipendiume : [konkurss "Raamatukogud kohaliku elu keskustena" : sõnum]. Nr. 3, lk. 41.

Bulavas, Vladas. Rahvusraamatukogud teel tulevikku / inglise keelest tõlkinud Mall Saul. Nr. 4, lk. 7-8. Kokkuvõte inglise keeles.

Bärg, Sirje. Maaraamatukogude seminarlaager [Viitnal]. Nr. 4, lk. 33-34.

Dubjeva, Ljudmila. Humanitaarraamatukogu - 100. Nr. 2, lk. 14-15. Kokkuvõte inglise keeles.

Dubjeva, Ljudmila. TÜRI kataloogid 19. sajandil ja 20. sajandi algul. Nr. 3, lk. 12-17. Kokkuvõte inglise keeles.

Düüna, Liisa. Rakvere uuest raamatukogust. Nr. 5, lk. 5-6. Kokkuvõte inglise keeles.

[**EARis** tähistati Paul Luhtaina juubelit näitusega "Kiri ja raamat" : sõnum]. Nr. 3, lk. 43.

Eesti eriala- ja teadusraamatukogud 1998. aastal : [statistilised tabelid]. Nr. 5, lk. 27.

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing. Aastakoosolek 18. veebruaril 1999. aastal. Nr. 2, lk. 34-36.

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing. [ERÜ uus ja vana juhatus pidasid oma ühise koosoleku 1. märtsil : sõnum]. Nr. 2, lk. 36.

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing. [Rahvaraamatukogude komplekteerimisest : sõnum]. Nr. 2, lk. 36-37.

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing : [rahvaraamatukogude töörühma tegevusest ning ühingus toimuvast]. Nr. 5, lk. 37-38.

Eesti rahva-, eriala- ja teadus- ning kooliraamatukogud 1997. aastal : [statistilised tabelid]. Nr. 2, lk. 16-19.

Eesti rahva-, eriala- ja teadusraamatukogud 1998. aastal : [statistilised tabelid]. Nr. 5, lk. 21-22, 27.

Eesti rahvaraamatukogud 1998. aastal : [statistiline tabel]. Nr. 2, lk. 20.

[**ERÜ** Eks-klubi pidas esimest sünnipäeva : sõnum]. Nr. 3, lk. 38.

[**ERÜ** juhatus koosolek 5. aprillil : sõnum]. Nr. 3, lk. 38.

ERÜ juhatuses : [sõnum]. Nr. 1, lk. 37.

[**ERÜ** teabepäev RRis : sõnum]. Nr. 6, lk. 33-34.

[**ERÜ** töökoosolek : sõnum]. Nr. 1, lk. 37.

Ellermaa, Hele. Hele Ellermaa : [Tartu Maakonna Keskraamatukogu uus direktor : curriculum vitae]. Nr. 3, lk. 41.

Ermel, Malle. Õnnitleme : **Lea Trikkant** - 70. Nr. 3, lk. 43.

Euroopa rahvusraamatukogude kodulehekülj : tulevikuülesannete seletus. Nr. 3, lk. 44.

[**Friedrich Puksoo** päeva teaduskonverents : sõnum]. Nr. 2, lk. 39.

Gergeležiū, Aurika. [Balti- ja Põhjamaade muusikaraamatukogude konverents]. Nr. 4, lk. 41.

Hansen, Merle. Harju Maakonnaraamatukogu muusikatuba. Nr. 1, lk. 9.

Holm, Kaie. Tallinna Keskraamatukogu 1999. aastal. Nr. 2, lk. 5-6. Kokkuvõte inglise keeles.

Hopf, Gerhard. Saksa raamatukogud pärast Teist maailmasõda / saksa keelest tõlkinud Virve Seiler. Nr. 5, lk. 17-20.

Häkli, Esko. Rahvusraamatukogud teel tulevikku : Helsingi Ülikooli Raamatukogu - Soome rahvusraamatukogu / soome keelest tõlkinud Maire Liivamets. Nr. 4, lk. 9-10. Kokkuvõte inglise keeles.

Jahilo, Linda. Uus Brockhausi entsüklopeedia O. Lutsu nim. Tartu Linna Keskraamatukogus. Nr. 5, lk. 42.

Järs, Jüri. [ERÜ] Rahvaraamatukogude automatiseerimise toimkonnas. Nr. 1, lk. 37.

Järs, Jüri. Tehnikaülikooli raamatukogu muutuvast ajast. Nr. 6, lk. 5-8. Kokkuvõte inglise keeles.

Järvelaid, Heljo. [ERÜ] Maaraamatukogude sektsiooni koosolek : [sõnum]. Nr. 3, lk. 38.

Jürman, Hans. Info, informatsioon, teave : [terminoloogiast]. Nr. 6, lk. 40.

Jürman, Hans. Ludmilla Rass - 80. Nr. 4, lk. 45.

Kabur, Vaime. "Vainulilled" ja "Emajõe ööbik" : mälestusi : [85 sünnipäeva puhul]. Nr. 6, lk. 42-44.

Kalentsits, Maria. Eesti Mereinstituudi raamatukogu. Nr. 1, lk. 11-12. Kokkuvõte inglise keeles.

Kask, Linda. Kümme aastat ERÜ aastaraamatut. Nr. 4, lk. 30-31.

Kelomees, Raivo. Raamaturiilite vahel peavad olema arvutid / [intervjuueerinud] Maire Liivamets. Nr. 5, lk. 28-30. Kokkuvõte inglise keeles.

Kikas, Konrad. Teadusraamatukogude komplekteerimise rahastamispõhimõtted. Nr. 6, lk. 11-15. Kokkuvõte inglise keeles.

Kivi, Signe. Kõik algab inimesest : [intervjuu kultuuriministriga / intervjuueerinud] Maire Liivamets. Nr. 3, lk. 4-5. Kokkuvõte inglise keeles.

Koolitustoimkonnas : [ERÜs : sõnum]. Nr. 1, lk. 38.

Kruus, Oskar. August Annisti haruldased raamatud. Nr. 5, lk. 32. Kokkuvõte inglise keeles.

Kruus, Oskar. Trükkimata näidenditest. Nr. 1, lk. 32.

Kuljus, Inga. ATP tarkvara korraldas II kliendipäevad. Nr. 5, lk. 44.

Kull, Malle. 140 aastat avalikku raamatukogu Paides. Nr. 2, lk. 7-8. Kokkuvõte inglise keeles.

Kuuspere, Viivi ; Tibar, Aiki. TTÜ Raamatukogu lugejaküsitlus 1999. Nr. 6, lk. 16-18. Kokkuvõte inglise keeles.

Köpp, Mall. [Vastse-Kuuste Raamatukogu uued ruumid : sõnum]. Nr. 1, lk. 45.

Kümnik, Maare. Kõik on vanaviisi..., aga ometi uut moodi. Nr. 4, lk. 27-28.

Rets. rmt.: Eesti Rahvusraamatukogu 80 : artiklite kogumik. Tallinn, 1998.

Lang, Brian. Rahvusraamatukogud teel tulevikku / inglise keelest tõlkinud Mall Saul. Nr. 4, lk. 4-5. Kokkuvõte inglise keeles.

Leinuste, Ine ; Märtnmaa, Küllike ; Pihlakas, Maie ; Vörk, Marje. Kaugkoolitusprojekt DEDICATE. Nr. 6, lk. 18-19.

Lepik, Ester. [Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu Eksklubi liikmete jõulupidu EARis : sõnum]. Nr. 1, lk. 38.

Liiv, Toomas. Kultuuriaasta 1999 : Eesti juhtum. Nr. 6, lk. 4.

Liivaku, Uno. Missugune raamat on eestikeelne. Nr. 2, lk. 40.

Liivamets, Maire. Ja juttu jätkus : [kõnekoosolek "Raamatukogu erakondade kultuuripoliitikas"]. Nr. 2, lk. 37-38.

Liivamets, Maire. Kestmine vaimu läbi. Nr. 4, lk. 19-20. Kokkuvõte inglise keeles.

Rets. rmt.: Runnel, Hando. Jooksu pealt suudeldud. Tartu, 1998.

Liivamets, Maire. Meie suursündmus : [Eesti Rahvusraamatukogu 80. aastapäevale pühendatud teaduskonverents]. Nr. 1, lk. 39-40.

Liivamets, Maire. "Rändaja" on bibliograafias. Nr. 5, lk. 43.

Rets. rmt.: Juhan Liiv (1864-1913) : bibliograafia. Tallinn, 1999.

Liivamets, Maire. Ülestähendusi Narva teekonnalt : [seminar vähemusrahvuste teenindamisest raamatukogudes]. Nr. 1, lk. 42-43.

Lippus, Urve. Raamatukogudeta muusikateadust ei tee : [intervjuu Eesti Muusikaakadeemia professoriga / üles kirjutatud] Maire Liivamets. Nr. 1, lk. 27-28. Kokkuvõte inglise keeles.

Lotman, Piret. Mäluhäired : [vastukaja Laine Peebu 16. sept. "Sõnumilehe" artiklis "Raamatukoguleedid kisuvad tülil" esitatud väidetele Ivi Eenmaa kohta]. Nr. 5, lk. 41.

Luhari, Bärbel ; Sõrmus, Ester. ERÜ kooliraamatukogude suveseminar Põlvas. Nr. 4, lk. 32-33.

Lusmägi, Sirje. Seminaril Helsingis : [ERÜ vanaraamatu toimkonna külaskäigust Helsingi Ülikooli raamatukokku]. Nr. 5, lk. 39.

Mauer, Mare ; Saarepera, Merike. RRI teatri- ja filmiinfo sektor - 25. Nr. 3, lk. 7-8. Kokkuvõte inglise keeles.

Medijainen, Eero. Vilmsiaana. Nr. 1, lk. 29-31. Kokkuvõte inglise keeles.

Rets. rmt.: Vilms, Jüri. Kahe ilma vahel. Tartu, 1998. Jüri Vilms mälestustes. Tartu, 1998.

Metsar, Silvi. ISSN Brüsselis. Nr. 1, lk. 43-44.

Migon, Krzysztof. Raamatuajaloo käsitluse aspekte tänapäeval / saksa keelest tõlkinud Evi Rannap. Nr. 1, lk. 16-19.

Mikson, Margit. [Soome RVLi päevadest Tampere : sõnum]. Nr. 4, lk. 35.

Mälestame : Aino Ellandi : 1.02.1931 - 8.11.1999. Nr. 6, lk. 44.

Mälestame : Magda Rannu : 30.07.1927 - 30.10.1999. Nr. 6, lk. 44. Allkiri: Türi Raamatukogu.

Nestor, Anu. [RRI] Euroopa Liidu infokeskus. Nr. 3, lk. 9-10.

Nikkel, Reet. Eesti Muusikaakadeemia Raamatukogu rõõmudest. Nr. 1, lk. 8. Kokkuvõte inglise keeles.

Nuut, Anu. Raamatukogu finantseerimine, juhtimine ja teenuste kvaliteedi planeerimine : [seminarist RRis]. Nr. 4, lk. 37-38.

Nuut, Anu. Raamatukogutöö hindamine : kriteeriumid, tegevuse planeerimine, tulemusnäitajate võrdlev analüüs. Nr. 4, lk. 14-17. Kokkuvõte inglise keeles.

Nuut, Anu. Suveseminar Ojaäärsel : ["Teaduslikud kesk-raamatukogud arenevas infoühiskonnas"]. Nr. 4, lk. 39-40.

Nuut, Anu. Uued suunad infoteaduses. Nr. 2, lk. 11-14. [Näitus "Eesti raamatukogude uued kodud 1993-1998" : sõnum]. Nr. 1, lk. 38.

Olevsoo, Reet. Komplekteerijad koos : [keskraamatukogude komplekteerimisosakondade juhatajad : sõnum]. Nr. 3, lk. 39.

Olonen, Riin. Innovative Users Group'i 1999. aasta konverentsist. Nr. 4, lk. 35-36.

Olszak, Leida. Mäng looduse ja hea nõidusega : [Edgar Valteri 70. sünnipäevale pühendatud õpilaste teaduskonverents RRis]. Nr. 3, lk. 43.

Paas, Marita. Eesti vanadel postkaartidel : [näitus EARis]. Nr. 2, lk. 27-28. Kokkuvõte inglise keeles.

Paul Nauta : [mälestuseks]. Nr. 1, lk. 46.

Peep, Laine. Mitte ainult Milvi Tedremaale : [vastukaja Milvi Tedremaa artiklile "Verba volant, scripta manent" ajakirjas "Raamatukogu" nr. 3]. Nr. 4, lk. 44.

Pärt, Signe. EARi ProCite andmebaasid. Nr. 3, lk. 18-19.

Raamatukogunduse uudiskirjandus 1-6 / koost. Ene Sakkai. Nr. 1-6, lk. 23-26.

Raamatukogupäevad : ["Raamatukogu ja raamatukoguhoidja kiiresti muutuv asjas"]. Nr. 5, lk. 38. Allkiri: ERÜ büroo.

[Rahvusraamatukogus avati näitus "Vanu kaarte Liivimaalt" : sõnum]. Nr. 2, lk. 20.

[Rahvusraamatukogus esitleti Andreas Oplatka raamatut Lennart Merist "Elu Eestile. Kahekõne presidendiga" : sõnum]. Nr. 2, lk. 41.

Randma, Maia. [Leedu Martyno Mažvydo nimelise Rahvusraamatukogu kogumikust "Biblioteekininkyste '97"]. Nr. 1, lk. 44-45.

Rannap, Evi ; Talvi, Krista. Raamatukoguhoidja ja infotöötaja kutse-eesitaja : [seminarist]. Nr. 6, lk. 36-37.

Rebane, Hilve. Hispaania vaim ja selle rahvusvaheline vaimsus. Nr. 5, lk. 33-34. Kokkuvõte inglise keeles.

Rets. rmt.: Talvet, Jüri. Hispaania vaim. Tartu, 1995.

Rebane, Hilve. Südametarkus. Elutarkus. Raamatutarkus. Nr. 3, lk. 35-36. Kokkuvõte inglise keeles.

Rets. rmt.: Kaalep, Ain. Kolm Lydiat. Tartu, 1998.

Riet, Ene. [IFLA 65. aastakonverentsist "Raamatukogu - värv vaimuväärtuste maailma" Tais]. Nr. 4, lk. 44.

Riet, Ene. Kohtuge lastega : [seminar ja raamatunäitus RRis]. Nr. 3, lk. 42.

Riet, Ene. Laiuse Raamatukogu - 150. Nr. 5, lk. 42.

Riet, Ene. LiLaEst 99 : [Leedu, Läti ja Eesti rahvusraamatukoguhoidjate konverentsist]. Nr. 4, lk. 35-36.

Riet, Ene. Raamatu tee raamatukokku : [seminar RRis]. Nr. 5, lk. 38-39.

Riet, Ene. Raamatukogupäevad on möödas. Nr. 6, lk. 32-33.

Riet, Ene. Rahvaraamatukogude 19. seminarilaager. Nr. 4, lk. 40-41.

Riet, Ene. Võrumaa Keskraamatukogu - 90. Nr. 6, lk. 40-41.

Riisalu, Katre. Muusikabibliograafiade koostamisest Eestis. Nr. 1, lk. 4-7. Kokkuvõte inglise keeles.

Roomets, Silvi. Statistiline analüüs aegridade meetodil. Nr. 3, lk. 29-30.

Runnel, Hando. Eesti Raamatu Aasta logo kasutamise kord. Nr. 5, lk. 37.

Runnel, Hando. Raamat säilitab inimkonna paremad saavutused : [intervjuu Eesti Raamatu Aasta Peakomitee aseesimehega / intervjuueerinud] Maire Liivamets. Nr. 6, lk. 20-22. Kokkuvõte inglise keeles.

Ruutsoo, Rein. Vaimu- ja tarkusefilosoof Keyserling. Nr. 6, lk. 27-29. Kokkuvõte inglise keeles.

Rets. rmt.: Keyserling, Hermann von. Loov tunnetus. Tartu, 1998.

Räim, Heino. Eesti Kirjandusmuuseumi Arhiivraamatukogu tähtpäevad. Nr. 3, lk. 5-6. Kokkuvõte inglise keeles.

Raamatukogu koondsisukord 1999 (algus lk. 19).

Saava, Jutta. Rahvusraamatukogu kunstisaal. Nr. 5, lk. 12-14. Kokkuvõte inglise keeles.

Samp, Anne. [Raamatukogunduse ja bibliograafia ning infoteaduste eriala vilistlaste kokkutulek : sõnum]. Nr. 6, lk. 41.

Saul, Mall ; Priimets, Heli. Rahvaraamatukogude tegevusest 1995.-1998. aastal. Nr. 3, lk. 20-22, 27-29.

Schasmin, Endla. Endla Schasmin : [Valga Keskraamatukogu uus direktor : curriculum vitae]. Nr. 5, lk. 44.

Sepp, Ilme. Autoriõigus ja raamatukogud : [CECUPi seminar RRis]. Nr. 3, lk. 39-40.

Sepp, Ilme. Hüva nõu on kallid : [Lääne Maakonna Keskraamatukogu nõukogust]. Nr. 2, lk. 9.

Sepper, Vaiko. Ameerika Infokeskus. Nr. 1, lk. 13-14.

Sepper, Vaiko. [ERÜ erialaraamatukogude sektsiooni loomisest : sõnum]. Nr. 6, lk. 35.

Sigurdsson, Einar. Rahvusraamatukogud teel tulevikku / inglise keelest tõlkinud Mall Saul. Nr. 4, lk. 6. Kokkuvõte inglise keeles.

Smuškina, Ilona. Miks me osaleme innovaatikamessil : [TÜR]. Nr. 3, lk. 11-12.

Soone, Triin. Enne Nuustakule, siis Pariisi : [suhtekorraldusest]. Nr. 2, lk. 32-33.

Soone, Triin. Kriisijuhtimine. Nr. 5, lk. 35.

Soone, Triin. Kui meist huvitub ajakirjanik. Nr. 4, lk. 21-22.

Soone, Triin. Suhted ajakirjandusega. Nr. 3, lk. 36-37.

Soone, Triin. Suhtekorraldus: jah või ei? Nr. 1, lk. 33-34.

Soone, Triin. Turundussuhtlus. Nr. 6, lk. 30-31.

Sõrmus, Ester ; Luhari, Bärbel. [Kooliraamatukoguhoidjate teabepäev : sõnum]. Nr. 6, lk. 35.

Zaitsev, Vladimir. Rahvusraamatukogud teel tulevikku / vene keelest tõlkinud Ene Riet. Nr. 4, lk. 11-12. Kokkuvõte inglise keeles.

Taanlaste muljeid Eesti raamatukogudest. Nr. 2, lk. 10.

Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu ajaloost : [fakte]. Nr. 6, lk. 9-10.

[**Tallinna** Tehnikaülikooli Raamatukogu valis uueks direktoriks Jüri Järsi : sõnum]. Nr. 1, lk. 45.

Talvi, Krista. Eesti Raamatu Aasta 2000. Nr. 5, lk. 36.

Talvi, Krista. Eesti Raamatu Aasta 2000 : [ülevaade üritustest]. Nr. 6, lk. 31-32.

Talvi, Krista. ERÜ suvistest tegemistest. Nr. 4, lk. 32.

Talvi, Krista. [Leedu Raamatukoguhoidjate Ühingu aruande-valimiskoosolekust : sõnum]. Nr. 1, lk. 38.

Talvi, Krista. Raamatukoguhoidja elukutsest. Nr. 5, lk. 4-5.

Talvi, Krista ; Niklus, Katrin. [Läti Raamatukoguhoidjate Ühingu kongress : sõnum]. Nr. 2, lk. 38.

Talvi, Krista ; Tammissaar, Õie. [Läänemere regiooni raamatukoguühingute II nõupidamine "Raamatukoguühingute ühendamine ; teadus- ja rahvaraamatukogude kogude ühendamine" Visbys]. Nr. 4, lk. 34-35.

Tammaru, Kalju. Friedrich Puksoo auhind määratud. Nr. 2, lk. 39.

Tarik, Elle. Kümme aastat väliseesti kirjandust O. Lutsu nim. Tartu Linna Keskraamatukogus. Nr. 1, lk. 14-15.

Tarik, Elle. Uhke ja hää on palju teada : [intervjuu Tartu Linna Keskraamatukogu raamatukoguhoidjaga / üles kirjutatud] Maire Liivamets. Nr. 2, lk. 25-26. Kokkuvõte inglise keeles.

Tartu Ülikooli Raamatukogul on uus direktor : [Toomas Liivamägi : sõnum]. Nr. 4, lk. 45.

Tedremaa, Milvi. Eesti Meditsiiniraamatukogu - 55. Nr. 5, lk. 15-17. Kokkuvõte inglise keeles.

Tedremaa, Milvi. Verba volant, scripta manent. Nr. 2, lk. 33-34.

Rets. rmt.: Meie õppisime raamatukogundust Tartu Ülikoolis / koost. Maare Kümnik, Kaja Noodla. Tartu, 1998.

Tosso, Tiiu. Sealpool klassikat ja moderni. Nr. 2, lk. 30-31. Kokkuvõte inglise keeles.

Rets. rmt.: Tobias, Rudolf. In puncto musicorum. Tartu, 1995.

Tõhk, Tiiu. Saaremaa Keskraamatukogu muusikatoa tööst. Nr. 1, lk. 10.

Tõnnov, Urve. Avalikkussuhted - mis nad on ja mida neilt oodatakse : [seminarist TÜRis]. Nr. 6, lk. 38-39.

Undusk, Maarja. Tarvilik raamat : [Nahakunstnike Liidu näitus RRis]. Nr. 2, lk. 40-41.

[**Uueks** IFLA peasekretäriks Ross Shimmon : sõnum]. Nr. 1, lk. 45.

Vainlo, Salme. Uuenemise teel : [Valga Keskraamatukogust]. Nr. 5, lk. 10-11. Kokkuvõte inglise keeles.

Valm, Tiiu. Kohtumine Tallinnas : [Euroopa Rahvusraamatukogude Direktorite Konverentsi nõupidamisest RRis]. Nr. 5, lk. 40-41.

Valm, Tiiu. Rahvaraamatukogu seadus. Nr. 1, lk. 35-36.

Valm, Tiiu. Rahvusraamatukogud teel tulevikku. Nr. 4, lk. 13. Kokkuvõte inglise keeles.

Valm, Tiiu. Ühiskond ja raamatukogu. Nr. 3, lk. 41.

Veinberg, Anne. [ERÜ juurde moodustatud raamatuvarade kaitse komisjoni töökoosolekust : sõnum]. Nr. 3, lk. 38.

Vellerand, Lilian. Raamatukogu ja teater on kõige demokraatlikumad kohad : [intervjuu teatriloolase ja -kriitikuga / üles kirjutatud] Maire Liivamets. Nr. 3, lk. 31-33. Kokkuvõte inglise keeles.

Ventsel, Aimar. Cracktown - lootusetus ja grotesk : kultusraamatuid. Nr. 5, lk. 31.

Rets. rmt.: Giovinazzo, Buddy. Life is hot in Cracktown.

Ventsel, Aimar. Indiaanlased, nagu me neid ei tunne : kultusraamatuid. Nr. 3, lk. 33-34.

Rets. rmt.: Alexie, Sherman. Reservation blues.

Ventsel, Aimar. Kellavärgiga apelsin : kultusraamatuid. Nr. 1, lk. 20-22.

Rets. rmt.: Burgess, Anthony. A clockwork orange.

Ventsel, Aimar. Kui kassid olid inimesed... : kultusraamatuid. Nr. 4, lk. 18.

Rets. rmt.: Pirincci, Akif. Felidae. Pirincci, Akif. Francis ehk Felidae.

Ventsel, Aimar. X-põlvkond - eskapism ja ignorants : kultusraamatuid. Nr. 2, lk. 28-29.

Rets. rmt.: Coupland, Douglas. Generation X.

Veskimägi, Kaljo. Mälestame : **Helene Mugasto-Johani** : 26.02.1903 - 19.05.1999. Nr. 3, lk. 45.

Veskus, Meeli. Uskudes tulevikku : avaveerg. Nr. 2, lk. 4.

Viljandi Kultuurikolledži raamatukogunduse eriala 1998. a. lõpetajate diplomitööd. Nr. 2, lk. 20.

Õnnitleme : Ellen Sarv : [50. tööaasta : sõnum]. Nr. 3, lk. 43.

Õnnitleme : Helju Kaev - 70. Nr. 5, lk. 44.

Õnnitleme : Linda Masing - 90. Nr. 2, lk. 41.

SUMMARY

The director of Võrumaa Central Library Inga Kuljus in her article "Face to Face with Time" gives a survey of the library, founded in 1909. The first libraries in Võru were founded by schools. At the end of the 19th century the foundation of public libraries was demanded at the meetings of all Estonian national organizations and in the press. This movement was led by Toomas Kõpp, teacher at Võru Elementary Boys' School.

The author introduces the past decades in the history of the library, gives the number of books and also social events in Võru. Although libraries, as other cultural institutions must follow the trends of political and social life, it has always been essential to preserve books and serve readers. Using new technologies Võrumaa Central Library has become the first WWW library in Estonia.

* * *

The director of Jõgeva Central Library (situated in Põltsamaa) Vaike Oro introduces the activities of the 85-year-old library. In 1926 Põltsamaa got town bylaws and its library got the rights of a public library, containing 2,000 books. During WW II the library building was burnt down. The library was re-opened in spring 1945. It has changed its location several times and the lack of space, among other problems to solve, prevents to apply Internet connection.

* * *

Mait Talts introduces the Library of Estonian Jewish Community. It was founded in 1992. USA Jewish Charity Organizations' Association "Joint" helps to acquire the publications on Jewish culture and religion, as well as the history and modern issues of Jewish community all over the world including Israel's history and geography. The literature is mainly in Russian. The collections contain about 2,000 books. There are even two Jewish community libraries in Estonia – the other is the Library of Jewish School. The head of the Jewish Community Library Svetlana Jatskina initiates the publication of a bulletin that introduces the most interesting publications of judaica all over the world. The cultural activities of the Jewish community are acquainted in the publication "Hašachar".

* * *

The future problems of Estonian culture, including library issues, are discussed with Mart Meri, chairman of the Cultural Committee of Riigikogu (The Parliament of Estonia). Mart Meri considers the policy of the Estonian state to be book friendly and the level of public libraries good. The implementation of a new educational conception will be of great importance, as well as the building of a new art museum and the beginning of the construction of the Estonian National Museum.

* * *

Märt Laarman's collection of articles, essays and aphorisms "I Am Speaking of Art", published in the series "Estonian History of Ideas", is introduced by the art critic Mai Levin in her article "Of the Artist's Storehouse of Ideas".

Märt Laarman (1896–1979) was also a productive publicist. He had a making of a pedagogue (had finished Rakvere Teachers Training College). His broad outlook on culture in general enabled him to understand and interpret the phenomena in the other spheres of culture (he had been a teacher of Estonian language and literature for many years). Laarman's articles, dealing with topical issues, were rather critical. He dedicated many articles to the protecting of innovative art of the beginning of the 20th century. Laarman wrote also about the great figures of the past, as well as the most outstanding representatives of modern art. Although in his essays Laarman was a ruthless lover of truth, his criticism is full of loving for art and his nation.

* * *

A librarian of the Estonian Academic Library Kaja Tiisel writes about one wise book of the 19th century. In 2000 250 years is passing from the birth of the German origin man of letters and culture Johann Wilhelm Ludwig von Luce. In 1816 his book "Gesundheits-Catechismus für das ehstnische Landvolk" (Health-Catechism for Estonian Peasantry) was published in the Estonian language with parallel title page and preface in German. Originally the book was written in German, August Heinrich Schmidt had translated it into Estonian.

"Health-Catechism for Estonian Peasantry" is written in the form of questions and answers. It contains 269 questions and answer, short and more detailed. The questions are on healthy way of life, more wide-spread diseases and traumas. Special attention is given to the children upbringing. These issues are explained in the ways that can be considered in our days too. Luce was not a dilettant, he had got his medical education in Göttingen. This book looks small and modest but its advises are wise and could have been quite useful for the peasants in the 19th century.

CONTENTS

■ FIRST COLUMN	
Literature Is Dead! Long Live Literature	Rein Veidemann 4
■ PUBLIC LIBRARY	
Face to Face with Time	Inga Kuljus 5
85 Years of Librarianship in Põltsamaa	Vaike Oro 8
■ TOPIC OF THE DAY	
Certification of Conservators – a Myth or Reality	Mari Siiner 9
■ SPECIAL LIBRARY	
Estonian Jewish Community Library	Mait Talts 11
Estonian Archive in Australia	Anne Valmas 12
■ STATISTICS	
Statistical Analysis Using Time Row Method	Silvi Roomets 14
■ INTERVIEW	
Estonian Government's Policy Is Book Friendly: an Interview with Mart Meri	Maire Liivamets 16
A State, Libraries and Money	Linda Kask, Reet Olevsoo, Krista Talvi 18
■ RECENT LITERATURE ON LIBRARIANSHIP	21
■ ESTONIAN HISTORY OF IDEAS	
From the Artist's Storehouse of Ideas	Mai Levin 25
■ BOOK HISTORY	
Rare Books: About a Wise Book of the 19th Century	Kaja Tiisel 27
■ ESTONIAN BOOK YEAR	28
■ ESTONIAN LIBRARIANS ASSOCIATION	29
■ CONFERENCES & SEMINARS	
A New Idea	Krista Talvi 31
A Changing University Library	Aiki Tibar 33
■ READER'S COLUMN	
Answer to the Article Published in "Raamatukogu"	Ingrid Erilaid 35
	Laine Peep 36
■ NEWS	
Congratulations	
Kaja Noodla 85	Maare Kümnik 37
Endel Annus 85	38
In Memoriam: Ella Kõll	39
■ Annual Contents "RAAMATUKOGU" (Library Journal of Estonia)	40
■ SUMMARY	43

Rk

